

Riksdagens protokoll

2004/05:90

Tisdagen den 15 mars

Protokoll
2004/05:90

Kl. 13.30 – 15.58
18.00 – 22.04

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 8 och 9 mars.

2 § Meddelande om ändringar i kammarens sammanträdesplan

Talmannen meddelade att *onsdagen den 16 mars kl. 9.00* skulle voteringsutgå. Voteringen kl. 16.00 skulle äga rum enligt tidigare planering.

Talmannen meddelade att *måndagen den 4 april kl. 12.00* skulle interpellationssvar lämnas.

Talmannen meddelade att *måndagen den 11 april kl. 10.00* skulle interpellationssvar lämnas.

3 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 2004/05:452

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:452 av Cecilia Wigström (fp) om Sveriges stöd till Vitryssland

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 5 april 2005.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresor.

Stockholm den 11 mars 2005

Utrikesdepartementet

Laila Freivalds

4 § Svar på interpellation 2004/05:372 om hotade vittnen

Anf. 1 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Peter Althin har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att stärka vittnens säkerhet så att vittnen även i framtiden vågar vittna. Peter Althin har också frågat om jag avser att vidta åtgärder för att komma till rätta med problemet att företrädare för rättsväsendet och andra rättsvårdande myndigheter utsätts för hot och andra otillbörliga påfrestningar.

Jag utgår från att Peter Althin och jag är överens om att den offentliga förvaltningen ska präglas av demokrati, rättssäkerhet och effektivitet. Förekomsten av hot, trakasserier och våld riktade mot bevispersoner och företrädare för rättsväsendet försvårar lagföring och myndighetsutövning och är mycket allvarligt. Regeringen har redan bedömt att det finns behov av ytterligare åtgärder för att skydda bevispersoner och företrädare för rättsväsendet.

Regeringen tillkallade därför i december 2001 en särskild utredare med uppdrag att närmare utforma ramen för ett nationellt program till skydd för bevispersoner med flera och föreslå den lagstiftning som behövs (dir. 2001:107). Utredningen, som antog namnet Personssäkerhetsutredningen, lämnade i januari 2004 sitt slutbetänkande *Ett nationellt program om personssäkerhet* (2004:1).

I betänkandet föreslås att det införs ett nationellt program om personssäkerhet. Det innebär bland annat att målsäganden och vittnen som medverkar i en förundersökning eller en rättegång rörande grov eller organiserad brottslighet ska få hjälp med de säkerhetsåtgärder som bedöms nödvändiga och möjliga att genomföra, till exempel skyddat boende. Även företrädare för rättsväsendet kan komma att omfattas av detta program. Vidare föreslår utredningen en särskild sekretessregel som syftar till att skydda uppgifter, bland annat adressuppgifter, om de personer som tas in i programmet. I betänkandet behandlas även frågor rörande den så kallade partsinsynen, det vill säga den rätt en part kan ha att ta del av en handling eller annat material i målet. Utredningen föreslår dessutom att särskilda forumregler införs för situationer då part eller annan har skyddade personuppgifter. Betänkandet har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Inom kort kommer regeringen att lämna ett förslag som innebär minskade påfrestningar för bevispersoner under rättegångar. Vad gäller hoten mot personer i rättskedjan pågår det inom polisväsendet en inventering av behovet av åtgärder på området.

Utöver dessa initiativ tänker jag noga följa utvecklingen och framöver vidta de åtgärder som är nödvändiga.

Anf. 2 PETER ALTHIN (kd):

Herr talman! Herr justitieminister! Jag tackar för svaret. Jag har lärt mig att man ska göra det även om man inte är helt nöjd. Jag tackar men är inte helt nöjd.

Den muntliga bevisningen i en rättsprocess är ju en av grundbultarna, Thomas Bodström. Muntlig bevisning kan bestå av olika saker, bland annat vittnen som ska komma och berätta för domstolen om iakttagelser, om omständigheter som de har iakttagit. Hela den svenska rättsprocessen

bygger i stor utsträckning på att vittnen kommer till domstolen, lämnar uppgifter som förhoppningsvis är sanna, ofta under ed, och att de gör det utan att vara rädda för att utsättas för trakasserier, hot eller andra otillbörliga synpunkter från andra personer.

Det har varit ganska lugnt i det svenska rättssamhället under många år. Men det har börjat förändras på ett ganska påtagligt sätt. Thomas Bodström skriver också i sitt svar till mig att man ser mycket allvarligt på det.

Frågan är då vilka slutsatser man ska dra och vilka åtgärder man ska vidta. I det svar som Thomas Bodström har lämnat är det det gamla vanliga. Man kan säga att vittnet straffas genom att vittnet ges en skyddad identitet och en skyddad hemlig bostad. Det är alltså vittnet som får utstå en mängd åtgärder medan man inte kan komma åt den eventuelle gärningsmannen på något sätt.

Jag känner stor oro för det som håller på att hända i det svenska rättssamhället inte bara när det gäller det som är föremål för mycket diskussion, nämligen MC-gängen och de hot och trakasserier som kommer därför. Det är allvarligt nog. Det gäller också det som händer bland ungdomar, där ungdomar är både gärningsmän, offer och ibland vittnen. De kanske känner varandra men vågar inte lämna uppgifter.

Jag ställer min fråga igen, Thomas Bodström: Vad ska man göra för att säkerställa att dessa unga människor kommer till domstolen, lämnar riktiga uppgifter och gör det utan att känna sig oroliga för framtiden? En ungdom blir inte särskilt lättad av att han eller hon blir tvingad att byta adress eller identitet. Tänk er en 17-åring som plötsligt ska byta identitet och bostadsadress för att vederbörande ska våga komma till en domstol. Det här är relativt nya saker, men jag vågar påstå att det sker en ganska explosiv nyändning på många olika sätt.

Jag har sett att Thomas Bodström har tillsatt en utredning och att man funderar i Regeringskansliet, eller vad man nu kan tänkas göra, och ska komma med förslag inom kort. Jag vill ställa ytterligare frågor med utgångspunkt i Thomas Bodströms svar. Vad innebär ”inom kort”? Är det inom den här mandatperioden eller nästa? Hur fort kan det komma? Och vad är det för några förslag som kan förväntas komma för att, som det står i svaret, minska påfrestningarna för bevispersoner under rättegången? Vad är det för förslag och när kommer de? Det är jag mycket intresserad av att få veta.

Jag återkommer till den andra delen av frågeställningen i mitt nästa inlägg.

Anf. 3 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! I svensk rätt har vittnen en nyckelroll, det är alldeles riktigt. Så är det i svensk rätt liksom i annan, utländsk rätt. Vi tillåter inte heller hemliga vittnen. Det ska vi inte göra. Det strider mot Europakonventionen. Som försvarare och advokat måste man ha en möjlighet att hålla motförhör. Det är framför allt när det gäller den organiserade brottsligheten och ungdomarna som vi ser de här problemen.

Det är inte någonting alldeles nytt, även om problemet säkert har förvärrats, i vart fall när det gäller den organiserade brottsligheten. Det har inte heller inneburit att vare sig regering eller riksdag har suttit med armarna i kors. I många fall kan det vara nog så obehagligt även om det

inte är alltför organiserat – trakasserier eller att någon form av tvekan eller fruktan hos vittnet framkallas. Därför är det viktigt att det ska finnas vittnesstöd i alla domstolar. Det har byggts ut, på regeringens initiativ, och nu finns det för första gången vittnesstöd i alla domstolar. Det ska finnas. I vissa fall kan man behöva gå ännu längre och bygga upp ett system med polisen och andra, så att det är samma skydd oavsett var i landet man bor. Det finns förstås möjlighet till det i dag, men det kan vara värt att se hur det ska fungera i praktiken.

Det kan också finnas skäl att minska de påfrestningar som det innebär när ett vittne ska höras i domstol. Vi har talat om de här sakerna, och det ska finnas en möjlighet för ett vittne att till exempel genom videokonferens svara på de frågor som behövs. Det blir en betydligt mindre belastning för vittnet. Man slipper också utsätta sig för eventuella situationer som kan vara nog så illa utanför en rättsal, även om vi har vittnesstöd.

På frågan om när regeringen kommer att besluta om förslagen om vittneskonferens och lägga fram dem för riksdagen är svaret att det är ganska exakt 48 timmar kvar till dess. På torsdag kommer nämligen propositionen.

Anf. 4 PETER ALTHIN (kd):

Herr talman! Jag vill inte ta åt mig hela äran av att det kommer så snabbt, men det är glädjande att en interpellation plötsligt leder till att det bara tar 48 timmar. Jag har förstått att jag ska börja interpellera mer.

Jag hade ytterligare en fråga till Thomas Bodström som gällde det andra hotet, nämligen att domstolarna i viss utsträckning – ännu inte så mycket – har börjat utsättas för trakasserier och hot. Man kan se framför sig en mardröm där domstolens ledamöter, nämndemän i den mån som de förekommer och även juristdomare, utsätts för hot som gör att de blir tveksamma i sin dömande verksamhet. I fråga om det har jag ställt en fråga som jag återkommer till. Vad är det egentligen som regeringen och Thomas Bodström har tänkt sig för att försöka förhindra, om det går, eller i varje fall göra någonting åt problemet med domstolsjuristers och nämndemäns utsatta situation?

Thomas Bodström säger i svaret: ”Vad gäller hoten mot personer i rättskedjan pågår det inom polisväsendet en inventering av behovet av åtgärder på området.”

Är det också något som kommer på torsdag, eller vad kan vi förvänta oss där? Jag tror att man ska ligga väl i framkant så att man är beredd om detta utvecklas och om denna situation förvärras.

Beträffande en dom för inte så länge sedan i Motala fick domstolen motta en mängd brev, telefonsamtal och mejl om hur korkad den var. Det kan man möjligen stå ut med. Men om det tas ytterligare ett steg och hoten förverkligas mot domstolens ledamöter är vi inne i en mycket farlig situation då det till och med kan bli så att domarna vägrar att ta upp vissa typer av mål och så vidare.

Jag skulle alltså vilja att Thomas Bodström mer klart – jag ser gärna att det kommer på torsdag – talar om vad man har tänkt sig och vad det är som man inventerar i polisväsendet.

Jag har också sett att Thomas Bodström och regeringen följer utvecklingen noga. Och jag vill gärna avsluta med något positivt också. Jag tycker att det är positivt att man följer utvecklingen i dessa hänseenden

för att vidta de nödvändiga åtgärderna. Jag vill bara uppmana Thomas Bodström och regeringen att gärna ligga lite grann i framkanten och inte sitta och vänta på att någonting ska hända. Situationen har väl inte förändrats så kolossalt mycket men något sedan Thomas Bodström lämnade advokatyrket? Jag håller också på att lämna det i mångt och mycket. Jag håller inte på särskilt mycket. Men jag ser ändå att det finns en utveckling som inte är särskilt godtagbar och angenäm. Jag ser fram mot de svar som är viktiga, inte bara för mig som frågeställare utan för rättssamhället.

Prot. 2004/05:90
15 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 5 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Peter Althin får gärna ta åt sig äran för det arbete som presenteras på torsdag. Nu är det inte riktigt så enkelt att lägga fram en proposition på två dagar, utan detta är ett arbete som naturligtvis har pågått en tid. Och om Peter Althin hade följt utvecklingen hade han kunnat konstatera det tidigare.

Men jag är förstås glad över att det finns ett engagemang från Peter Althin i dessa frågor. Det är ingen tvekan om att det är mycket allvarligt. Och det räcker förstås inte att luta sig tillbaka mot de åtgärder som har vidtagits, till exempel vittnesstöd eller det arbete som nu presenteras om en ökad videokonferens för vittnen i det förändringsarbete som det innebär för rättsprocessen framöver. Det är också viktigt att vi hela tiden arbetar framåt. Och det arbete som nu pågår inom rikskriminalen kommer att vara klart till sommaren 2005. Det handlar alltså om att man ska kunna se över problemen och naturligtvis komma med de förslag som behövs för att komma till rätta med problemen.

I det sammanhanget kan jag också, med anledning av den situation som domare har, säga att det också har getts ett uppdrag till Brottsförebyggande rådet att göra en granskning av samtliga personer i rättskedjan, således också domaren. Brottsförebyggande rådet kommer att presentera sitt uppdrag i februari 2006.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 2004/05:389 om polisens gänginsatser

Anf. 6 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Luciano Astudillo har frågat mig hur jag ser på de massiva gänginsatser polisen gör i vissa förorter och hur jag avser att agera för att förbättra polisens arbete med att vinna den lokala befolkningens förtroende. Luciano Astudillo har också frågat vilka åtgärder jag avser att vidta för att stärka arbetet med att stoppa rasistiskt och kränkande beteende hos polisen, både vad gäller enskilda polismäns agerande och den djupare strukturella rasismen.

För att vara i takt med brottsutvecklingen är det nödvändigt att polisen använder sig av moderna arbetsmetoder i sitt arbete med att förebygga och utreda kriminell verksamhet. Genom främst kartläggning och samverkan har mer än hälften av polismyndigheterna arbetat för att identifiera ungdomar i riskzonen under 2004. Den information som har erhållits har använts för att informera skolor, sociala myndigheter och föräld-

rar. Genom detta arbetssätt blir det möjligt att fånga upp ungdomar med problem och därigenom hindra en ogynnsam utveckling. Precis som Luciano Astudillo skriver har en del av detta arbete haft fokus på gängbrottslighet i storstadsområdena.

Polisens arbetsmetoder ska självklart ligga inom etiskt acceptabla ramar och får inte innehålla några inslag av diskriminering. De åtgärder som vidtas inom ramen för den särskilda gänginsatsen bygger på de problembilder som polisen identifierat med hjälp av underrättelsearbete i vissa förorter. Jag förutsätter att berörda polismyndigheter noga diskuterat och övervägt sina arbetsmetoder vid påbörjandet av detta arbete och att metoderna utvärderas och utvecklas kontinuerligt.

Medborgarnas förtroende är nödvändigt för att polisen ska kunna fullgöra sina uppgifter. Det är därför av stor vikt att polisens sammanställning speglar befolkningen i samhället. Polisens rekryteringsarbete genomsyras i dag av mångfaldsaspekten. Till exempel riktar sig den nu pågående rekryteringskampanjen till polisutbildningen speciellt till kvinnor med annan etnisk eller kulturell bakgrund än svensk. Om inte polisens ansträngningar för att öka mångfalden inom organisationen ger ett bättre utfall framöver är jag redo att vidta ytterligare åtgärder på det här området.

Jag vill också lyfta fram det brottsförebyggande arbetet på det lokala planet. Genom en nära samverkan mellan polisen och andra myndigheter i ungdomars närhet kan kombinerade sociala och polisiära insatser verka brottsförebyggande på bred front. Vi behöver stödja de förorter och inte minst de ungdomar som Luciano Astudillo talar om i sin interpellation så att de kan bryta utanförskap och isolering. Regeringen har presenterat en mängd förslag på det området, bland annat ett särskilt stöd till skolor i utsatta områden och till framgångsrika förebyggande sociala insatser. Jag är för min del beredd att på olika sätt ytterligare stärka polisens brottsförebyggande arbete och samverkan med andra myndigheter på det lokala planet.

Anf. 7 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Jag ska ge en bakgrund till att jag skrev den här interpellationen.

I höstas kunde man läsa i Sydsvenskan att Malmöpolisen förklarade krig mot ungdomsgång. Lite senare samma höst inträffade en händelse som jag i och för sig inte vill ta ställning till här. Det var ett gäng ungdomar som tillhörde en fritidsgård kallad Flamman som blev väldigt brutalt avslängda av bussen av polisen, och det anmäldes.

Men jag fick ändå känslan av att det är någonting som sker. Det är någonting på gång, inte bara i Malmö utan i storstäderna i stort. Det handlar om en ökad polarisering mellan ungdomar och polisen.

Jag har träffat dessa ungdomar. De har gjort en film som ger en väldigt dyster bild av deras syn på rättsväsendet och på polisen. Det är en väldigt polariserad bild. Jag har därefter också träffat Närpolis Söder som är det upptagningsområde där dessa ungdomar hade sin konfrontation, eller vad man ska kalla det, med polisen. Jag har också träffat Närpolis Öster där Rosengård ingår. Jag har också träffat Citygruppen som jobbar med särskilda kampanjer mot ungdomsrån och så vidare. De har beskrivit sitt arbete och redovisat de särskilda projekt som görs i vår stad för att

komma till rätta med detta stora problem med ungdomskriminaliteten. Jag vill där säga att polisen gör en viktig insats. Polisen ska ha allt det beröm och det stöd som vi kan ge den och de verktyg som man behöver för att man ska klara av dessa bråk.

Frågan har blivit ännu mer brännhet under de senaste dagarna sedan en bok kallad *Lika inför lagen* presenterades i går. Man kunde läsa i Dagens Nyheter att personer av utländsk härkomst särbehandlas negativt i alla led. De anmäls oftare, åtalas oftare, fälls oftare, får strängare straff och behandlas sämre inom kriminalvården.

Även om den här boken bygger på studenters examensarbeten är det inte första gången som vi får dessa signaler. Jag tycker att vi ska ta dem på allvar. Det är viktigt att Masoud Kamali tar med sig detta i sitt uppdrag kring den strukturella diskrimineringen.

Otrygghetsfrågorna i stort är oerhört viktiga och centrala för oss socialdemokrater. Det är oerhört viktigt att vi markerar att vi aldrig kan acceptera den otrygghet som breder ut sig inte minst i storstadsregionerna. De känslor som finns måste tas på allvar.

Därför gör regeringen helt rätt när den satsar på fler poliser och inte minst närpolis. Polisen gör också helt rätt när den fokuserar på ungdomsinsatserna. Ju förr vi kan komma åt problemet, desto färre följer med i åldrarna och utvecklar en grövre kriminalitet.

Samtidigt måste vi diskutera metoderna. Där kan jag känna en viss oro inför den ökade polariseringen, även om jag kunde känna mig ganska trygg vid de möten jag hade med polisen i att den gör rätt.

Jag vill ställa en del frågor. Som Bodström säger har vi en ambition att öka andelen anställda med utländsk bakgrund. Det gäller inte bara inom polisyrket utan även inom Domstolsverket, Åklagarmyndigheten och hela rättskedjan. Hur går det arbetet? Vilka är de ytterligare åtgärderna? Jag börjar känna en viss frustration över att det inte händer någonting.

Det handlar också om utbildningsinsatser. Domstolsverket har under året i uppdrag att redovisa hur många som får gå mångfalds- och diskrimineringsutbildningar. Hur ser det ut? Hur går det arbetet? Finns det andra yrkesgrupper inom rättsväsendet som också kan ta del av de utbildningarna?

Sist men inte minst, herr talman: Vilka fler förebyggande insatser kan polisen göra för att förstärka sin roll, som Bodström signalerar i sitt svar till mig?

Anf. 8 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Jag kan bara hålla med om det Luciano säger här. Mitt intryck när jag träffar poliser är också väldigt positivt. Det är klart att med 17 300 poliser finns det en och annan som inte utför sitt arbete perfekt i alla situationer. Men vi ska komma ihåg att det räcker med en enda polis för att det är en fullständig katastrof. Det gäller särskilt om det är en inställning som går igen mot olika personer man möter och inte enbart gäller vid ett enstaka tillfälle.

Det är därför väldigt viktigt att polisen generellt agerar på ett sätt som visar att man verkligen tar dessa saker på allvar. Polisen kan göra mycket för att förebygga brott. Man kan till exempel engagera sig i brottsförebyggande råd, vilket man gör. Men man kan göra ännu mer. Då kommer

man i direktkontakt med personer som arbetar med brottförebyggande frågor. Det är polisen som är nyckelpersonerna i det brottsförebyggande arbetet.

Vad har rent konkret gjorts och vad görs för att personer med utländsk bakgrund ska bli mer representerade i poliskåren? Till att börja med kan man säga att det ser ganska bra ut på papperet. Det är ungefär 15–17 %, som jag också såg att man kommenterade i tidningen. Det vore bra om det var på det sättet och var representativt, men det är det inte. Om man fördjupar analysen av vilka som är utomnordiska och uto-meuropeiska ser man att det inte är en representativ bild av det svenska samhället. Man kan inte bara titta på de statistiska siffrorna, utan det behövs mycket mer.

Regeringskansliet uppdrog i oktober 2003 åt länspolismästare Gunno Gunnmo att komma med förslag. De förslagen kom också i augusti 2004. Vi tog med i regleringsbrevet att polisen måste ta del av det och sedan redovisa vilka åtgärder man gör. Det innebär inte att det är de enda saker som kan göras, utan det är mycket mer. Det är också viktigt att man arbetar lokalt med att få fler personer som på olika sätt kan rekryteras till polisen.

Det kan handla om att annonsera i tidningar, samarbete med invandrarföreningar eller fotbollslag som har en hög andel personer med utländsk bakgrund representerade och flera olika saker. Inom Rikspolisstyrelsen har man en plan för mångfaldsarbetet inom Rikspolisstyrelsen 2004–2006. Den har tagits fram i syfte att främja individers lika rätt när det gäller anställningsvillkor och andra villkor samt utvecklingsmöjligheter i arbetet. Planen innehåller såväl övergripande mångfaldsmål som kortsiktiga mål och aktiviteter.

Det pågår saker, och vi har vidtagit åtgärder. Men så länge vi inte ser det resultat vi vill se kommer arbetet naturligtvis att fortsätta. Vi kan inte vara nöjda förrän vi har en helt representativ poliskår, eller i vart fall att det är på ett sådant sätt att det är fullt acceptabelt, och det är det inte i dag.

Anf. 9 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Herr talman! När det gäller utbildningsinsatserna vill jag poängtera hur viktigt det är att verkligen ha utbildningsinsatser genomgående i hela rättsväsendet och inte bara en gång under utbildningstillfället. Precis som i alla andra yrken riskerar man att få lite yrkesskador.

Är det så att man under en lång period har mött till exempel ungdomar med utländsk bakgrund i konstiga och svåra situationer påverkar det ens attityd. Det kan drabba senare i det arbete som man annars sköter ganska professionellt.

Jag tror att det genomgående behövs mer utbildningsinsatser i rättsväsendet. Jag vill gärna höra någon kommentar om det. Det finns konsekvenser som gör mig oroad.

Vi har en del verktyg som är bra och som polisen ska använda. Det gäller till exempel särskilda utredningar. Man kan under en viss projekt-tid intensifiera sina insatser mot till exempel ungdomsrån. Under den perioden har polisen mer befogenheter att sätta upp misstänkta med bild och följa dem lite extra.

Jag fick känslan att man efter den särskilda utredningens avslut döper om den utredningen och i stort sett för över de ungdomarna som finns i den utredningen till nästa. Mot bakgrund av det kan jag känna en viss oro. Vissa ungdomar hänger med rätt länge i olika utredningar. Det kan inte vara vår mening med det verktyg vi har gett polisen. Det tycker i varje fall jag.

Jag vill en gång till ta upp utredningen i boken *Lika inför lagen*. Det är kanske inte det mest professionella arbete som gjorts. Men det är ytterligare en bekräftelse på det som vi känner. Jag skulle gärna vilja höra hur statsrådet ser på detta och hur han utifrån det kommer att agera. Jag tror att det här behövs någon sorts svar från oss politiker om hur vi ska ta tag i den här svåra situationen.

Jag har själv reagerat på den slutsats som författarna till boken drar av detta ganska långa arbete. De föreslår i slutet i sin artikel, och det är slutsatsen av allt arbetet, att vi ska börja forska mer. Det kan jag ställa upp på. Men vad är det för typ av forskning de lyfter fram? De säger: Låt oss börja kolla vad det är för brott människor från olika länder begår i Sverige. Låt oss börja kategorisera brott utifrån etniskt ursprung.

Det är en konstig slutsats. Den stora slutsats de drar av rapporten är att rättsväsendet i dag lider av någon sorts etnopanik. Alla undviker etnifiering av kriminaliteten inom rättsväsendet. Det de föreslår som åtgärd är att vi nu ska kolla hur stor andel av cykelstölderna som görs av koso-voalbaner, hur mycket av knarksmugglingen som görs av personer från före detta Jugoslavien och hur mycket av våldsbrottsligheten som chile-narna står för.

Där vill jag ha en tydlig signal från regeringen. Kan man acceptera sådan forskning? Hitintills har vi hållit undan den eftersom vi inte tycker att det är relevant. Jag hoppas att jag kan få en tydlig signal här redan i dag att vi absolut inte tror på någon sorts etnisk kategorisering av brottsligheten i Sverige.

Anf. 10 HILLEVI ENGSTRÖM (m):

Herr talman! Jag tittade på svaret från justitieministern om arbetsmetoderna. Där står att justitieministern förutsätter att berörda polismyndigheter har diskuterat och övervägt sina arbetsmetoder. Det är på det jag tänker fokusera.

När det gäller arbetsmetoder får jag intrycket av att de 21 polismyndigheterna gång efter annan börjar uppfinna sina egna hjul. Det är bra att man äntligen tar tag i de allvarliga ungdomsbrott det är fråga om. Det är väldigt många brottsoffer som blivit utsatta för rån av olika slag.

Men på något vis är det märkligt att man kan tillåta 21 myndigheter att uppfinna sina egna metoder gång efter annan utan något krav på forskningsmässighet, utvärdering eller annat. I USA och i andra länder pågår det ganska omfattande polisforskning. Det finns redan utvärderat vilka metoder som är effektiva och vilka risker och vilka möjligheter som finns.

Jag vill gärna veta hur justitieministern ser på detta, nu när det inte finns någon forskning att tala om längre när det gäller polisfrågor i Sverige. Det förutsätts att man har övervägt. Jag är inte så säker på att man har gjort det. Jag ser i stället risker med den här gör-det-självmetodiken. Det är eldsjälar som rekryteras. De jobbar jättebra, inte minst på södra

Järva. Men när det hettar till och när det går fel lämnas de här poliserna ofta åt sitt öde. Det finns sällan någon som backar upp och säger: Den här metoden har vi godkänt. Det är en bra metod, och vi ställer upp på den! Jag vill gärna höra hur justitieministern ser på det.

De här arbetsmetoderna genererar också en hel del hot, trakasserier och skadegörelse mot polispersonal och andra anställda inom polisväsendet. Hur ser justitieministern på det? Polispersonalen får sina bilar skadade, däckerna blir sönderskurna och de får hotelsbrev hem för att de jobbar så intensivt på det här sättet. Jag kan inte själv uttala mig om ifall detta är en bra metod eller inte, men jag är tveksam till om den är utvärderad och forskningsbaserad och om det finns någon som tar ansvar när det går snett. Det skulle jag gärna vilja få någon sorts kommentar till.

Anf. 11 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! De frågor som diskuteras här och i den här boken är kanske några av de absolut viktigaste frågor som vi har. Jag vill understryka att jag inte på något sätt har några invändningar mot studenter eller deras uppsatser. Tvärtom tycker jag att det är viktigt att studenter engagerar sig just i dessa frågor. Men att låta studentuppsatser och slutsatserna i dem ligga till grund för hur regering och riksdag ska agera – det tycker jag är att gå lite väl långt. I så fall är vi ute på ett gungfly. Att under tio veckor studera en företeelse är inte tillräcklig grund för att dra några säkra slutsatser. Det blir inte bättre av att det är 1, 10 eller 50 stycken separata uppsatser. Det skrivs väl ändå några hundra studentuppsatser varje år i såväl Stockholm som Lund och Uppsala och kanske på andra ställen också.

Det som behövs är naturligtvis en ordentlig forskning. En sådan pågår också, och inte bara genom det som vi har givit i uppdrag – det är bara en del av det hela. Om några av studenterna sedan kan fortsätta att bedriva forskning på det sätt som innebär att den också kommer att stå på vetenskaplig grund och få vanlig kritisk granskning så är det förstås oerhört positivt.

Jag tror inte heller på någon forskning där man bara ska relatera till etnisk bakgrund, men självfallet kan det vara viktigt att se vilka sociala bakgrunder som har legat till grund för en brottsutveckling. Det är min absoluta övertygelse att det är det som man ska koncentrera sig på. Det är också det som skiljer oss från bland andra Moderaterna, Hillevi Engströms parti. Vi ser sociala orsaker som det som ligger bakom brott. Det är inte på något sätt slumpmässigt. Jag tycker inte att det är särskilt märkvärdigt att det finns en överrepresentation av personer med utländsk bakgrund med tanke på att det finns det också för arbetslösa personer som är socialbidragstagare. Det visar bara dels att vi inte har lyckats tillräckligt med integrationen, dels just det faktum att det är sociala orsaker som ligger bakom brottslighet.

Så låt oss fortsätta att bedriva djupare forskning på området och naturligtvis också om hur rättsväsendet agerar. Men det gäller också att ha ordentlig vetenskaplig forskning. Sedan är det som sagt positivt om man kan engagera också studenterna i dessa viktiga frågor.

När det gäller frågorna från Hillevi Engström så kan poliser förstås själva göra mycket inom länen. Det går inte att jämföra Stockholms läns situation med Gotland. Det går inte att jämföra ett län där det finns 4 000

poliser med ett där det finns 100. Det är inte alls samma problematik i Stockholm som på Gotland. Däremot är det viktigt att man har generella regler så att det inte finns några otydligheter och oklarheter för den enskilda polisen. Man ska naturligtvis också vidta åtgärder till exempel mot gängbrottsligheten, som har gjorts i Stockholm. Det skulle ju framstå som fullständigt obegripligt om man gjorde det på Gotland.

Vissa saker ska poliser själva arbeta med, och jag har fullt förtroende för att de klarar av det. Vissa saker, som handlar om regler och förutsägbarhet, ska regering och riksdag se till att det inte råder någon tveksamhet om.

I dessa dagar diskuteras bland annat polisens arbetsmetoder. Det råder ingen tvekan om att det på vissa håll behöver tydliggöras saker. Det har som bekant gjorts ett ordentligt arbete som vi nu håller på att slutföra i en lagrådsremiss som kommer efter sommaren. Det handlar just om polisens arbetsmetoder.

Anf. 12 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Herr talman! Tack för svaret! Jag tar med mig det. Det är inte intressant att börja kategorisera brotten utifrån etnisk bakgrund. Det är en tydlig signal till forskarvärlden från justitieministern. Otryggheten breder ut sig. Inte minst i storstadsregionerna är detta en oerhört viktig fråga, som jag tar på allvar. Därför gör vi helt rätt när vi satsar på fler poliser, inte minst på närpolisen så att man blir av med den anonymitet som ibland skapas mellan polis och ungdomar.

Det är också helt rätt att fokusera på ungdomar så att de inte går vidare i brottskarriären. Men det är inte bara det, utan det handlar också om metoder. Det var därför jag ville ha den här debatten. Om vi använder fel metoder så är jag orolig för att vi skapar det monster som vi vill bekämpa. På så sätt uppmuntrar vi gängen till att gadda ihop sig. Det blir en tuffare konfrontation. Därför har jag varit mån om att lyfta fram den här frågan.

För oss socialdemokrater handlar det dels om att vara tuffa mot brottsligheten, dels – som statsrådet säger – om att bekämpa brottslighetens orsaker. Det är kamp mot arbetslöshet och kamp mot utanförskap. Vi ska se till att skolorna fungerar bra i de här områdena. Det är A och O.

Till Hillevi Engström vill jag kort säga att i de möten där jag träffade polisen i Malmö – det var både närpolisen och citygruppen – så stötte jag inte på poliser som kände sig övergivna direkt. De visste tvärtom vad de gjorde och de hade bra fokus. Det är klart att inte alla alltid sköter sig, men det finns bra ledning – i alla fall i vår stad – inom polisen som kan styra upp om fel skulle begås. Jag hoppas att man gör det i fortsättningen också.

Anf. 13 HILLEVI ENGSTRÖM (m):

Herr talman! Thomas Bodström tar upp att jag skulle ha någon annan uppfattning om orsakerna till brott. Sociala orsaker är mycket bidragande, speciellt när det gäller ungdomsbrotten. Det tror jag att vi kan vara helt överens om. Det gäller torftiga uppväxtmiljöer, bristande föräldraskap, utanförskap, arbetslöshet, segregation och så vidare. Jag tror inte att vi har någon annan uppfattning om det.

Jag ska återkomma till en annan sak som justitieministern nämnde. Det gäller det här med en helt representativ poliskår. Det nämns ganska ofta att poliskåren måste vara en spegelbild av samhället. Det sägs att det är oerhört viktigt. Och visst är det viktigt att poliskåren speglar samhället, men det är ju ingen lösning på problematiken. När det gäller problem där människor upplever sig bli kränkta eller illa bemötta så handlar det framför allt om marginaliserade grupper. I deras möte med polisen finns det upplevelser av att de inte blir respektfullt bemötta.

Jag kan inte tänka mig att vi ska ha en poliskår bestående av ett representativt urval av marginaliserade grupper, det vill säga kriminella, hemlösa, prostituerade och så vidare. I själva verket handlar det om bemötande och om respekt för andra människor. Det ska också finnas någonstans att klaga om man blir illa bemött och det ändå inte handlar om ett brott. Det har vi moderater motionerat om. Vi har krävt att det ska finnas en synpunkts- och klagomålshantering så att man redan i ett tidigt skede inom polisen kan ta itu med dem som inte bemöter folk på ett sätt som de förtjänar att bli bemötta. Människor ska bli bemötta med respekt och värdighet. Man ska döma en människas handlingar, men inte personen.

Jag skulle vilja höra någon sorts synpunkt på det här. Jag tycker att det är lite för enkelt att säga att när poliskåren består av ett visst antal kvinnor, svarta, invandrare, muslimer och så vidare så är problemen lösta. Så är det inte alls; det finns det inget fog för att säga.

Anf. 14 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Jag tror inte att alla problem blir lösta då. Däremot är det positivt om man får en representativ bild. Men vi ska ha kvar de krav som innebär till exempel att man inte får ha ett brottsligt förflutet eller att man inte har ett beteende som innebär att man inte kan fullgöra sitt polisarbete.

Min uppfattning är att det finns så pass många skickliga personer med utländsk bakgrund att det egentligen inte ska vara något problem att se till att det blir en representativ kår. Det arbetet måste fortsätta.

Hillevi Engström! Om man nu tror att det är sociala orsaker som ligger bakom brott så är det fullständigt obegripligt att man från Moderaternas sida vill sänka ersättningen för dem som har det allra, allra sämst. Vilka är det då som får betala priset? Jo, det är naturligtvis barn och ungdomar till dem som har det allra sämst. De kommer att få ännu sämre uppväxtmöjligheter. Det innebär naturligtvis också – i och med det som vi ju är överens om – att ännu fler av de här barnen och ungdomarna kommer att hamna i kriminalitet och i droger.

Om man nu är helt överens om de här sakerna innebär det också att man medvetet driver brottsligheten uppåt, därför att det är just sociala orsaker som ligger bakom den.

Det är faktiskt detta som skiljer Socialdemokraterna från Moderaterna och de övriga borgerliga partierna. Vi ser de sociala orsakerna som ligger bakom brott. Det är därför som jag nu på det här sättet vill svara Hillevi Engström.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 15 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Anders G Högmark har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att säkra att polisutbildningen även i fortsättningen kommer att bedrivas i Växjö. Vidare har Ulla Löfgren frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att säkra att polisutbildningen även fortsättningsvis bedrivs i Umeå. Jag har valt att besvara dessa interpellationer gemensamt.

Regeringen utlovade i regeringsförklaringen efter valet 2002 att 4 000 nya poliser skulle utbildas under mandatperioden. Vi ser redan nu att det löftet kommer att uppfyllas. Den sammanlagda utbildningstakten är nu uppe i ca 1 000 poliser per år.

Enligt Rikspolisstyrelsens beräkningar har denna satsning resulterat i att det totala antalet poliser nu uppgår till ca 17 300. Det är en ökning med närmare 1 200 poliser på bara några få år, och det utgör naturligtvis ett betydande resurstillskott för polisorganisationen.

En betydelsefull diskussion är hur den långsiktiga bemanningen av polisen ska se ut. I december 2008 kommer det, enligt Rikspolisstyrelsens prognos, att finnas drygt 18 300 poliser i Sverige.

Självfallet måste antalet studerande på grundutbildningen hela tiden anpassas till det behov som finns av nya poliser. Det finns dock i nuläget inga planer på att lägga ned någon av polisutbildningarna.

Anf. 16 ANDERS G HÖGMARK (m):

Herr talman! Tack för ett svar som väl knappast skingrar den oro och den förvåning som Stefan Strömbergs funderingar renderade för några veckor sedan. Allmänheten tyckte att det var ganska häpnadsväckande att rikspolischefen, den högsta ansvariga för polisen i landet, funderar i termer av hur man ska kunna dra ned polisutbildningen. Flertalet människor upplever att det är alldeles uppenbart att det behövs fler poliser och mer polisarbete med tanke på att 50–60 % av de flesta brottsrubriceringar inte åtgärdas med mer än avskrivningar av anmälan.

Det är alldeles uppenbart att på Polishögskolan i Växjö väckte de här funderingarna av rikspolischefen mycket stor undran. Prefekten, Betty Rohdin, tyckte att det var en utomordentligt dålig prognos som Stefan Strömberg hade som underlag för sin diskussion. Studenterna är förvånade. Det är ju bara några år sedan man drog i gång den polisutbildningen för att skapa en ökad kapacitet, herr talman, men också en kanske delvis annorlunda polisutbildning med ett koncept som jag tror att alla har varit väldigt tilltalade av och som det ligger en stor utvecklingsmöjlighet i.

Herr talman! Det är klart att både Växjö och Umeå upplevde att det var de som var hotade. Stockholm upplevs ju som fredad mark i många sammanhang.

Dessutom hörde man kommentarer med ett stort beklagande från polismyndigheterna runtomkring. Med den mycket goda tillströmningen till Polishögskolan i Växjö har de fått möjlighet att rekrytera. Även de är utomordentligt undrande inför detta. Om Polishögskolan skulle läggas ned skulle det skapa utomordentligt stora problem.

*Svar på
interpellationer*

Justitieministern svarar att i nuläget finns det inga planer på att lägga ned. Hur länge varar nuläget, justitieministern? Det är den fråga man ställer sig.

Går man tillbaka och tittar i det budgetunderlag som Rikspolisstyrelsen presenterar ser man att fram till och med 2006 har man ungefär 1 000 polisaspiranter eller studenter inne i systemet. År 2007 är man nere på 300–500. Detta nuläge måste ganska snart förändras om man ska förverkliga de tankar som Stefan Strömberg uppenbarligen har. Han har dessutom den funderingen att med den lilla volymen på utbildningen, 300–500 är ju en radikal neddragning från 1 000, är det inte någon speciellt god ekonomi att bedriva den på flera orter.

På något sätt, justitieministern, får man en bild av en rikspolischef som, trots den situation som är när det gäller brottsligheten i landet och som allmänheten lider av, funderar på hur man mest kostnadseffektivt ska dra ned den polisutbildning som i dag ligger på en bra nivå till kanske till och med mindre än hälften.

Herr talman! Det är ganska naturligt att allmänheten, Polishögskolan och polismyndigheten i närheten funderar över hur det är fatt. Frågan är ju egentligen om inte svaret är väldigt enkelt. Det är väl helt enkelt så att Stefan Strömberg, rikspolischefen, har haft underhandskontakter på olika sätt. Det föreligger inte några pengar. Som statsråd kan man ju styra på många sätt utan att bli anklagad för ministerstyre. Det har säkert ministern erfarit och tillämpat i praktiken under de år han har varit minister. Han har väl erfarit, som det brukar heta, att det saknas medel framöver. Den budgetdialog som har varit och pågår andas ju en ständig oro från Rikspolisstyrelsen om att medlen inte räcker till.

Anf. 17 ULLA LÖFGREN (m):

Herr talman! Jag får också tacka för svaret. Men hur tokigt kan det inte bli när regeringen utlovar att 4 000 poliser ska utbildas inom perioden men inte avsätter tillräckligt med pengar för att de ska kunna få jobb när de är färdigutbildade.

Jag vill plocka fram några citat från de senaste veckornas press. Svenska Dagbladet skriver: "Regeringen har lovat 4 000 nya poliser och intresset för polisyrket är större än på många år. Men flera polisdistrikt dras med ekonomiska problem och kan tvingas till personalminskningar. Jag befärar att vi går mot ett rejält underskott, säger Gotlands länspolismästare Anette Wilén."

Lite längre ned på sidan står det: "Situationen finns inte bara på Gotland. Maj Axelsson är ordförande för polisens civilanställda inom Statstjänstemannaförbundet, ST. Inga varsel är lagda än, men oron är ganska stor för att de kommer senare i år, säger hon. Hon konstaterar att det politiska löftet om 4 000 nya poliser under mandatperioden till och med 2007 kombineras med snålt tilltagna anslag och indragen anslagskredit. Risker är uppenbar att den civilanställda personalen måste minskas för att löftet om nya poliser ska hållas. Det är ingen vits om man tvingas sätta poliser på civilanställdas jobb för att få verksamheten att fungera, säger hon."

Dagens Nyheter tar upp samma problem. Man konstaterar att regeringen har lovat utbilda nya poliser, men konstaterar också: "Men regeringen har ännu inte gett några pengar för att anställa nya poliser. Redan

inför nästa år har det varit svårt att finna aspirantplatser åt dem som då är klara med sin utbildning. Myndigheterna i länen bestämmer själva över sin ekonomi och får försöka få loss pengar för att öka personalstyrkan.

När Rikspolisstyrelsen först frågade hur många aspiranter myndigheterna behövde i januari 2005 nästa år blev svaret nedslående. De ville endast ha 398 aspiranter, när 420 studenter går ut polishögskolorna.

Efter en ny framstöt skrev myndigheterna upp sina krav så att alla som går ut får jobb. Men egentligen har myndigheterna inte pengar till detta i dag.

I dagsläget har vi inte ekonomi att avlöna alla poliser år 2005, säger Ann-Sofie Löth, ekonomichef på Rikspolisstyrelsen.”

Ivar Eriksson, personalchef på Rikspolisstyrelsen, tror att det helt enkelt blir nödvändigt att skriva ned prognoser för hur många poliser det blir i framtiden. Han säger att med nuvarande kända fakta kommer vi inte att ha råd att avlöna 18 000 poliser.

Då måste jag fråga justitieministern hur regeringen tänkt få detta att gå ihop. Ni har i nuläget inga avsikter att lägga ned någon av polisutbildningarna. Har då regeringen för avsikt att höja anslagen till polisen för att man ska kunna anställa de poliser som utexamineras?

Anf. 18 GUNNAR NORDMARK (fp):

Herr talman! Regeringen har, som justitieministern mycket riktigt påpekat, utlovat 4 000 nya poliser under mandatperioden. Om man går in och tittar på den nu ganska famösa prognos som Rikspolisstyrelsen har kommit med och jämför siffrorna för år 2004 med siffrorna för år 2010 så ser man att den faktiska ökningen av antalet poliser i landet – om man tar hänsyn till extra avgångar genom åtgärder, som Rikspolisstyrelsen så vackert uttrycker det – är 241 nya poliser. Det är alltså så att i stor utsträckning går de nya poliserna åt till att täcka de pensionsavgångar som finns. Sedan innebär det givetvis också en ökad kompetens genom att de nya poliserna har en ny utbildning, som förhoppningsvis är mer modern och tidsanpassad än den de poliser som gick i pension hade. Men det är ändå viktigt, tycker jag, att komma ihåg att i stor utsträckning går de nya poliserna åt för att fylla luckorna efter poliser som nu går i pension.

Vi har också fått reda på från en rad olika håll att man i polisdistrikt, framför allt utanför Mälardalen och Stockholm, har problem med att rekrytera nya poliser av en rad olika skäl. Det är ont om poliser, det är mer attraktivt att arbeta i storstadsområden, det är svårt för polisen att rekrytera i mindre kommuner där det finns platser och det är svårt att behålla den här personalen. En förutsättning för att mindre orter och svensk landsbygd i fortsättningen ska ha polis är att man utbildar betydligt fler än vad man gör i dag. Polishögskolorna måste också vara mer spridda över landet än de har varit tidigare. Nu är det i och för sig ett bra framsteg att man har fått en polishögskola i Umeå, och det är ett bra framsteg att man har fått en polishögskola i Växjö, men frågan är om man inte egentligen på ytterligare något ställe borde ha ännu en polishögskola för att man i hela landet ska kunna tillförsäkra sig en god rekrytering av poliser i alla kommuner, i alla polisdistrikt och på alla de tjänster som finns.

Prot. 2004/05:90
15 mars

*Svar på
interpellationer*

Jag vore tacksam om justitieministern kunde utveckla hur man ser på dimensioneringen av polisutbildningen i framtiden. Ska vi efter 2007 gå ned till ungefär 506 poliser, som man nämner i Rikspolisstyrelsens prognoser, eller finns det en ambition att man ska utbilda det antal poliser som verkligen behövs så det innebär en reell höjning av antalet poliser i landet?

Anf. 19 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Jag ska som justitieminister säga att det verkligen inte är allting som alltid fungerar i alla situationer inom polisen. Det finns saker som vi kunde göra bättre, det finns metoder som vi nu arbetar med och det finns skäl att fundera över de problem som finns. Jag kan bara vara tacksam över att man återigen fokuserar på antalet och pengarna, därför att den diskussionen har vi haft i fem år. Det kanske finns anledning till viss självkritik, framför allt från Moderaternas sida, när det gäller hur man har argumenterat och formulerat sina argument och när det gäller vilket resultatet blivit sedan 2000, då jag började som justitieminister.

Det är nämligen så här: Det Stefan Strömberg säger nu för 2008 är inte att det ska skäras ned eller att några polisutbildningar ska försvinna. Han säger precis som hans företrädare Sten Heckscher har sagt vid varje tillfälle: Antingen skjuter man till pengar, och då kan man anställa flera, eller så skjuter man inte till pengar, och då får man vidta åtgärder genom att inte anställa personer. Precis samma saker har sagts år efter år, och det säger nu också Stefan Strömberg. Det är hans skyldighet som rikspolischef. Det är inget konstigt med det.

Precis samma sak har jag fått höra från Moderaterna år efter år. Man har citerat rikspolischefen som om beslut redan fattats, vilket är alldeles felaktigt, precis som det också är här.

Vad har då hänt? Jo, det som har hänt är att vi år efter år har sett till så att det blir fler poliser. Varje år har jag fått höra: Det är inte tillräckligt med pengar – det kommer att gå med underskott. Varje år har Moderaterna haft fel. Varje år har det gått med överskott. Varenda polis som har utbildats har anställts, vilket är ganska unikt, faktiskt. Det är ganska få som utbildar sig som har en garanterad anställning. Varenda polis har anställts. Det är inte heller riktigt att antalet civilanställda minskar. Tvärtom har de också ökat under den här perioden. Det innebär att med de 1 200–1 300 poliser som har kommit ut, netto, sedan den här ökningen började då jag började som justitieminister, så är det ungefär 500–600 civilanställda. Det innebär att sammantaget är det faktiskt så att varenda morgon när Ulla Löfgren vaknar så har det blivit en polis till extra, netto, i Sverige. Det är en ganska fantastisk utveckling.

Jag kan inte svara för vad som händer 2010 eller 2015. Jag kan se de treårsperioder som vi ser framåt. Det är så vi arbetar, och det är så vi har arbetat. Vi har redan aviserat att för 2005–2007 kommer anslaget att öka med 1,2 miljarder kronor, just för att möta de krav som naturligtvis är att kunna anställa de poliser som behövs även i framtiden.

Det finns inga som helst planer på att lägga ned några polisutbildningar. Jag kan naturligtvis inte svara för hur polisutbildningen kommer att se ut i framtiden. Det vore faktiskt felaktigt av mig att säga det. Men jag skulle kunna tro att just de exempel som vi ser i Växjö och Umeå är

bra exempel på hur utbildningen ska bedrivas, därför att det där finns en nära kontakt med den akademiska världen.

Jag kan också se att vi, i stället för att som nu diskuteras dra ned, kommer att öka antalet utbildningar i form av till exempel distansutbildningar. Som jag sade inledningsvis: Allting är inte frid och fröjd inom polisen. Ett problem som tas upp här är definitivt ett stort problem, nämligen att få ut poliserna i alla delar av landet. Det räcker inte med att vi utbildar och ser till så att det finns pengar för att anställa, utan det gäller att alla delar av Sverige också får ut poliser. Där har vi ett reellt problem i dag. Vi hör det ofta, dels från Rikspolisstyrelsen, dels från polisfacket.

Det kan alltså vara en möjlighet att utvidga utbildningen på flera orter i Sverige. Det kan inte jag svara på i dag. Det vore förmätet och det vore inte ärligt att säga sådana saker. Det är inte jag själv som bestämmer alla sådana saker. De ska föregås av diskussioner och förhandlingar, och framför allt får man följa utvecklingen. Vi kan redan nu ge besked om hur det är fram till 2007, men naturligtvis kommer vi att ge besked till Rikspolisstyrelsen för 2008, 2009 och 2010 när den tiden är inne.

Det är inte så som konspiratoriskt påstås att det finns underhandskontakter om att lägga ned polisutbildningar – det kan jag till hundra procent försäkra.

Anf. 20 ANDERS G HÖGMARK (m):

Herr talman! Det är alldeles riktigt att Moderaterna ständigt, år efter år, återkommer till frågan om mer pengar till polisen och fler poliser, men om det stannade vid det skulle man kanske kunna säga att det fanns ett uns av fog för den kritik som Thomas Bodström riktar till mig och Moderaterna, nämligen att vi är fixerade vid just poliser. Vi har också sagt att det måste finnas resurser att anställa annan typ av kompetens, tillsammans med den polisutbildade, för att få en vettig balans så att man får ut maximal effekt av olika personalgrupper och olika kompetensområden. Notera alltså detta: Det är ingen manisk fixering vid antal poliser, men det har definitivt ett symbolvärde.

Det är klart: Om man har någon uppfattning om att vi dramatiskt ska förändra den mix vi i dag har mellan polisutbildad personal och personal med annan utbildning, då blir ju fokus på de formellt polisutbildade något mindre. Men jag tror att detta är utomordentligt nödvändigt: De kommande åren fram till 2010 har vi moderater sagt att ungefär 20 000 ska vara polisutbildade. Dessutom behövs resurser att anställa ett antal andra personer med kompetens på olika områden, till exempel ekonomisk brottslighet, olika former av diskriminering och trakasserier och så vidare.

Man kan säga att det alltid är naturligt att en fackmyndighet klagar och vill ha mer pengar – det vet vi alla. Men om man läser och tar del av olika avsnitt här i budgetunderlaget för 2006–2008 ser man att Rikspolisstyrelsen och Stefan Strömberg riktar väldigt allvarlig kritik mot att det är en dålig kompensation för pris- och löneutvecklingen, och det fattas beslut ett par dagar före årsskiftet om förbud mot att använda pengar som man har i överskott. Jag har en fråga till justitieministern: Den stämning och den klangfärg som finns här, andas den inte på något sätt någonting som försvårar en förtroendefull dialog och verksamhet mellan å ena sidan departementet och å andra sidan Rikspolisstyrelsen?

Prot. 2004/05:90

15 mars

Svar på
interpellationer

Jag är alltså övertygad om att vi måste ha mer resurser. När Thomas Bodström säger att han nu inte är beredd att lägga ned någon polisutbildning så tar jag fasta på detta. Polisutbildningen i Växjö, och förmodligen också då i Umeå, ska fortsätta. Men mot det står ändå i det här budgetunderlaget rikspolischefens funderingar och resonemang, och det är ju ändå ett officiellt dokument. Från 2007 – det är ganska snart, om man ska planera för det – är intaget inte 1 050, utan det ligger någonstans mellan 300 och 500.

Då kan vi väl få höra här, herr talman, för det första: Saknar siffrorna i budgetunderlaget all aktualitet för framtiden, åren 2007 och 2008? Med andra ord: Kommer det att tillskjutas mer pengar så att man i stort sett kan ligga på nivån 1 000 personer? Och för det andra: Har justitieministern, med tanke på hur utvecklingen av uppklarandeandelen ser ut när det gäller den allvarliga brottsligheten, någon uppfattning eller idé om antalet polisutbildad personal i termer av 2010? Det är väl inte troligt att justitieministern har ansvaret för fögderiet den kommande mandatperioden, men om detta bestämmer ju väljarna. Men har han någon ambition att gå till val på? Har han någon ambition att redovisa och gå till val på? Är det 18 300, ungefär? Är det ambitionen även nästa mandatperiod? Då leder det definitivt till någon form av konsekvens för polisutbildningen vad gäller numerären. Eller ser han en större volym som rimlig?

Anf. 21 ULLA LÖFGREN (m):

Herr talman! Jag ska inte upprepa vad Anders Högmark har sagt, men det är alldeles uppenbart att det behövs en högre nivå än de 500 som rikspolischefen befarar att det ska bli. Det behövs fler poliser i framtiden.

Socialdemokraternas nedrustning av polisen har fått förödande konsekvenser hittills. Sedan 1994 har 160 polisstationer lagts ned. Enligt en rapport från SCB begår en av tio ungdomar brott, och på vissa håll i landet är det en av fem. Förra året anmäldes 774 våldtäkter och försök till våldtäkt. Av dessa är minst 572 fortfarande ouppklarade. Tre av fyra våldtäktsbrott är därmed ouppklarade. Det är fullständigt oacceptabelt. Visst behövs det fler poliser.

År 2003 klarades endast ett av tio bostadsinbrott upp. Nio av tio förblev olösta. Antalet butiksrån ökade under 2003 med 14 %, och varje år anmäls närmare 60 000 stölder.

Inför förra valet avgav Socialdemokraterna bland annat följande löfte gällande bekämpningen av brott. Polis ska finnas närvarande dygnet runt i hela landet och organiseras så att den arbetar på tider och platser där brotten begås. Rättsväsendet ska moderniseras så att tiden förkortas mellan brottsanmälan och dom. Dessutom lovade ni starkt skydd för kvinnor som riskerade att utsättas för brott. Inget av de här löfterna har uppfyllts.

Det är nära till hands att dra slutsatsen att justitieministerns löfte att behålla alla tre polishögskolorna är lika lite värt. Men vi får hoppas att jag har fel.

Anf. 22 GUNNAR NORDMARK (fp):

Herr talman! Jag kan med tillfredsställelse konstatera att justitieministern, även om det inte var ett uttalat löfte, ändå funderar efter samma linje som Folkpartiet har uttalat, nämligen att det behövs minst ytterligare

en polisutbildning i landet eller att man på annat sätt ser till att det utbildas fler poliser.

Samtidigt vill jag ta upp en tråd som fanns i det som justitieministern tog upp i sitt förra inlägg, nämligen hur vi ökar rekryteringen av poliser på de orter där man i dag har svårt att få poliser till de tjänster som finns. Jag kan nämna ett antal orter i mitt eget hemlän där man med jämna mellanrum har vakanser. Har man tur kommer det några duktiga poliser som under ett år arbetar på det här stället och reder upp en del av den brottslighet som finns. Sedan, beroende på att man får erbjudande om en bättre tjänst eller tröttnar på långa pendlingsavstånd, beger de sig någon annanstans, och så halkar man tillbaka till det som var innan.

Jag tycker att det är viktigt att man ser att framför allt landsbygd och mindre orter känner ett stort behov av att kunna rekrytera och behålla polis. Bortsett från det jag har tagit upp här, att man sprider polisutbildningen över landet, vore det intressant att höra vilka andra åtgärder som justitieministern kan tänka sig för att skapa en sådan situation.

Likadant är det med nivån för antalet poliser i landet, även om vi inte vet vilka det är som styr 2010 eller hur det ser ut då. Vad menar justitieministern är en rimlig nivå för antalet poliser? Ska man vara nöjd med mellan 17 000 och 18 000, lite beroende på hur man räknar, eller anser justitieministern att det behövs fler poliser?

Anf. 23 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! En kort upprepning. Det är alltså på det sättet att Stefan Strömberg, precis på det sätt som varje verkschef gör, precis som hans företrädare har gjort och hans efterträdare kommer att göra, säger att det här kommer vi att behöva. Får vi inte de pengarna ska han som den professionella verkschef han är säga att då kommer det att innebära de här konsekvenserna. Det är väldigt viktigt att han blir rätt citerad, inte minst för Stefan Strömbergs egen skull.

Det är ett helt naturligt budgetunderlag. På samma sätt som inom alla andra myndigheter måste man redovisa olika resultat, olika utfall av de konsekvenser det kan bli. Det är helt naturligt, inget konstigt. Det har varit precis samma sak år efter år. Det finns inga som helst planer på att vare sig lägga ned utbildningen eller stoppa den nuvarande utbildningstakten. Jag kan däremot inte svara för budgetläget 2008, 2009 och 2010. När det är dags för det kommer man att få besked. Men jag kan redan nu säga att det inte finns någon sådan ambition från min sida.

Det kommer naturligtvis, om man ser riktigt långt in i framtiden, att kunna diskuteras var polisutbildningen ska vara. En fråga är förstås om man klarar av att på olika sätt se till att personer kommer ut till alla orter eller om det tvärtom kanske är det problemet som kommer att öka. Det är sådana saker som man inte vet säkert i dag. Vi vet att det är ett problem.

Distansutbildningen är en sak, om det sedan behövs ytterligare en polisutbildning, till exempel i västra Sverige, vet vi inte i dag. Då ska vi inte gå händelserna i förväg heller, utan vi ska med nära dialog på samma sätt som vi i dag har en mycket bra dialog med rikspolischefen, med Rikspolisstyrelsen och med de olika polismyndigheterna fortsätta det arbetet och naturligtvis utifrån utvecklingen vidta de åtgärder som behövs.

Prot. 2004/05:90
15 mars

*Svar på
interpellationer*

Det handlar bland annat om att se till att det blir fler poliser. Det handlar om att se till att utbildningen blir så bra som möjligt. Men det handlar om många andra saker också. Det handlar om att ge bra och effektiva verktyg till polisen, alltifrån att man ska kunna ta DNA-prov i större utsträckning till ett större DNA-register till mer och tydliga regler när det gäller brottsprovokation och bevisprovokation och fler olika saker som är väldigt viktiga.

Det handlar också om, precis som sades här fast det gjordes ett felaktigt konstaterande, att polisen ska jobba de tider då den bäst behövs. Det är riktigt att vi hade det som vallöfte, och det har uppfyllts. På samma sätt är vallöftet om fler poliser närmare människorna uppfyllt. Det handlar inte om lokalerna. Det handlar om att poliserna ska arbeta utomhus och mot människorna.

Också vallöftet om att ge ett ökat skydd åt kvinnor har uppfyllts, och de lagändringar som har föreslagits har vidtagits. Vi kan konstatera att redan efter två och ett halvt år av den här mandatperioden har samtliga de vallöften uppfyllts. Och vi kommer att uppfylla de vallöften som återstår.

Därmed inte sagt att alla problem har försvunnit. Det kommer de inte att göra 2006, inte 2010 och inte 2014 heller. Vi lever i ett samhälle i ständig utveckling, och nya situationer och nya problem uppstår. Vi kommer alltid att ha någon form av brottslighet. Men vi socialdemokrater arbetar med att se till att polisen får bra och effektiva metoder. Vi arbetar också med att se bakgrunden till brottsligheten och arbetar med de sociala orsakerna i ett mycket större sammanhang än att bara räkna antalet poliser.

Det som är positivt för oss är att vi har kunnat konstatera att en större ökning av antalet poliser i en så snabb takt aldrig någonsin har skett i Sverige. Det har vi sett till. Men vi vill också se det i ett större sammanhang. Vi tror inte att detta löser alla problem utan det är en del av lösningen.

Anf. 24 ANDERS G HÖGMARK (m):

Herr talman! När man lyssnar på justitieministern får man väl sammanfatta som för nästan alla socialdemokratiska statsråd, stolta men inte nöjda. Det är liksom parollen.

Nöjda med verkligheten är definitivt inte människorna ute på fältet. I en tidigare interpellationsdebatt diskuterade man och påstod att Moderata samlingspartiet inte tillräckligt beaktade de sociala bakgrundsfaktorerna, de sociala orsakerna. Det kunde vara roligt om justitieministern på något sätt lyssnade av vad som sades och inte målade fantombilder som han sedan går till angrepp på. Det är alltid mycket bättre att försöka mötas och lyssna på varandra. Det är liksom poängen i dialogen och förmodligen även med interpellationsstunderna. Vi har en betydligt mer mångfasetterad bild av brottsligheten än justitieministern gör gällande.

Oaktat vilken typ av kompetens polisutbildaren eller någon annan har att förebygga, bekämpa och lagföra brottsligheten så krävs det resurser. Jag är lite undrande inför, inte att myndighetscheferna vill ha mer pengar, det kommer de alltid i alla regeringskonstellationer att vilja ha, men den väldiga spännvidd som finns mellan vad rikspolischefen uppfattar att de har för resurser på några års sikt och de resurser som ställs i utsikt från

talarstolen. Detta är alldeles uppenbart när rikspolischefen skriver följande, och det är viktigt och riktigt att han citeras rätt: ”Antagningen till polisutbildningen bedöms från och med år 2007 vara ca 300–500 per år i stället för nuvarande nivå på 1 000 per år. En minskning av utbildningen innebär att det bl.a. av kostnadsskäl behöver övervägas hur många orter polisutbildningen ska bedrivas vid.”

Det är hans bedömning. Och det kan inte bara vara fria fantasier i det här officiella dokumentet. Mot det står justitieministerns tal om att utbildningen ska kunna bedrivas på många ställen, bland annat i västra Sverige som jag för tio tolv år sedan tyckte var ganska rimligt. Jag dristade mig till och med att föreslå Borås – denna djärva tanke.

Slutsatsen är att i dag är inte justitieministern beredd att bejaka Moderata samlingspartiets önskemål om resurser som gör det möjligt att anställa i storleksordningen 20 000 poliser. Dock säger han att han i nuläget inte är beredd att föreslå någon nedläggning, och det är vi tack-samma för.

Anf. 25 ULLA LÖFGREN (m):

Herr talman! Justitieministern har så rätt. Det handlar inte bara om hur många poliser vi utbildar, det handlar om att det finns poliser på de platser där vi vill att det ska finnas poliser. Där jag kommer från finns det inte alltid en polis när man vill att det ska finnas en polis.

Polisen får mestadels leva i bilen. Så tycker jag inte att det ska vara. Polisen ska finnas nära människorna, och de ska känna trygghet. Man ska inte kunna kalkylera med att det går att köra på fyllan en viss helg därför att polisen befinner sig i Storuman eller någon annanstans. Jag tror faktiskt att människor gör så. Det känns inte bra.

Polishögskolan i Umeå har i alla fall underlättat i fråga om problemet med att det inte går att rekrytera. Det andra problemet, att det inte finns poliser överallt, är ett ekonomiskt problem – och det måste också lösas. Min fråga gällde Polishögskolan i Umeå, och jag hoppas verkligen att den ska få vara kvar.

Anf. 26 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Man kanske ska läsa hela budgetunderlaget. Då kan man konstatera att det inte är något konstigt med det här underlaget jämfört med andra. Det handlar om huruvida det ska tillföras ytterligare medel 2008, 2009 och 2010.

Vi kan ganska enkelt jämföra den diskussion vi har haft i dag med tidigare diskussioner 2004, 2003, 2002 och 2001. Oppositionen, Moderaterna, har påstått att jag har uttalat felaktigheter, och man har sagt att pengarna inte kommer att räcka, att poliser inte kommer att kunna anställas, att det inte kommer att bli någon ökning. Men det finns faktiskt bara en verklighet, det finns bara ett svar: Antingen är det vi eller ni som har rätt eller fel, men min ödmjukhet förbjuder mig att säga det i alltför tydliga ordalag.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2004/05:392 om hälsorisk av strålning från mobil

Anf. 27 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Chatrine Pålsson har frågat socialministern om hon avser att verka för att ett nationellt forskningsprogram om hur de elektromagnetiska fälten påverkar hälsan startas. Dessutom frågar Chatrine Pålsson om socialministern avser att vidta åtgärder för att den totala strålning i vardagslivet som särskilt barnen utsätts för aktualiseras och riskbedöms. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på frågorna.

Vetenskapsrådet har under 2004 genomfört ett regeringsuppdrag med syfte att granska svensk forskning kring hälsoeffekter av elektromagnetiska fält (EMF). Rapporten, som överlämnades till regeringen den 1 november, visar att forskningen i Sverige generellt håller en tillfredsställande vetenskaplig kvalitet. En av Vetenskapsrådets slutsatser är att den svenska forskningen om hälsoeffekter av EMF bör konkurrera om forskningsstöd med annan forskning.

Världshälsoorganisationen WHO har tagit initiativ till ett internationellt forskningsprojekt om EMF med syfte att studera mobiltelefonins eventuella hälsokonsekvenser. Samtliga EU:s medlemsländer, däribland Sverige, har blivit tillfrågade att delta i projektet. För närvarande utreder berörda svenska myndigheter och organisationer möjligheten att delta i projektet. Jag följer noga hur myndigheterna agerar för att få detta projekt till stånd.

Beträffande den totala strålningen i vardagslivet har Arbetarskyddsstyrelsen, Boverket, Elsäkerhetsverket, Socialstyrelsen och Statens strålskyddsinstitut (SSI) i samråd utarbetat en myndighetsgemensam vägledning om lågfrekventa elektriska och magnetiska fält. De svenska myndigheterna menar att det inte finns några hälsoeffekter under 0,4 mikrottesla. Det samlade vetenskapliga kunskapsläget visar inte heller på några skadliga hälsoeffekter vid långvarig exponering från låga nivåer av EMF. Medianvärdet för bostäder och daghem i större städer är ca 0,1 mikrottesla enligt myndigheternas vägledning.

Det finns i dag inte några gränsvärden för extremt lågfrekventa fält, såsom tv, spis, hårtork och dammsugare, varken i arbetsmiljön eller för allmänheten. Jag har dock fått veta att både Arbetarskyddsverket och SSI håller på att förbereda föreskrifter och allmänna råd för sådana gränsvärden.

När det gäller allmänhetens behov av information om EMF lämnade SSI den 1 februari 2004 en rapport om behovet av information om strålning från mobiltelefoner till regeringen. Bakgrunden till rapporten är regeringsuppdraget från 2003 att "utreda eventuellt behov av informationstext angående strålning från mobiltelefoner och andra terminaler för mobil kommunikation". I rapporten visar SSI att det finns ett behov av information till allmänheten om strålning från mobiltelefoni. SSI har därför påbörjat ett arbete med att ta fram ett informationsmaterial, avsett för allmänheten, om mobiltelefoner och strålning där det kommer att framgå hur man på olika sätt kan minska onödig exponering från mobiltelefonen. De nordiska strålskyddsmyndigheterna menar att det är klokt att till exempel använda *handsfree*-utrustning som minskar exponeringen

till huvudet avsevärt. Denna information bör riktas till vuxna, ungdomar och barn. Jag vill i det sammanhanget särskilt understryka det ansvar jag anser att föräldrar har för barns användning av mobiltelefoner.

Jag kommer att aktivt bevaka SSI:s arbete med att utarbeta informationsmaterial om möjligheterna för användarna att minimera exponeringen för onödig strålning.

Det finns i dag inte vetenskapliga belägg för att exponering från mobiltelefoner eller basstationer skulle ge upphov till skadliga hälsoeffekter, om man inte överskrider rekommenderade gränsvärden för exponeringsnivåer. Men mobiltelefoner har inte använts i någon större skala under särskilt lång tid. Även om det i dag inte finns belägg för att exponering från mobiltelefoner kan vara skadlig går det inte att helt utesluta att det kan finnas hälsoeffekter av flerårig användning av mobiltelefoner. Det är därför viktigt att forskningen om hälsoeffekter av EMF från mobiltelefoner fortsätter.

Anf. 28 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Herr talman! Tack miljöministern för svaret. Jag känner ett behov av att inledningsvis uttrycka mig ödmjukt i den här frågan. När jag har tagit del av andra rapporter har jag blivit orolig.

Någon känd man har sagt att var tid har sin blindas fläck. Jag känner en oro för att det här är en fara som vi under många år har underskattat.

Herr talman! Jag vill hänvisa till några rapporter och information som jag har fått fram. Den brittiska regeringen avrådde redan år 2000 barn från att använda mobiltelefoner och rekommenderade en varningstext på telefonerna avseende deras hälsofarlighet. Nu har en helt ny rapport släppts där det engelska strålskyddsinstitutet ånyo konstaterar att mobiltelefoner kan vara farliga för barn och att föräldrarna ska ta sitt ansvar.

Före jul kom en europeisk studie där tolv forskargrupper har fått fram chockerande resultat som visar att mobilstrålning orsakar skador på arvsmassan i form av DNA-brott. Enligt uppgift från Hugo Rüdiger i Wien har industrin de senaste månaderna gjort massiva försök att mörklägga resultatet.

Jag som har varit med i politiken ganska länge känner att det här är jämförbart med när tobaken började diskuteras i det svenska samhället – huruvida den var farlig eller inte. Då var det mycket starka krafter från tobaksindustrin som hävdade att det inte var alls någon fara med detta. Men trots många engagerade eldsjälar på området kom det mer och mer fram hur farlig tobaken är. Det är väl alla glada för i dag.

När det gäller en så använd vara som en mobiltelefon, där nästan varje barn har sin egen mobiltelefon, är det självklart ett utomordentligt svårt ämne att ta upp. Varken jag eller någon annan som tar upp det blir populär. Det går lite grann emot.

Min oro för våra barn är oerhört stor. När de dessutom exponeras för andra elektromagnetiska fält, inte minst vid datorn, blir den totala strålningsrisken ofantligt mycket större än vid ett enda fält. Det är detta som oroar mig.

Det finns en svensk studie. En man som heter Lennart Hardell i Örebro har bevisat att det finns en ökad risk för hörselnervstumörer hos mobilanvändare. Jag ger mig inte ut för att ha rätt, men jag blev glad när justitieministern innan han gick sade att det bara finns en verklighet och

Prot. 2004/05:90

15 mars

*Svar på
interpellationer*

en sanning. Vem har rätt? Om vi tittar på olika studier i Europa, i Sverige och så vidare ser vi att mycket talar för att det finns all anledning för oss att vara oroliga.

Anf. 29 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Ja, jag tror att det finns skäl att vara ödmjuk i den här frågan. Var tid har sin blinda fläck. Men vi kan nog säga att det här i dag inte är någon blind fläck i det avseendet, utan det pågår ett massivt arbete och en väldigt omfattande diskussion kring den icke-joniserande strålningen.

Vad vi kan göra som politiker är att ta till oss forskningen och försöka sammanställa resultaten. Det gör våra myndigheter, och det gör också de internationella organ som arbetar med det här. De strålvärden som vi har i dag inbegriper en försiktighetsprincip. Jag känner mig trygg med den, men jag tycker att det är väldigt viktigt att vi följer forskningen.

De studier som nämns är välkända, självklart för mig och för alla som arbetar med den här typen av forskning. De analyseras av våra myndigheter. Bland de enstaka studier som fortfarande finns är till exempel EU-studien. Jag tycker att det är oerhört viktigt att den nu följs upp och publiceras i vetenskapliga tidskrifter, och att vi ser vad förändringarna i materialet kan betyda. Vi har inget bevis för att strålning när den används i mobiler är farlig. Det är en väldigt viktig studie.

När det gäller slutsatser om vad vi bör göra och hur vi bör varna vill jag göra klart att Stewartrapporten, som kom för ett par år sedan i Storbritannien, inte har några andra vetenskapliga underlag än de vi har, och inte heller den rapport som man lämnade för någon tid sedan. I Storbritannien var det en vändpunkt när Stewartrapporten kom. Dessförinnan hade man inte alls diskuterat de här frågorna.

Vi har ingen annan syn på försiktigheten när det gäller barn och mobiltelefoner. Jag anser att när det handlar om mobiltelefoner har vi anledning att verkligen vara försiktiga. Det var därför som jag gav Strålskyddsinstitutet i uppdrag att se om vi skulle ha informationstexter på mobiltelefoner. Det arbetet pågår nu, och där ingår naturligtvis också att informera om att man har ansvar för barn och på vilket sätt man enkelt kan minska exponeringen.

Vad vi i dag inte kan ha, och som man inte heller har i Storbritannien såvitt jag känner till, är varningstexter. För att ha varningstexter måste vi ha ovedersägliga vetenskapliga bevis för att det finns påvisade hälsoeffekter. Det vetenskapliga underlaget har vi inte i dag. Det vetenskapliga underlaget har vi när det gäller tobak. Där har vi också riktiga varningstexter. De är varningstexter som finns i hela EU och som alltså är möjliga att ha på den inre marknaden vi har.

Vi får acceptera att vi ibland måste leva med osäkerhet, att vi måste invänta ny forskning. Medan vi gör det ska vi agera så klokt som möjligt. Jag anser att vi agerar klokt i dag. Vi följer forskningen, vi är uppmärksamma och vi informerar om vad vi vet men också om vad vi inte vet. Det tycker jag är det rätta sättet att agera.

Anf. 30 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Herr talman! Självklart ska vi vara så sanna som möjligt i vår information från statliga myndigheter. Men enligt mitt sätt att se har vi så pass

mycket på fötterna att vi redan nu borde kunna bestämma om varningstexter. Enligt den uppgift jag har rekommenderade just britterna varningstexter redan 2000. Varningstexter är inte någonting obligatoriskt, men de är ändå ett bevis för att vi ser allvarigt på det.

Jag tillhör också dem som har arbetat aktivt för att få varningstexter på alkohol, och nu finns det i varje fall en acceptans för det utifrån det här synsättet. Jag tror att det är väldigt bra. Precis som miljöministern sade finns det varningstexter på tobaken.

Jag ska ställa ett par frågor i detta inlägg. Den första frågan är: Har miljöministern i EU aktivt tagit upp frågan hur man tillsammans ska kunna arbeta med det här?

Den andra frågan som jag vill ställa är: Vem tar ansvaret för framtida skador? Om det ansvaret ligger på oss ska vi naturligtvis så snabbt som möjligt fördjupa oss och söka ännu mer kunskap, kanske till och med vidta åtgärder för att vara på den säkra sidan. I fråga om barn och mobiltelefoner verkar det inte finnas några som helst olika åsikter, så långt jag förstår.

Jag ställde tre frågor i min interpellation, och en gällde forskningsprogrammen. Vad vill miljöministern? Är man aktiv i fråga om den här forskningen från regeringens och Miljödepartementets sida? Jag tycker att det är en väldigt viktig signal. Världshälsoorganisationen uppmanar ju alla länder att nationellt satsa på de här forskningsprogrammen.

En fråga handlade om att se en helhet i den strålningsutsatta miljö där våra barn finns, inte minst med datorer, så att man får en riktig bedömning. Jag vet att man har gjort en del bedömningar, och det ser jag också här. Men det är inte förrän förra året som det har blivit så vanligt att i princip alla familjer har flera mobiltelefoner. Det är inte alls många år sedan det möjligtvis fanns en mobiltelefon i varje familj. Det är likadant med datorerna; de har ökat oerhört mycket enligt statistiken. Vi vet att våra barn sitter framför datorer och spelar dataspel många timmar varje dag.

Det är därför som jag uttrycker att vi borde se lite bredare på det här, för våra barns skull. Då är min fråga: Är det något aktivt arbete på väg för att uppdatera detta nu?

Anf. 31 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Låt mig först säga när det gäller EU att vi är mycket aktiva i EU. Som minister har jag framför allt varit aktiv i arbetsmiljösammanhang. I övrigt är det framför allt expertarbete. Vi deltar i mycket forskning. Flera av de forskningsprojekt som nämns är just EU-projekt och andra internationella projekt. Vi deltar också i de internationella organisationer som arbetar med strålskydd. Vi arbetar även i Världshälsoorganisationen, vilket kanske är det mest intressanta i det här sammanhanget när vi diskuterar hälsofrågor. Det är alltså därifrån som man nu har tagit initiativ till en fortsatt gemensam forskningsinsats.

Min bedömning är att det viktiga är att vi deltar i de stora internationella forskningsinsatserna. Vi kan inte lösa dessa problem här hemma på egen hand. Däremot är det viktigt att vi deltar.

Prot. 2004/05:90

15 mars

Svar på
interpellationer

Självklart har vi från Miljödepartementet drivit de här frågorna och varit aktiva, för att få analysen av Vetenskapsrådet. Den analysen har också gått in i den forskningspolitiska proposition som just nu förbereds.

När det gäller vem som tar ansvar har vi självfallet alla ett ansvar. Men vi har också ett ansvar för att vi har en god vetenskaplig grund för vår miljöpolitik. Vi kan vara oroliga, men om vi inte har vetenskapliga belägg är vi ute på hal is om vi tar till skarpa åtgärder, om vi lägger regleringar och restriktioner och om vi lägger ut varningstexter när vi inte har tillräckligt underbyggda fakta. Då öppnar vi oss nämligen för kritik från andra intressen.

För oss har det varit oerhört viktigt att alltid ha goda vetenskapliga underlag i miljöpolitiken. Jag törs säga att det också är detta som har gjort svensk miljöpolitik så framgångsrik. Jag menar att vi måste jobba på samma sätt när det gäller elektromagnetiska fält. Det forskningsmässiga läget – jag vill upprepa det – är fortfarande sådant att det finns ett fåtal studier som visar på oroväckande resultat framför allt när det gäller mobiltelefoner, alltså exponering väldigt nära örat. Men i det sammanvägda resultatet – och där ser vi en enighet i det internationella samarbetet och i WHO:s och EU:s riktlinjer – kan vi inte påvisa att det finns vare sig tydliga effekter eller framför allt farliga hälsoeffekter. Så länge vi inte har de underlagen kan vi inte heller gå fram på det sätt som kanske många skulle önska när man känner denna oro.

Vem tar alltså ansvar? Ja, vi har alla ett ansvar. När det gäller den totala strålningen tror jag att det är väldigt viktigt att vi trots allt försöker minimera den överallt, att vi har en försiktighetsprincip. Det arbetet pågår nu. När det gäller våra datorer minskar strålningen från dessa. När det gäller mobiltelefonerna har jag själv träffat branschen och sagt att de måste satsa på den produktutveckling som konsumenterna väntar sig, en produktutveckling som innebär den minskade strålning från telefonerna som vi vill ha. Detta har hittills inte varit en prioriterad fråga. Ett fortsatt arbete för att i alla sammanhang alltid försöka minimera strålningen från alla strålkällor tror jag alltså är viktigt.

Sedan har vi den uppföljning jag nämnde. Vi vet ungefär vilka strålningsnivåer vi har i våra bostadslägenheter, ungefär 0,1 mikrotessa. Självklart är det viktigt att vi fortsätter att följa upp detta så att vi vet i vilka miljöer våra barn vistas.

Jag tror dock också att vi tillsammans ska försöka bidra till att inte haussa upp oron kring den här strålningen. Det finns väldigt många andra miljöproblem som jag faktiskt känner betydligt större oro för.

Anf. 32 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att det också är min ambition att inte överdriva eller haussa upp detta på något sätt. Samtidigt måste man här i riksdagens kammare få uttrycka vad ens hjärta är fullt av.

Jag vet och är glad för att SSI redan har börjat sitt arbete med att ta fram detta material, precis som ministern säger, men man har också rekommenderat att barn och ungdomar, och även vuxna, ska använda *handsfree*. Jag vet inte, men i den miljö där jag lever har de flesta barn och ungdomar ingen *handsfree*. Det har vi gamla. Jag har nu också alltid *handsfree* därför att mina barn har sagt till mig det. Jag har också slarvat med det. Då måste det ju finnas något som underbygger det, eftersom

man har bestämt sig för att rekommendera det. Det hade man ju inte gjort annars. Kanske man ska börja med en kampanj om att barn bör använda *handsfree* i större utsträckning. Det kanske hittills inte har varit så häftigt.

Jag är naturligtvis också glad att miljöministern har med den här frågan i forskningsproppen. Den är oerhört viktig.

Jag vill avsluta med en fråga som kanske inte riktigt är miljöministerns, men ni har ju fördelat ert arbete i regeringen så. Det gäller läkarnas kunskap om detta. Om en sjuåring kommer till doktorn och talar om att han eller hon har koncentrationssvårigheter, är yr och har svårt att hänga med i skolan måste denna kunskap finnas hos doktorn för att rätt diagnos ska kunna ställas. Att det i dag finns ett antal barn som har sådana här problem vet vi i alla fall efter alla folkhälsorapporter vi har fått. Ingen vet väl riktigt vad de står för, men jag vet många människor som i dag känner sig negligerade och nonchalerade när de kommer till den vanliga doktorn.

Jag tror att vi skulle behöva mer sådan här utbildning i läkarutbildningen. Vad säger miljöministern om det?

Anf. 33 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! När det gäller barn och ungdomar har SSI påbörjat en informationskampanj som bland annat handlar om att informera ungdomar om att det är bra att använda *handsfree*. Jag vill också notera att det pågår en positiv utveckling när det gäller mobiltelefonerna. Det finns numera många man har i handen och jobbar med inte nära örat utan framför sig. Det kanske är en bra utveckling som kan hjälpa oss att undvika att ha mobiltelefonen mot huvudet i onödan.

När det gäller läkares kunskap om detta är det naturligtvis så att så länge vi inte har påvisat att det finns tydliga samband kan vi heller inte säga att läkarna ska leta efter diagnoser som påvisar att det är på det här sättet. Det finns väldigt många olika orsaker som kan bidra till den typ av tillstånd som Chatrine Pålsson här nämner, när man är okoncentrerad och har den här typen av problem.

Jag tror däremot att det kan vara viktigt att be läkare att ha med detta i underlaget, i det man frågar om: Hur ser din vardag ut? Ibland kanske det inte är den elektromagnetiska strålningen vid datorn som gör att man mår dåligt om man sitter där hela dagarna. Det kan vara hela situationen – att vara inomhus mycket, att sitta stilla och att ha den här koncentrationen och värmen på sig – som inte är nyttig.

När det gäller forskningen om detta kan jag konstatera att Karolinska Institutet är den institution som framför allt har framträtt på det här området. Där har man självklart också en koppling till medicinvetenskapen som jag tror är väldigt betydelsefull och som vi kommer att ha nytta av i takt med att resultaten kommer fram, åt vilket håll de än kommer att peka.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2004/05:90
15 mars

Svar på
interpellationer

8 § Svar på interpellation 2004/05:417 om Östersjöns ekosystem

Anf. 34 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Sven Gunnar Persson har ställt ett stort antal frågor, och min talartid är begränsad.

Jag vill inledningsvis säga att jag är överens med Sven Gunnar Persson om att vi måste satsa resurser på det internationella miljösamarbetet för att åtgärda problemen i Östersjön. Vi är nio kuststater kring Östersjön, och det bor drygt 80 miljoner människor i avrinningsområdet. Åtta av dessa stater är numera medlemmar i EU, och jag ser stora miljöfördelar med att länderna nu ska tillämpa gemensamma EU-regler. Efter beslut som togs under det svenska ordförandeskapet kommer EU-kommissionen att i år presentera ett förslag till en gemensam europeisk marin strategi. Från svensk sida arbetar vi för att strategin ska bli stark och få stor genomslagskraft.

Sveriges samarbete med Ryssland är av stor betydelse och sker både genom bilateral samverkan och i internationella forum. Arbetet i den svensk-ryska kommittén för miljösamarbete är av stor vikt, och Sverige deltar och bidrar i ett flertal konventioner och processer rörande Östersjön. Den 3 mars lämnade Sverige tillsammans med övriga Östersjöländer in ett gemensamt förslag till FN:s sjöfartsorganisation IMO om hur skyddet för Östersjön ska kunna förbättras genom regleringar av sjötrafiken. Ryssland har deltagit som observatör i samarbetet och har inte framfört några invändningar mot förslagen.

På frågan när regeringen kommer att lämna en proposition med skarpa åtgärder till riksdagen enligt Havsmiljökommissionens förslag vill jag understryka att regeringen i vår kommer att överlämna en miljömålsproposition som behandlar ett antal av kommissionens konkreta åtgärdsförslag.

Havsmiljöfrågan är dock så viktig att vi nu arbetar med att ta fram en särskild sammanhållen havsmiljöstrategi, om man så vill en beredskapsplan, som lämnas till riksdagen senare i vår.

Sven Gunnar Persson frågar mig vad jag avser att vidta för åtgärder för att förmå reningsverken att införa ny teknik samt om jag avser att ställa samma krav på rening i inlandsverk som i kustverk. Reningsverken är en av de stora utsläppskällorna av kväve, och det är därför angeläget att lämplig teknik finns för att reducera dessa utsläpp. När det gäller teknikutveckling på området ser jag stora fördelar med exempelvis den flexibla kväverening som prövas i Himmerfjärdens reningsverk. Det är dock vid tillståndsprövning enligt miljöbalken som ny reningsteknik kan bli aktuell, och denna prövning sker hos länsstyrelser.

Vad gäller frågan om likvärdiga krav på rening i reningsverk i inlandet och vid kusten har regeringen uppfattningen att det är den mängd kväve som når havet som bör vara relevant vid beräkning av reningsgraden. Regeringen grundar sin uppfattning på de vetenskapliga fakta att havet i jämförelse med inlandsvattnen är betydligt mer känsligt för kvävetillförsel. En del av avloppsvattnets kväveinnehåll avgår genom naturliga processer på vägen från ett inlandsverk till havet. Det finns i dag reningsverk som inte uppfyller Naturvårdsverkets föreskrifter avseende kväverening. Naturvårdsverket har därför i sitt regleringsbrev för 2005

ett återrapporteringskrav som har till syfte att reningsverken i högre grad ska följa verkets föreskrift.

På frågan om vad jag avser att göra för att minska kväveläckage från jordbruket vill jag informera om att det nu pågår förhandlingar om en ny EU-förordning för landsbygdsutveckling för perioden 2007–2013. På nationell nivå har arbetet avseende både en nationell strategi för landsbygdsutveckling och kommande landsbygdsprogram påbörjats. Min avsikt är att i detta arbete verka för att de åtgärder som kommer att omfattas av programmet utformas på ett ur miljösynpunkt så effektivt sätt som möjligt för att skapa förutsättningar för att nå de av riksdagen uppsatta miljö kvalitetsmålen.

Slutligen vill jag sammanfatta med att säga att regeringen länge har prioriterat havsmiljöarbetet, men det är tydligt att de åtgärder som vi har genomfört inte har räckt till. Vi har byggt ut våra reningsverk, förändrat brukningsmetoder, anpassat gödslingen inom jordbruket, minskat utsläppen till luft av kväveoxider och åtgärdat en rad punktutsläpp. Vi har dessutom bidragit till utbyggnaden av reningsverk bland annat i de baltiska länderna och i Ryssland. Jag kommer att fortsätta att driva på det nationella och internationella miljöarbetet för att ytterligare minska källorna till övergödning. Nya angreppssätt kommer att krävas för att vi ska komma till rätta med problemen i våra hav. Jag är beredd att föreslå kraftfulla åtgärder för att komma till rätta med de stora problem som övergödningen i våra hav medför.

Anf. 35 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Herr talman! Tack för svaret, miljöministern. Rapporteringen efter Miljövårdsberedningens skrivelse till regeringen har varit ganska massiv i medierna. Den har följts upp senare. Så sent som i går och i dag på morgonen berättades det om att den sommar ligger framför oss kommer, om den blir riktigt varm och god som vi alla hoppas, att bjuda på de värsta algbloomningar som vi har sett av giftalger till följd av att den fosfordeponering som ligger fast frigörs och bidrar.

Miljöministern oroar sig för att tiden att svara på frågorna inte ska räcka. Jag har ett litet tips, herr talman. Säg bara: Unge Persson har ju rätt, vi gör som Kristdemokraterna tycker, för de har bra förslag. Då tar det inte så lång tid. Det tar längre tid om man ska slingra sig lite runt frågorna, miljöministern.

Som svar på den första frågan talas det om gemensamma kraftfulla åtgärder för att komma till rätta med problemen i Östersjön. Det är gott och väl, som miljöministern påpekar i svaret, att åtta av nio länder runt Östersjön nu är EU-medlemmar. Men såväl Havsmiljökommissionen som Miljövårdsberedningen pekade på behovet av en tydlig regional förvaltning som kan fatta bindande beslut för Östersjön. Jag vill fråga miljöministern varför hon inte vill gå vidare i den riktningen för att få tydlighet och kraft i arbetet.

Vad ska man göra med Havsmiljökommissionens skarpa förslag? Där säger miljöministern att de kommer i miljömålspropositionen. Miljömålen har tyvärr, till dels i alla fall, reducerats till att vara vackra visioner som i det här fallet hamnat i förhandlingsmangeln med Miljöpartiet och Vänstern och är försenade. Vi väntar på propositionen. Det som behövs nu är konkreta kraftfulla åtgärder. Jag tycker att det är ett allvarligt miss-

Prot. 2004/05:90

15 mars

Svar på
interpellationer

tag att miljöministern inte bröt ut havsmiljöfrågorna till en kraftfull proposition till följd av Havsmiljökommissionens olika slag för att ta ett samlat grepp på de här frågorna.

I stället annonserar miljöministern en skrivelse om en sammanhållen havsmiljöstrategi – en skrivelse, inga skarpa förslag utan något slags vision. Det skulle också kunna utgöra något slags beredskapsplan som svar på Miljövårdsberedningens förslag om beredskapsplan. Den beredskapsplan som de vill se är beredskap för *worst case*, att det värsta scenariot ska träda till. Då menar man att det handlar om att se till att det blir nollutsläpp, att kraftfulla restaureringsåtgärder ska vidtas och att det behövs tydliga livstidsförändringar för att klara det värsta scenarioperspektivet. Det här vill man ha en utredning och olika åtgärdsförslag om. Avser ministern att tillsätta en utredning som tar fram en beredskapsplan om det allra värsta scenariot skulle inträffa?

Anf. 36 SVERKER THORÉN (fp):

Herr talman! Folkpartiet liberalerna har begärt en särskild debatt just med anledning av den rapport som har levererats av Miljövårdsberedningen. Det har blivit avslag med hänvisning till att miljöministern inte kunde hitta tidpunkt att närvara. Det är en av de absolut viktigaste miljöfrågorna just nu.

Det går att möta hoten mot havet och den speciellt utsatta Östersjön både lokalt, regionalt och internationellt. Det har varit Folkpartiet liberalernas budskap både i riksdagen och i EU-parlamentet. Vi har drivit linjen att det är inom EU som vi har de bästa förutsättningarna för ett samarbete för att få skarpa och bindande regler för havsmiljön. Vi tycker oss nu se att även regeringen, från att ha varit otydlig på den punkten, växlar in på EU-spåret. Det är bra; vi hälsar det med tillfredsställelse.

Aftonbladet skrev nyligen att det är ofattbart varför regeringen inte driver viktiga sakfrågor hårdare i EU. Östersjöfrågan är ett bra tillfälle, och helt nödvändigt, att visa att Sverige vill någonting i EU. Min uppmaning till miljöministern är: Fortsätt på EU-spåret, växla upp takten. Det vore mycket bra om statsministern också tog det här som sin fråga.

Politiken för hållbar utveckling i allmänhet och havsmiljöpolitiken i synnerhet behöver samordnas och få politisk tyngd. Nationalkommittén för Agenda 21, Habitat och Havsmiljökommissionen har pekat på splittringen och ineffektiviteten på de här politikområdena. En samordning hos Regeringskansliet har efterlysts av både Folkpartiet och statliga utredningar och kommit till stånd, mycket tack vare miljöministerns arbete med den här frågan. Ett samordningskansli för hållbar utveckling bildades för något år sedan i Regeringskansliet. Det är bra, mycket bra. Nu flyttar det därifrån. Hur anser statsrådet att denna devalverade position kommer att påverka till exempel arbetet med att överbygga splittringen i havsmiljöarbetet, där ju flera departement och myndigheter är inblandade? Det är min främsta fråga just nu som jag skulle vilja ha svar på.

Anf. 37 CLAES VÄSTERTEG (c):

Herr talman! Det är med förskräckelse som vi alla följer utvecklingen i Östersjön och den effekt den miljöpåverkan som vi alla bidrar till får. Det verkar som att utvecklingen tyvärr pekar åt fel håll. Miljövårdsberedningens rapport är ytterligare ett exempel på att både dagens system

med de beslutsstrukturer vi har och det vi gör inte är tillräckligt. Det är en alltför tandlös beslutsstruktur; det tar alltför lång tid att komma fram.

Jag tycker att det svar som miljöministern har lämnat på Sven Gunnar Perssons utmärkta interpellation lämnar mycket övrigt att önska. Jag tycker att svaret alltför mycket handlar om att skjuta problemen framför sig, att återkomma med förslag och är en upprepning av vad man har gjort tidigare. Men den situation som vi har i dag kräver handling nu.

Vi från Centerpartiet har sedan länge föreslagit att vi vill införa en Östersjöregering, i likhet med det som Kristdemokraterna för fram, en myndighet med bindande beslut. Den regeringen ska ha en möjlighet att ställa krav på transporter och gränsvärden för utsläpp – gränsvärden och krav som ska vara bindande. För att det här ska kunna bli verklighet krävs att Sverige tar ett ansvar och att vi också i den här situationen är beredda att släppa ifrån oss makt och beslutsfogenheter, likväl som det krävs att EU lämnar ifrån sig befogenheter och makt. Enligt vår uppfattning är Östersjöns miljö ett överstatligt problem som kräver mycket tydligare överstatliga lösningar, med ett tydligt krav på bindande beslut. Jag vill i likhet med Sven Gunnar Persson ställa en fråga: Är miljöministern beredd att verka för ett system där vi har bindande beslut och där vi också har möjlighet att följa upp besluten med hårdare krav?

Anf. 38 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Havsmiljön har under många år varit en prioriterad fråga för regeringen. Vi tillkallade Havsmiljökommissionen. Jag har själv samarbetat nära med Miljövårdsberedningen och är mycket glad över deras förslag.

Sven Gunnar Persson säger att det borde vara lätt för mig att säga att jag håller med Kristdemokraterna. Jag har inte hört ett enda förslag från den borgerliga sidan som inte redan finns med i de utredningsförslag som vi tagit fram från Havsmiljökommissionens och Miljövårdsberedningens sida. Det handlar om att vi ska ha en bättre förvaltning av Östersjön, om behovet av överstatliga lösningar och om behovet av samordning. Allt detta arbetar vi nu med. Vi har sedan lång tid tillbaka sagt att miljömålspropositionen kommer i vår. Detsamma gäller havsmiljöstrategin.

Det känns lite förvånande och är nästan på gränsen till desinformation att ständigt hålla på och säga att de inte kommer, att det inte finns några skarpa beslut, att jag inte vill ta en debatt. Det är helt fel vill jag upplysa om, eftersom jag tackat ja till debatt och föreslagit flera tidpunkter. Där- emot gick det inte att ordna för riksdagens del.

Vi arbetar alltså lugnt och metodiskt med dessa frågor. Vi har planen helt klar. Jag tänker inte berätta om alla våra förslag i dag eftersom de kommer i propositionen och i skrivelsen. Det finns inga skäl för mig att föregå dem. Det viktigaste är att vi når resultat.

Jag tror faktiskt att det kommer att slå tillbaka på de borgerliga partierna om de oavbrutet upprepar att det går för långsamt, att vi inte lägger fram förslag och inte tar saker på allvar när vi i själva verket har ett mycket gediget och systematiskt arbete som leder fram till ett tydligt mål, nämligen att lägga fram både en strategi och en proposition kring havsmiljön. Det är så vi har lagt upp arbetet.

Prot. 2004/05:90

15 mars

Svar på
interpellationer

Min bedömning är att vår uppläggning av arbetet är väl vald. Den är samordnad med det arbete som förs kring EU:s marina strategi. Vi är väl medvetna om behovet av lösningar, både regionala och europeiska. Det är därför jag i förra veckan besökte miljökommissionären och talade med honom om behovet av till exempel bindande regler och att vi vill se skarpa förslag från EU-kommissionen som hjälper oss att gemensamt lösa problemen i Östersjön. Jag påtalade också vikten av att lägga upp den strategin på ett sådant sätt att det underlättar ett regionalt samarbete inom de havsmiljökommissioner som vi har.

Vi måste vara medvetna om inom vilka gränser vi arbetar. En Östersjöregering låter vackert. Vår bedömning är dock att det just nu är inom EU som vi ska samarbeta. Där vill jag instämma med Folkpartiet. Nu ingår åtta av nio länder kring Östersjön i EU. Det är där vi har redskapen. Det är där vi har möjligheterna till lagstiftning.

När det slutligen gäller samordningskansliet ligger det numera på Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet. Det är en praktisk lösning som beror på att samhällsbyggnadsministern har ansvaret för frågor om hållbar utveckling. Det ska absolut inte uppfattas som någon devalvering av de här frågorna. Tvärtom tycker jag att vi nu har allt på plats. Vi har vårt samordningskansli i Regeringskansliet. Vi har ett nationellt forum för hållbar utveckling i enlighet med det förslag som en enig parlamentarisk kommitté lade fram för Nationalkommittén för Agenda 21 och Habitat. Dessutom har vi en utomordentligt bra strategi för hållbar utveckling. Allt detta utgör en mycket bra grund för fortsatt arbete.

Jag känner mig alltså mycket lugn och mycket säker på att vi har en bra strategi, och jag är glad att Centern, Kristdemokraterna och Folkpartiet i likhet med oss tycker att Östersjöfrågorna är viktiga och också instämmer i många av de förslag som vi just nu bereder i Regeringskansliet.

Anf. 39 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Herr talman! Det känns som om det finns lite ömma tår kring frågorna om havsmiljöns situation när vi vill driva på och ta initiativ. Jag tror att miljöministern läst våra motioner dåligt när hon säger att vi inte har några egna förslag som inte finns någon annanstans. Men hon kan heller inte begära av oppositionspartierna att vi i våra små kanslier ska bedriva någon alternativ SOU-verksamhet när hon själv har hav av människor till förfogande för att ta fram de skarpa förslag som behövs.

När det gäller strategin och den skrivelse som miljöministern säger ska komma undrar jag: Vore det inte smartare att få en proposition där riksdagen är med och fattar beslut om den inriktning, den strategi och de konkreta åtgärder som krävs för havsmiljön, inte minst för Östersjön?

Det är EU-spåret som gäller. Javisst, men Ryssland är en stor aktör som står utanför EU, och vi måste ju förhålla oss till dem. Jag tror att EU är jättebra för många frågor, men ibland måste man också hitta andra samarbetsformer, till exempel EU och den regionala nivån när det gäller fiskeriansträngningarna.

Jag vill också kommentera ministrarnas svar beträffande reningsverken. Havsmiljökommissionen föreslog ju två utredningar när det gäller reningsverken. Det gällde dels de kommunala reningsverkens anpassning till dagens kemikaliesamhälle – det fanns ett förslag att man skulle utreda

detta och komma med förslag till åtgärder – dels en utredning som skulle ta fram olika strategier för information om kemikalieanvändning, läkemedel och sådant, och hur den skulle kunna minskas genom information till allmänheten. Hur kan man utforma den så att belastningen på våra reningsverk blir mindre?

Jag tycker att miljöministern i svaret tar lite för lätt på frågan om inlandsreningsverken och den fosfordeponering som byggts upp på vägen ut till haven. Var finns resonemangen om avrinningsområden? Stora områden präglas ju av att vattnet på väg ut till haven för med sig allt möjligt. Detta gäller inte minst i ljuset av det som de senaste dagarna sagts om syreförbrukning och blomning som vi riskerar att få denna sommar.

När det gäller möjligheterna för jordbruket att använda sig av landsbygdsutvecklingsprogrammen säger miljöministern att dessa program är oerhört viktiga och hon vill påverka dem så att de miljömässigt blir så bra som möjligt. Samtidigt sitter hon i en regering som vill minska avgifterna till EU och därmed, enligt de allra flestas mening, minska resurserna till LBU-programmen.

Dessutom ska LBU-pengarna enligt regeringen räcka till fler områden, räcka till mera. Prioriteringarna mellan de områden som finns, de tre axlarna, förskjuts då från miljöåtgärder till de andra två axlarna. Hur stämmer detta med talet om att vilja satsa på miljön i LBU och lantbrukarnas möjligheter?

Miljöministern avslutar med att säga att hon vill vidta kraftfulla åtgärder för att komma till rätta med de stora problem som övergödningen i våra hav medför. Vilka är dessa kraftfulla åtgärder när miljöministern samtidigt säger ”nej” eller ”vi får se” till de förslag till kraftfulla och tydliga åtgärder som vi från Centern, Kristdemokraterna och Folkpartiet föreslår?

Anf. 40 SVERKER THORÉN (fp):

Herr talman! Miljöministern vet att förslagen finns. Senast förra året lade vi fram en rapport som heter *Östersjön kan inte vänta*. Det finns många förslag, som också Sven Gunnar var inne på.

Att flytta ett samordningskansli för hållbar utveckling från själva centrum ut i periferin är en praktisk lösning, säger miljöministern. Det är hon nog ganska ensam om att tycka. Det är många fler än jag som ser det som en devalvering. Det blir då till att springa som polis och jaga de olika förslagen och se vad som är på gång i stället för att ha den centrala kollen och vara en del av det som brukar kallas bygget av det gröna folkhemmet. Så det är nog inte någon speciellt praktisk lösning. Vi noterar och beklagar detta.

Jag skulle vilja ställa ett par frågor till. Jag ställde en ganska kort fråga om detta vid frågestunden förförra veckan. Det gäller alltså det som Miljövårdsberedningens promemoria talar om, nämligen att nå det politiska genombrott som vi behöver för arbetet med Östersjön. Miljöministern fick då inte tillräckligt med tid att vidareutveckla hur hon förbereder sig och tänker agera vid Polenmötet när både jordbruks- och miljöministrar sammanträder om just Östersjöpolitiken. Vilka fortsatta allianser avser hon att bygga? Vilka strategier har hon för att vi ska kunna

Prot. 2004/05:90

15 mars

Svar på
interpellationer

möjliggöra detta? Vi hörde någon antydning om det då. Jag är tacksam om detta kan utvecklas i nästa inlägg.

Anf. 41 CLAES VÄSTERTEG (c):

Herr talman! Jag är fullt medveten om att åtta av nio länder runt Östersjön är medlemmar i EU. Men den felande länken, det nionde landet, är ett stort problem. Det har inte mycket av kuststräckor runt Östersjön, men det har en betydande påverkan. Det är därför som jag är så övertygad om att det behövs ett regionalt organ där man kan ta bindande beslut och vidta kraftfulla åtgärder. Men jag är också medveten om att det inte är särskilt enkelt att tampas med Ryssland i de här frågorna.

Det handlar om att visa ledarskap. Det handlar om att visa att man är beredd att vidta de här kraftfulla åtgärderna. Jag kan lova att sluter miljöministern och regeringen upp kring ett regionalt samarbetsorgan ska vi inte ropa och säga att ingenting händer, utan då – det kan jag garantera – sluter vi upp bakom det.

Det är väl gott att det finns ett antal utredningsförslag som bereds och att det finns förslag från beredningar. Men enligt min uppfattning tar det tyvärr för lång tid att komma till skott. Det här är ytterligare en av de frågor på miljöområdet där det tar för lång tid. Men slutligen är det väl upp till väljarna att avgöra vem som har de bästa förslagen och vem som har den största trovärdigheten när det gäller att komma fram till konkreta förslag och att vara beredd att vidta kraftfulla åtgärder.

Anf. 42 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Låt mig först när det gäller detta med ett samordningskansli för hållbar utveckling säga att Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet inte är någon periferi i Regeringskansliet – tvärtom! Hela idén med att inrätta det här departementet är att sätta de gröna frågorna centralt i regeringens politik.

När det gäller debatten om Östersjön är det väl ett problem att vi har en väldigt tydlig plan. Vi har länge talat om exakt hur vi arbetar. Vi har lagt fram våra utredningar. Vi har remissbehandlat förslagen, och vi har angett när vi tänker återkomma till riksdagen med förslag. Det är klart att det i längden kan bli lite tröttsamt att mer eller mindre varje vecka få frågor om varför inte den här propositionen kommer en månad tidigare eller varför vi inte gör det här två månader tidigare. Vi har en plan, och den följer vi.

Jag vill understryka att det inte alltid är det som kommer snabbast som är det bästa. Förra året hade vi en stor debatt här om Östersjön som ett särskilt skyddat område. De borgerliga partierna drev då intensivt att vi var försenade, att någonting skulle ha lagts fram tidigare och att vi skulle agera på egen hand. Den gången fanns det ingenting av insikten om behovet av regionalt samarbete, utan Sverige skulle agera på egen hand.

Vi gjorde vad vi hade tänkt – ett grundligt arbete. Vi sökte tillsammans, och det gick bra. Det är samma sak den här gången. Vi arbetar lugnt och systematiskt, och vi lägger fram våra propositioner och strategier när vi har planerat att göra det. Det blir lite senare i vår, och då tar jag väldigt gärna en debatt om de förslag som vi lägger fram.

När det gäller de förslag som vi lägger fram kan jag konstatera att huvuddelen och inriktningen på de förslag som vi diskuterar är väldigt lika. De ligger i linje med Havsmiljökommissionens förslag och med Miljövårdsberedningens diskussion. Det tycker jag är bra. Det innebär att det finns en bred enighet i Sveriges riksdag om vad som behöver göras och om att det behövs en nystart.

När det gäller hur vi som regering väljer att lägga fram våra förslag tror jag att det är bra att vi får avgöra det själva. Det finns väldigt mycket uppfattningar här om att det vore bättre att kombinera de här frågorna på ett annat sätt. Vi har gjort bedömningen att det är ett bra sätt att lägga vissa havsmiljöfrågor i miljömålspropositionen tillsammans med övriga miljömål. Tillsammans med den breda uppföljning vi gör av miljömålen lägger vi fram vissa förslag. Därutöver lägger vi en strategi. Vi kan väl vänta och se om ni när det här arbetet är klart tycker att ni fick ut vad ni ville ha.

För min del handlar det om att göra en god bedömning av hur vi bäst presenterar och arbetar med de här frågorna. Detta är den bedömning som vi har gjort.

Övergödningen, reningsverken och avrinningsområdena är ett område där det absolut behövs mer kunskap. Vi lär oss mer och mer, inte minst när det gäller balansen mellan kväve och fosfor i Östersjön.

När det gäller fosforföroreningar har vi en *mycket* hög utbyggnadsgrad i Sverige. Vi var mycket tidiga med det och har över 90 % rening av fosfor. Vad diskussionen har handlat om är kvävereningen i inlandet. Där har vi initierat en lång diskussion där vår bedömning varit att det inte har varit kostnadseffektivt, inte rimligt, att införa storskalig kväverening i alla inlandsverk. Vi måste ju också se var vi bäst använder våra pengar.

Vad vi nu inser är att vi kommer att behöva en större flexibilitet. Vi kommer att initiera ett arbete för att se till att det här fungerar så bra som möjligt, i takt med att vår kunskap ökar om hur vi ska balansera mellan kväve och fosfor.

När det gäller miljö- och landsbygdsprogrammet finns det inte något direkt samband mellan den övergripande budgetpolitik som vi för avseende EU:s nästa finansiella perspektiv, som det heter. Vi anser att EU-medlen ska användas på ett effektivt och bra sätt och att vi inte ska använda stora medel till redan rika och välmående länder. Det går mycket väl att förena också med en grön jordbrukspolitik. Men jag tror att det är bättre att Sven Gunnar Persson där tar en debatt med jordbruksministern som är mera väl införstådd med just de nuvarande förhandlingarna om LBU-programmet.

Anf. 43 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Herr talman! Miljöministern säger lite snarstucket: Det nog är bäst att vi själva får avgöra om vi ska lägga fram en skrivelse eller en proposition.

Det är klart att ni ska få bestämma det själva; det missunnar vi er inte på något sätt. Däremot, miljöministern, är det riksdagens uppgift, roll och funktion att vara granskande, att ha synpunkter och att komma med kompletterande förslag eller med invändningar och alternativ.

När Miljövårdsberedningen presenterar en skrivelse till regeringen som innebär att man säger att det kan ha inträffat ett regimskifte i Öster-

sjön – ordet ”regimskifte” är ett skönt ord – är det absolut inte ett skönt innehåll. Man har nått *point of no return*. Då behövs det en beredskapsplan för att kunna möta en sådan situation. Miljöministern säger då: Vi vill själva avgöra om vi ska komma med en skrivelse eller med en proposition som eventuellt kan utgöra en beredskapsplan. Så säger hon i svaret.

Jag menar nog att om situationen är så allvarlig som de här rapporterna ger signaler om att den kan vara ska man nog ta på riktigt allvar de stackars riksdagsledamöter som vågar ha frågor och synpunkter till miljöministern om hur just frågan om Östersjöns situation rattas. Jag tror att allvaret i situationen kräver det, miljöministern!

Jag ifrågasätter dock inte miljöministerns engagemang och vilja när det gäller att jobba med de här frågorna. Vatten och hav väcker ett starkt engagemang, och så har det varit alltifrån vår tillkomsts historia till nu. Jag hoppas att vi fortsättningsvis tillsammans kan driva de frågorna framåt och att vi ömsesidigt lyssnar på varandra.

Anf. 44 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Det som jag ser som problem när vi nu diskuterar i vilken form regeringen presenterar förslagen är kanske att vi lite grann diskuterar frågor som flyter omkring därför att vi inte riktigt vet vad vi talar om. Ni har ju ännu inte sett vad vi presenterar. Därför tror jag att det kan bli ganska mycket missförstånd som är av det slaget att vi inte skulle ta riksdagen eller engagemanget från övriga partier på allvar. Jag försäkrar att vi gör det, och jag hoppas att ni har förtroende för att vi tar de här frågorna på allvar. Annars hade vi ju inte tillsatt någon havsmiljökommission och inte heller bearbetat förslagen så noggrant som vi nu gör.

När det gäller den framtida inriktningen har jag i dag sagt att vi inte kan gå in på alla konkreta förslag. Men jag har också både tidigare i debatten och här angett en del av det vi anser är viktigt. Vi anser att det är viktigt att vi får en bättre gemensam förvaltning av Östersjön. Det är därför som jag i fredags med kommissionär Stavros Dimas tog upp frågan om den vikt vi fäster vid att lägga fram en grund i den marina strategin som ger utrymme för bindande regler för Östersjön.

Vi tog också upp den regionala aspekten. Den regionala aspekten ingår i EU-arbetet till exempel via Helcom, som är en del, och ska fungera tillsammans med EU:s marina strategi. I EU-konceptet måste vi alltid ha med Ryssland; det är en utgångspunkt för mig.

Jag har angett att jag ser ett behov av en ökad samordning av det slag som Havsmiljökommissionen föreslår. Jag har också talat om att jag anser att den analys som Miljövårdsberedningen gör av ett eventuellt regimskifte i Östersjön och som redan Havsmiljökommissionen tog upp självklart är väldigt allvarlig och reser frågorna om behovet av att få en ny inriktning på politiken.

När vi nu går fram har vi en lång rad åtgärdsförslag. Men vi har också en bredare strategi där just frågan om den nya inriktningen på politiken tas upp. Vad är det för nystart som vi behöver i ljuset av det vi nu har lärt oss?

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 45 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Jan-Evert Rådström har frågat mig om jag avser att arbeta för att dispenser för användning av blyhagel vid sportsskytte omgående införs i Sverige.

Bly är en metall som är skadlig för miljö och hälsa. Regeringen och riksdagen tog därför redan genom propositionen *Svenska miljömål* 1997/98:145 ställning till att all användning av bly på sikt bör avvecklas. Enligt ett delmål under miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö ska nyproducerade varor så långt det är möjligt vara fria från bly senast år 2010.

Avvecklingen av bly kan ske på olika sätt, både genom frivilliga åtaganden och genom tillämpning av miljöbalkens regler, till exempel genom införande av förbud. När det gäller användning av ammunition som innehåller bly – kulor och hagel – innebär den en spridning av bly, som är relativt stor i förhållande till andra användningsområden för metalliskt bly. Den innebär dessutom till skillnad från de flesta andra användningar en direkt spridning i miljön.

Som ett led i avvecklingen av bly beslutade regeringen 2002 om ett förbud mot bly i ammunition som införs stegvis till och med 2007 genom *Förordning (1998:944) om förbud m.m. i vissa fall i samband med hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter*. Av förordningen framgår att blyhagel inte får användas vid övning och tävling i sportsskytte efter den 31 december 2004.

I förordningen finns också en möjlighet för Naturvårdsverket att meddela föreskrifter om undantag från förbuden bland annat såvitt avser ammunition för användning vid skytte i de sportsskyttegrenar som Jan-Evert Rådström nämner, trap, dubbeltrap och skeet. Naturvårdsverket handlägger för närvarande en begäran från Sportskytteförbundet om undantag från förbuden.

Frågan om ammunition som innehåller bly innefattar många olika aspekter och engagerar många människor. Jag tycker därför att det är viktigt att frågeställningen blir ordentligt belyst. Möjligheten att genomföra förbudet mot bly i ammunition har ifrågasatts, bland annat i skrivelser till regeringen från Svenska Jägareförbundet, Skogsindustrierna, Lantbrukarnas Riksförbund och Jägarnas Riksförbund. Skrivelserna har remissbehandlats. Under våren 2005 avser regeringen att ta ställning till behovet av ändringar i regelverket, bland annat med ledning av remissinstansernas synpunkter.

Anf. 46 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m):

Herr talman! Jag har diskuterat och drivit frågan om blyammunition under många år vid det här laget. Vi vet att vi i dag har ett förbud mot sportsskytte i Sverige, så den frågan kanske borde ha beretts betydligt tidigare.

Jag finner ingen vägledning i miljöministerns svar på om hon anser att det bör bli möjligt att arrangera internationella skyttetävlingar i Sverige eller inte. Skyttetävlingar är en del i en mycket stor fråga när det gäller blydiskussionen. Jag ska inte ta upp de problem som blyförbudet ger ur djuretisk synpunkt. Jag ska inte ta upp vad det innebär för jakten i övrigt och allt elände regeringens beslut kommer att innebära för såg-

Svar på
interpellationer

verksindustrin. Ministern kan däremot vara övertygad om att jag återkommer i blyförbudsfrågan i dessa delar framöver.

Jag skulle dessutom önska att prestigen från regeringens sida inte var så stor att det är prestigen som kvarstår som argument för att behålla den här lagstiftningen om blyförbud i ammunition.

Herr talman! Jag vill koncentrera dagens debatt till just sportskytte. Jag hade en debatt med statsrådets företrädare Kjell Larsson den 28 november år 2000. Jag var redan då oroad av de konsekvenser lagstiftningen skulle kunna komma att få för sportskyttet. Jag vill gärna citera vad statsrådet Kjell Larsson då sade när jag var orolig för det framtida svenska sportskyttet. Han sade som regeringsföreträdare: "Sammanfattningsvis kan jag säga att jag uppmärksammat att ett förbud mot användning av blyad ammunition skulle kunna innebära problem för vissa tävlingsskyttegrenar och att min avsikt är att se till att inte någon tävlingsskyttegren försvinner."

Han fortsatte: "Självfallet är det så att jag som så många andra känner en stor uppskattning när det gäller de framgångar som inte minst det svenska tävlingsskyttet hade i Sydney. Jag kommer naturligtvis inte att på något sätt försvåra för dem eller medverka till att de svenska skyttarnas konkurrensvillkor försämrats. Tvärtom ser jag fram emot att gratulera till nya stora framgångar vid kommande olympiader och kommande stortävlingar." Det var mycket fina ord av dåvarande statsråd!

Herr talman! Min fråga till statsrådet från interpellationen kvarstår egentligen. Jag är givetvis övertygad om att statsrådet vet att Sverige är en framgångsrik skyttenation. Jag är lika övertygad om att statsrådet vet att alla andra länder tävlar med blyammunition vid internationella tävlingar och att det krävs att man tränar och tävlar under samma förutsättningar. Så min fråga är mycket berättigad. Den är om statsrådet omedelbart tänker arbeta för att dispenser ges för internationella skyttetävlingar i Sverige. Jag har koncentrerat mig på dispenser i dag, och det är just för att jag helst naturligtvis vill att den här lagstiftningen rivs upp, men i avvaktan på att det felaktiga beslut som tidigare fattats tas tillbaka kan man ge en dispens. Jag vet också att det pågår ett arbete inom Näringsdepartementet, men ministern kan ge en tydlig signal om vad ministern tycker i den här frågan. Det skulle kunna vara en god vägledning.

Anf. 47 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! På den direkta frågan om dispenser för sportskytte är mitt svar att jag är övertygad om att den dispensmöjlighet inom ramen för Naturvårdsverkets område som i dag finns och som Naturvårdsverket kan ge var det sätt som Kjell Larsson förberedde det här arbetet på. Kjell Larsson var mycket sportintresserad, och det var roligt att höra det långa citatet med hans engagemang för sportskyttet. Jag minns själv när jag kom till departementet att han var väldigt engagerad i det. Vi har alltså nu en begäran från Sportskytteförbundet om undantag från förbuden hos Naturvårdsverket. Det är på det sättet som vi har lagt upp det här i nuvarande lagstiftning. Naturvårdsverket har denna möjlighet.

När det sedan gäller lagstiftningen i stort kommer jag omedelbart att börja arbeta med de remissvar vi nu har fått med anledning av skrivelserna från Svenska Jägareförbundet och andra. Jag ska med stort intresse ta del av de remissyttrandena. Bakgrunden till det förbud vi har var oro för

spridning av bly i naturen. Sedan dess har det kommit många kritiska synpunkter. Det som har tagits upp i dag när det gäller sportskyttet är en av dem. Det finns också säkerhetsaspekter när det gäller skytte i skogen. Vi har en lång diskussion kring detta.

Vi tar denna diskussion på allvar. Jag kommer omgående att påbörja ett arbete och återkomma med de slutsatser vi drar. Däremot kan jag inte i dag föregå de slutsatserna, utan jag tycker att det är viktigt att ta del av remissinstansernas synpunkter innan vi eventuellt går till förslag i den här frågan.

Anf. 48 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m):

Herr talman! Jag var också mycket glad när vi tidigare hade ett statsråd som var sportintresserad och skytteintresserad. Jag funderar lite personligt om nuvarande statsråd har samma entusiasm för svenskt sport-skytte. För det verkar ju ändå som om tiden med svenska framgångar i internationellt sportskytte när det gäller olympisk trap och skeet och så vidare är förbi. Vad det här handlar om är ju att omedelbart få till stånd en dispens för att vi ska kunna få internationella tävlingar. Jag skäms som riksdagsledamot när jag hör att sportskytteföreningar i vårt land försöker arrangera internationella GP-tävlingar och bjuder in utländska gäster, norrmän och finländare. De tackar nej. De vill inte tävla i Sverige, för de har inte övat med stålhagel utan skjuter med bly.

Vi får ställa in internationella tävlingar i Sverige på grund av att vi inte kan åstadkomma en dispens när det gäller sportskyttet. Vi är det enda land i världen som har denna situation, statsrådet.

Skulle statsrådet kunna säga i samma mening att hon är intresserad av svenskt sportskytte och att hon tror på svenska framgångar i internationella tävlingar i skytte, då skulle jag gärna vilja ha en vidareutveckling av hur det resonemanget hänger ihop.

Anf. 49 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Herr talman! Jag har med stort intresse lyssnat på de svar som miljöministern har lämnat på Jan-Evert Rådströms utmärkta interpellation i den här frågan. Jag delar hans skamsenhet över att vi i Sverige ska utmärka oss på detta sätt. Jag tror ändå att miljöministern med handen på hjärtat anser att det specifika som vi nu diskuterar är en mycket obetydlig del av ett miljöproblem. Man är näst intill inbilsk om man påstår att internationella tävlingar i Sverige skulle utgöra ett miljöproblem när de dessutom sker på ett koncentrerat ställe där eventuell uppfångning skulle kunna vara fullt ut möjlig.

Då är min fråga: Vad är egentligen skillnaden jämfört med det nuvarande statsrådet i förhållande till det förutvarande när det gäller att vara tydlig? I det citat som Jan-Evert Rådström läste upp fanns det åtminstone en viljeinriktning. Jag tror att miljöministern har en vilja och det kunde vara intressant att veta: Vad är miljöministerns personliga uppfattning i frågan? Jag utgår ifrån att den inte behöver styra Naturvårdsverket.

Sedan lyssnade jag med stort intresse på att man omedelbart ska sätta i gång med att läsa remisserna. Ja, det utgår jag ifrån, men min fråga är: När kan vi förvänta oss någon form av resultat?

Prot. 2004/05:90

15 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 50 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Jag ska inte tävla med Kjell Larsson om att vara mest intresserad av sportskytte. Han var tveklöst den som var mest intresserad av det. Likväl var han också väldigt intresserad av svensk kemikaliepolitik. Det var ju den som förberedde den lagstiftning som vi i dag har. Med det engagemang som han hade såg han också till att det fanns dispensmöjligheter i lagstiftningen.

Vi har under lång tid vetat att det här skulle inträffa i slutet av 2004. Men det har inte, såvitt jag vet, kommit in några dispensansökningar till Naturvårdsverket. Inte heller har man fått nej på några. Nu ligger det en dispensansökan inne. Men jag beklagar att det inte har kommit in några dispensansökningar tidigare, om det är så att detta är ett allvarligt hinder för sportskyttet och de tävlingar som behöver genomföras. Det är nog ingen som vill förhindra svensk sports utveckling, icke heller jag.

I dagsläget kan jag se att det finns en lösning på dispensfrågan som kan fungera. Vi har anledning att se över hela blyförbudet, och det ska vi göra. Jag kan inte på stående fot lova exakt när vi kan återkomma, men jag kommer som minister att göra mitt bästa för att vi ska hantera detta så snabbt som möjligt och komma fram till ett bra beslut om ifall vi behöver se över detta, om det behövs en större betydighet och om dispensmöjligheterna inte har utnyttjats eller om de har uppfattats som problematiska på något sätt.

I det här läget är det viktigaste att vi ser över hela frågan ordentligt och sedan återkommer, och det ska jag göra så snart som möjligt.

Anf. 51 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m):

Herr talman! Jag känner mig ändå rätt nöjd. Statsrådet säger – och det är en tydlig signal till Naturvårdsverket – att det borde finnas en öppning i frågan om dispensmöjligheter. Jag kommer naturligtvis att delge Naturvårdsverkets handläggare denna debatt och detta inlägg under morgondagen.

Det gläder mig också alldeles utomordentligt att prestigen uppenbarligen inte är det enda som kvarstår. Miljöministern tycker att det finns anledning att se över blyförbudet. Det är inte alltför ofta som man hör den öppenheten i interpellationsdebatter och den insikten om att ett tidigare beslut var felaktigt. Statsrådet öppnar nu för att man ska se över det beslutet. Det gläder mig, och jag tackar för detta.

Anf. 52 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Herr talman! Jag noterade speciellt att ministern sade att hon inte ville förhindra svenskt sportskytte. Skulle vi inte kunna lägga till att hon inte vill förhindra svenskt eller internationellt sportskytte i Sverige?

Anf. 53 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! När det gäller internationella tävlingar handlar det väl också om besök i Sverige. Självklart handlar det även om internationellt sportskytte i Sverige.

Det finns en dispensmöjlighet ordnad. Det är viktigt att organisationerna använder sig av de möjligheter som finns. Sedan är det upp till myndigheten att göra bedömningen.

Jag öppnar upp för en översyn. Jag har däremot inte sagt att detta var ett felaktigt beslut. Nu ska vi se om det var det, om det finns brister i beslutet eller om det finns skäl att utveckla det. Det är detta som vi nu öppnar upp för.

Jag är medveten om att Sverige har gått före i det här avseendet, och det har vi gjort också på väldigt många områden i fråga om kemikaliepolitiken. Det har vi ett brett stöd för i Sveriges riksdag, kanske inte från Moderata samlingspartiet, men från de flesta partier.

Vi arbetar tillsammans i EU, men vi går också före i vissa fall, och det är jag stolt över. Ibland visar det sig att det är svårare än vad man har trott att ersätta de ämnen som man fasar ut. Så har visat sig vara fallet med blyhagel och blykulor. Det har varit en större diskussion om ersättningarna än vad man kanske anade i början. På andra områden går det alldeles utmärkt. Väldigt ofta visar det sig att det är först när vi fattar ett skarpt beslut om att fasa ut någonting som alternativen kommer fram.

Jag tycker att det är bra att vi vågar vara offensiva också på det sättet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.58 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

10 § Svar på interpellation 2004/05:414 om bidragsfusket

Anf. 54 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Herr talman! Jan-Evert Rådström har frågat socialminister Berit Andnor vilka initiativ hon avser att vidta för att det alltid ska löna sig att arbeta för alla som vill och kan. Jan-Evert Rådström har också frågat Berit Andnor vilka initiativ hon avser att vidta för att de rapporter som Riksrevisionen tagit fram om sjukpenningen respektive sysselsättningsstödet ska kunna behandlas av riksdagen i sedvanlig ordning.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på frågor om arbete och arbetsmarknaden.

Jag vill först poängtera att jag anser att det är mycket viktigt att arbete alltid ska löna sig. Det är också av yttersta vikt, både för den enskilde och för samhället i stort, att alla som vill och kan också ska få möjlighet att arbeta. Arbetslinjen är av högsta prioritet och gäller alltså.

Våra gemensamma trygghetssystem kan ge olika former av ekonomiskt stöd till enskilda när dessa är berättigade till det under olika omständigheter. Till dessa omständigheter hör exempelvis sjukdom som reducerar arbetsförmåga och arbetslöshet. Jag vill betona att det är viktigt

att det i ett välfärdssamhälle finns fungerande ekonomiska skydd vid dessa för individen utsatta tillfällen. Inte minst av denna anledning ser regeringen mycket allvarligt på fusk inom bidrags- och försäkringssystemen. För att inte systemens legitimitet ska äventyras och för att vi inte ska tvingas acceptera försämringar i välfärden i framtiden är det av fundamental betydelse att bidrag och försäkringsersättning av olika slag utbetalas endast till den som är berättigad till det och då till rätt belopp.

Ersättningsnivåerna i våra trygghetssystem varierar. Sjukförsäkringen bygger exempelvis på inkomstbortfallsprincipen, vilken innebär att den försäkrade som vid sjukdom får en nedsatt arbetsförmåga ska kompenseras för den inkomstförlust som personen gör när hon eller han inte kan arbeta. För att kunna kompensera för denna inkomstförlust bedömer regeringen att sjukpenningen ska uppgå till 80 % av den sjukpenninggrundande inkomsten. Utöver det stöd som de offentliga trygghetssystemen kan ge kan även olika avtalslösningar mellan arbetsmarknadens parter kompensera den enskilde. Detta sammantaget påverkar vilka ersättningsbelopp de förvärvsarbetande erhåller vid exempelvis sjukdom som sätter ned arbetsförmågan.

Till sist är Riksrevisionen, som Jan-Evert Rådström säkert redan känner till, en myndighet under riksdagen och dess verksamhet närmast en fråga för riksdagen att hantera. Men det kan upplysningsvis framhållas att det inte finns något som hindrar ledamöter eller allmänhet från att ta del av de rapporter om sjukpenning och sysselsättningsstöd som Jan-Evert Rådström nämner i sin fråga.

Anf. 55 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Men vad är det egentligen arbetsmarknadsminister Hans Karlsson säger? För det första säger statsrådet att han vill poängtera att det är mycket viktigt att arbete alltid ska löna sig. Men hur ser det ut i verkligheten?

För nio av tio kvinnor som uppbär sjukersättning lönar det sig inte att återgå till arbete. För sju av tio sjukskrivna respektive fem av tio arbetslösa lönar det sig knappast alls, enligt Finansdepartementets långtidsutredning, att återgå i yrkesarbete.

Varför ser det ut så här? Vad har regeringen och dess stödpartier, miljöparti och kommunister, gjort de senaste tio åren för att ändra på detta faktum?

För det andra säger statsrådet att arbetslinjen är av högsta prioritet och gäller alltså. Men återigen: Hur ser statsrådets bild ut av den verkligheten? Arbetslösheten ökar, sysselsättningen sjunker, var fjärde vuxen människa arbetar inte en vanlig vardag. Varför ser verkligheten ut så, statsrådet? Snart är 550 000 människor förtidspensionerade i Sverige. Omkring 264 000 personer uppbär sjukpenning. Det handlar faktiskt om 800 000 människor. Varför ser verkligheten ut så, statsrådet Karlsson?

Sex av tio sjukskrivna och sex av tio förtidspensionerade är kvinnor. Samtidigt anser 60 % av dessa sjukskrivna kvinnor att de kan arbeta en viss tid, men de gör det inte. Varför ser verkligheten ut så, statsrådet Karlsson?

För det tredje säger statsrådet att regeringen ser mycket allvarligt på fusk inom bidrags- och försäkringssystemen. Men än en gång: Vad görs, och hur ser verkligheten ut?

Regeringen har under lång tid underlåtit, enligt mitt sätt att se, att ta krafttag mot fusk. De allra flesta i Sverige vill se hårdare tag mot fusk, helt enkelt därför att fusk drabbar dem som har det allra sämst allra hårdast.

Herr talman! Problemet är att det lönar sig alldeles för dåligt att arbeta i dagens Sverige. Många till och med förlorar på att gå från bidragsförsörjning till yrkesarbete. Det är därför verkligheten ser ut som den gör.

Vi moderater för en konsekvent arbetslinje: Det ska alltid löna sig bättre att arbeta än att leva på bidrag, och man ska kunna leva på sin lön. Ansvar, trygghet och frihet är nyckelorden. Man ska kunna känna trygghet genom förmågan till egen försörjning. Då kan man ta ansvar för sig själv och sin familj. Då upplever man en verklig frihet. Arbete åt alla är väl en bra målsättning, statsrådet Karlsson?

Anf. 56 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Herr talman! Jan-Evert Rådström har skrivit i sin interpellation att Socialdemokraterna värnar om bidragsberoendet. Det där är ett politiskt ord. Det kan man, och kanske till och med ska, använda i den politiska retoriken för att belysa sin egen uppfattning. Men det är likafullt ett ord som styr tanken i någon riktning. Att en stor mängd människor lever på bidrag är den bild som Moderaterna vill frammana.

När Jan-Evert Rådström räknar upp hur många som är sjukskrivna och hur många som är förtidspensionerade får han det att låta som att varje dag är dessa individer sjukskrivna dag ut och dag in, månad ut och månad in, år efter år. Så är det inte. Det är skillnad om en person är sjukskriven ett år eller om tolv personer är sjukskrivna varsin månad eller om 24 personer är sjukskrivna 14 dagar. Alltihop summerar till helårstal.

Vet Jan-Evert Rådström när bidragsberoendet, som Moderaterna kallar det, var som högst? Ja, det var inte 2002, och det var inte 1997. Det var 1994, när Moderaterna och de andra borgerliga partierna hade regerat. Då var flest människor räknat i så kallade helårstal beroende av bidrag, med Moderaternas vokabulär. Så var det, Jan-Evert Rådström. Ni var värst.

Bidragsberoende tror jag inte att Jan-Evert Rådström skulle säga om en företagare vars fabrik brunnit ned när fabriksägaren får ut pengarna från försäkringsbolaget. Han skulle inte kalla den fabriksägaren för bidragsberoende. Han har fått ersättning från en försäkring för att han har råkat ut för en skada. På samma sätt är det för den som är sjuk. Den personen får ersättning från ett socialförsäkringssystem, som man ska ha när man har drabbats. Det får den arbetslöse. Det är inte bidrag, det är en försäkringsersättning som man får när man har drabbats.

Vi har satt upp målet att halvera sjukskrivningarna till 2008. Det ska vi göra, det har jag sagt många gånger, genom att medverka till att människor blir friskare, inte fattigare som de blir med Moderaternas förslag om sänkta ersättningsnivåer.

Vi är på god väg att lyckas. Inflödet till sjukskrivningarna, alltså personer som blir sjukskrivna, har gått ned så kraftigt att vi nu är på 1997 års nivå, det år då vi alla tyckte att det var ganska rimliga tal i sjukskrivningarna. Där är vi nu. Det är färre personer som kommer in i sjukskrivning än det har varit på mycket länge. Det kommer naturligtvis att på-

verka de andra förloppen, hur många som blir långtidssjukskrivna och hur många som blir förtidspensionerade.

Långtidssjukskrivningarna går ned. Det gjorde de inte för ett år sedan. Då fick jag stå i den här talarstolen och svara för varför i hela världen det inte hände någonting med långtidssjukskrivningarna. Ett år senare kan jag nu redovisa att ungefär 40 000 färre är långtidssjukskrivna. Några har gått till förtidspensionering, det är sant. Det beror på två saker. Den ena är att många har varit just långtidssjukskrivna. Den andra är att vi har en kraftig demografisk effekt. Det är få som går ur förtidspensioneringarna. Många kommer in just nu.

Anf. 57 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m):

Herr talman! Statsrådet ägnade sig som jag förmodade åt att säga saker om Moderaternas politik som inte stämmer. Och han svarade givetvis inte heller på mina frågor. Varför lönar det sig inte att arbeta? Varför ökar arbetslösheten och minskar sysselsättningen?

Vi moderater har en offensiv och modern politik för att få fler människor i arbete. Socialdemokraterna har ingen lösning på Sveriges allvarligaste problem, att för få arbetar och för många tvingas att leva på bidrag. Ena dagen ska socialdemokrater höja skatterna, företrädesvis genom höjda kommunalskatter, fick vi höra i medierna. Nästa dag ska de inte det utan i stället höja andra skatter. Vilka andra skatter ska ni höja, statsrådet?

Vid årsskiftet infördes friår, och regeringen höjde bensin- och fordonsskatter ihop med Miljöpartiet. Är det kanske dessa skatter som står för dörren och ska höjas än en gång?

Den här politiken går inte ihop. Den fungerar inte. Jag tycker att det visas tydligt. För att fler ska arbeta krävs det för det första att det lönar sig att arbeta, för det andra att antalet jobb växer, inte minskar i Sverige och för det tredje att det blir enklare att driva företag i Sverige. Jag älskar Sverige, och mycket är bra här. Men vi har verkligt stora problem att lösa eftersom handlingsförlamningen enligt mitt sätt att se är ganska total.

Statsrådet vet säkert att var sjunde skattekrona används till att betala sjukpenning och förtidspension. Det motsvarar mer än väl de samlade kostnaderna för alla landets grundskolor, gymnasieskolor och fritidshem. Så här kan det inte få fortsätta. Vi måste göra en satsning på skolan, vården och omsorgen. Därför vill vi moderater satsa 5 miljarder kronor mer än regeringen på detta. Jag funderar på om statsrådet tycker att det är en bra avvägning att satsa för framtiden på skolan och på vården.

Låt oss sänka skatten på arbete. Låt oss hjälpa alla ensamstående mammor och pappor att kunna leva på sina löner. Låt oss se till att det lönar sig att återgå i arbete när man är arbetslös. Låt oss vara rädda om alla jobb som vi har i Sverige.

När man läser regeringens egna mål för 2005 i budgetpropositionen kan man ju se att det blir lite knepigt. Man förstår människor som befinner sig i den situation som de gör när man kan läsa att det för ett par med två barn krävs en månadslön på minst 24 400 kr för att arbetet ska ha någon kortsiktig privatekonomisk avkastning. Människor som i dag är arbetslösa och ska försöka få ett jobb måste alltså tjäna 24 400 kr för att det ska vara lönsamt att gå från bidrag till arbete.

Det krävs många åtgärder, och vi har förslag, exempelvis sänkta arbetsgivaravgifter för långtidsarbetslösa. Det är dags att vi kommer till handling i den här frågan.

Prot. 2004/05:90
15 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 58 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Herr talman! Jan-Evert Rådström återkommer till frågan om att det ska löna sig att arbeta. Jag håller med om det.

Jan-Evert Rådström har på i varje fall tre ställen i interpellationen åberopat att Karolinska Institutet har kommit med en undersökning som på något sätt visar att det inte skulle löna sig för några grupper att arbeta. Jag vill vara försiktig med den rapporten. Karolinska Institutet har i vart fall starkt distanserat sig från den av det jag har hört i medierna. Om de inte har tagit helt avstånd så har de i alla fall starkt distanserat sig och ifrågasatt slutsatserna i rapporten. Jag ska inte recensera den, men det känns i varje fall för mig inte bra att åberopa den som en forskningssanning i den delen.

Vi tycker att 80 % är en bra nivå. Det är ett skydd mot inkomstbortfall som gör att vanligt folk har möjlighet att leva ett hyggligt liv också när de drabbas av arbetslöshet eller sjukskrivning. Man kan lägga på ytterligare 10 procentenheter och få ett bättre skydd genom avtal. Man kan inte få högre. Därefter finns det en minskningsregel som innebär att man slår i taket. Det är också rimligt, och det fungerar.

Jag tror inte att sjukskrivna undersköterskor, tvätteriarbetare, städare eller vilka grupper man nu tar, handelsanställda som har låga löner, tycker att de är överkompenserade när de är sjuka. Jag tror inte att de tycker det. Frågan är om ens Moderaterna tycker det. Gör ni det känns det konstigt.

Möjligen gör ni det, därför att när Jan-Evert Rådström pratar om nödvändigheten av skattesänkningar känner vi till vilka förslag Moderaterna lägger fram. Det är sänkta skatter. Vi vet det. Men sättet att finansiera är att ta just från de grupper som har det allra knepigast, de som är sjukskrivna, de som är förtidspensionerade och de som är arbetslösa. De får se ersättningsnivån sjunka från 80 % ned till 65 %, för någon grupp också ned till 60 %.

Det drabbar dem, men det drabbar också dem som inte har blivit sjuka. Att försämra tryggheten på det dramatiska sättet innebär stora konsekvenser också för dem som för ögonblicket är i arbete men som känner oro för att jobben ska försvinna, att ens arbetsplats ska läggas ned eller att jobben ska reduceras och man riskerar att bli arbetslös. Det kommer att skapa otrygga människor som kommer att vara mindre benägna att vara med om de förändringar som är nödvändiga på arbetsplatserna och i arbetsuppgifterna för att vi ska kunna utveckla våra jobb, stå oss väl i konkurrensen och vara etta på de nya jobb som hela tiden kommer att efterfrågas. Det är där vi ska hämta vår framtida tillväxt. Det är i de nya jobben. Trygga människor kommer att vilja medverka till det. I Moderaternas Sverige är det rädda människor på arbetsplatserna som ska gå in i framtiden. Jag tror inte att det är en bra politik.

Anf. 59 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m):

Herr talman! Om statsrådet inte över huvud taget litar på Karolinska Institutets rapport är det väl nog skrämmande att läsa regeringens egen

rapport. Där konstateras att det finns människor, ensamstående, 8–22 % av dem som arbetar, som har inkomster som inte når upp till socialbidragsnivån. Det krävs en inkomst på 24 400 kr för att kunna gå från bidragsberoende till att ta ett jobb. Det är väl nog så skrämmande.

Jag förstår att det ligger i statsrådets retorik att skrämma med moderat politik, men jag tror inte att det går hem. Svenska folket ser tydligt vad Moderaterna vill ha för politik. Vi ser det i dagens opinionssiffror. Människor vet att vi vill ha ett samhälle där fler jobbar för den framtida välfärden, inte färre. Vi måste bli fler. Vi satsar mer pengar än regeringen på rehabilitering och så vidare. Vi vill att folk ska komma tillbaka i jobb och inte fastna i dagens situation.

Vi måste bli fler som arbetar om vi ska klara den framtida välfärden, om vi ska få en bra skola för våra unga, om vi ska få en anständig vård som är bra för alla sjuka, om vi ska få ett tryggt rättssamhälle så att var och en kan gå på gator och torg. Problemet, statsrådet, är att med den cementerande politik som i dag förs blir vi färre och färre som kan vara med och bidra och ge resurser till den gemensamma välfärden.

Anf. 60 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Herr talman! Jag möter, som jag förmodar också Jan-Evert Rådström gör, många människor ute i vardagslivet, på arbetsplatser och på andra ställen. Jag möter numera rätt ofta människor som är oroliga och ibland inte alldeles nöjda med den socialdemokratiska politiken.

De jag träffar på arbetsplatserna säger inte att det är moderat politik de vill ha. Jag träffade skogsarbetare i går i Hultsfred. De säger inte att de vill ha mera av Moderaternas politik. Vad säger de? De säger att de vill ha mera av socialdemokratisk politik. De vill ha mera av åtgärder i arbetsmarknadspolitiken. De vill att fler ska delta i utbildning. De vill ha bättre arbetsmiljö. De vill att arbetsgivarna engagerar sig mer i arbetsmiljöarbetet. Jag får krav på mig att sätta press på arbetsgivarna så att deras arbeten blir så anständiga att de kan arbeta ett helt yrkesliv. Det möter jag. De människor jag träffar vill ha mer av socialdemokratisk politik, inte mer av moderat politik.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2004/05:426 om resursbrist på den svenska arbetsmarknaden

Anf. 61 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Herr talman! Margareta Andersson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att minska trycket på den svenska arbetsmarknaden från så kallade svartjobb, för att underlätta för utländska företag att ta jobb i Sverige när det inte finns tillräckligt med svenska resurser att möta behoven på bland annat byggmarknaden och, slutligen, för att underlätta för människor att ta ansvar för att vara anställbara under hela sitt arbetsliv.

När det gäller frågan om svartjobb beslutade i våras riksdagen i enlighet med regeringens förslag att tilldela Skatteverket 20 miljoner kronor för att förbättra kontrollen av dem med F-skattsedel. Regeringen gav 2004 också Skatteverket i uppdrag att se över vissa frågor rörande tillämpningen av reglerna om F-skattsedel. Skatteverket föreslog i sin slutrapport bland annat en möjlighet för Skatteverket att under vissa omständigheter utfärda tidsbegränsade F-skattsedlar. Rapporten bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

För att hindra svartjobb i byggbranschen har vidare ett förslag med ett så kallat byggtreprenadavdrag presenterats i en departementspromemoria utarbetad av Finansdepartementet. Promemorian har varit ute på remiss och bereds nu inom Finansdepartementet.

Inom mitt eget politikområde har insatserna för ungdomar förstärkts eftersom en svag etablering på den riktiga arbetsmarknaden är en inkörsport till den svarta ekonomin. Mellan den 1 februari och den 31 december 2005 finns ett förstärkt anställningsstöd för åldersgruppen 20 till 24 år. Kvaliteten i ungdomsprogrammen har förstärkts genom mer vägledning och jobbsökaraktiviteter. Långtidsarbetslösheten bland ungdomar har halverats.

Avseende frågan om underlättande av utländska företag att ta jobb i Sverige är det självfallet så att utländska företag är välkomna att verka i Sverige. Vi välkomnar fri och öppen konkurrens. Det var bland annat mot denna bakgrund regeringen inte bara stödde EU:s utvidgning utan också var drivande för att få den till stånd, bland annat under det svenska ordförandeskapet 2001. Utvidgningen innebär att företag i de nya medlemsstaterna får tillgång till den svenska marknaden och att svenska företag får tillgång till deras marknader. Det är positivt.

Men alla företag ska konkurrera på lika villkor. Lönedumpning och annan social dumpning är inte acceptabla sätt att konkurrera på i Sverige. Vi vill slå vakt om den svenska arbetsmarknadsmodellen, som fungerar bra. Därför har regeringen bland annat tillsatt en utredning som ska se över om de fackliga kollektivavtalsbärande organisationerna har de verktyg de behöver för att bättre kunna bevaka att företag som tecknat kollektivavtal också följer dem.

Jag håller alltså inte med Margareta Andersson när hon säger att andra EU-länders företag stängs ute från den svenska arbetsmarknaden. De är varmt välkomna hit, men det får inte leda till en social dumpning. Jag kan också tillägga att förhindrande av social dumpning är ett av syftena med EG:s utstationeringsdirektiv. Jag stöder den målsättningen.

När det gäller frågan om anställbarhet antar jag att det är individuell kompetensutveckling Margareta Andersson avser att träffa med sin fråga. Regeringen har i en bilaga till budgetpropositionen för år 2005 (prop. 2004/05:1 Utgiftsområde 14 bil. 1) utförligt förklarat de tekniska problem förslaget medfört och motiverat sitt handlande. Riksdagens konstitutionsutskott har i december 2004 i sitt granskningsärende 2004/05:22 ställt tre frågor till regeringen. Ett svar är sänt till riksdagen i januari i år. Svaret behandlas nu, såvitt jag förstår, i konstitutionsutskottet. Jag kan inte föregripa detta arbete.

Kompetensutveckling är primärt individens och arbetsgivarens ansvar. Staten kan dock understödja kompetensutveckling. Här måste det understrykas att kompetensutveckling av arbetslösa är en av hörnstenarna

i arbetsmarknadspolitiken. För närvarande deltar 28 000 personer i arbetsmarknadsutbildning inklusive förberedande utbildning.

Genom ett riktat statsbidrag till kommunerna finansierar staten 46 000 helårsplatser inom den kommunala vuxenutbildningen. Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning finansierar 12 000 helårsplatser. Det finns därutöver goda möjligheter att finansiera studietiden inom studiemedelssystemet. Sedan 2003 finns dessutom ett särskilt rekryteringsbidrag för vuxenstuderande som läser på grund- eller gymnasienivå. Regeringen kommer inom kort att lägga fram förslag om utökade möjligheter för äldre studerande att få studiemedel och om ett särskilt stöd till studerande med barn.

Anf. 62 MARGARETA ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för ett utförligt svar. Det är många frågor som snurrar i tiden. Jag anser att det här är allvarligt. Det behövs många kraftfulla åtgärder för att få den svenska arbetsmarknaden att fungera bättre och för att fler människor ska komma in på den igen. Det är många som har blivit utslagna, både med arbetslöshet och för att de har blivit sjukskrivna och förtidspensionerade.

Jag ser inte de kraftfulla åtgärder som verkligen kommer att göra det lättare för bland annat kvinnor att starta företag. Inom den svarta sektorn är det en väldigt stor andel kvinnor som jobbar som städare och med att ta hand om hus och hem. Att införa ett ROT-avdrag var inte något större problem, men ett RUT-avdrag, där man underlättar för kvinnor att skapa sig en ny företagsmarknad och att komma bort från svartmarknaden, har regeringen inte kommit med några stora förslag om. Jag skulle välkomna att man kom med sådana förslag.

Vad gäller ungdomarnas svarta arbetsmarknad är det viktigt att de får stöd och handledning, som ministern säger. Men vad jag också har upplevt är att många ungdomar som har en färdig akademisk utbildning i dag saknar stöd från arbetsförmedlingen. De hamnar kanske också på den svarta marknaden. De kör svarttaxi eller tar underliga jobb som finns på olika ställen på marknaden. Jag anser att det behöver göras mer där än vad ministern här föreslår.

När det gäller utländska företag som har det besvärligt att komma in på den svenska arbetsmarknaden är vi helt överens om att vi inte ska ha en social dumpning eller lönedumpning. Det är väldigt viktigt att vi är överens om det och att vi verkligen ser till att så inte är fallet. Men då måste man också se till att både tjänstedirektivet och utstationeringsdirektivet blir mycket tydligare. I dag finns det alltså skillnader som gör att man inte riktigt vet. Framför allt är tjänstedirektivet fortfarande uppe till diskussion, och det behöver förtydligas och förklaras.

Man är väldigt ömsint när det gäller företag som finns i Sverige, men vad händer när företagen flyttar ut från Sverige? Då är det ingen som kan göra någonting, för företagen hamnar i ett annat land. Tekoindustrin flyttade ut, och det händer i dag också – det är massor med jobb som flyttar. Kanske måste vi göra förändringar i det svenska systemet också, för att det inte ska bli så stora skillnader och också för att vi ska kunna behålla de jobben.

Svenska företag stängs i dag ute från utvecklingen i andra länder, eftersom vi inte har ett fungerande tjänstedirektiv i EU. Jag hoppas verkligen att man ska hitta en bra lösning på det här, så att de kan få möjligheter att arbeta på olika länders arbetsmarknader och att vi på det viset får en positiv utveckling i Sverige, där vi behöver en förnyelse på många områden.

Kompetensutvecklingen är det oerhört viktigt att vi kan genomföra på ett bra sätt. Arbetslivet förändras, och livssituationer förändras. Vi behöver många gånger möjlighet att göra något annat än det vi håller på med. I Lissabonprocessen talar man väldigt mycket om det livslånga lärandet, och det är jätteviktigt. De insatser som statsrådet här föreslår är bra, men de räcker inte. Det finns människor som inte är arbetslösa och som egentligen bara behöver kunna spara så att de kan få möjligheten att vidareutveckla sig även om de inte råkar vara arbetslösa.

Hur löser statsrådet Lissabonprocessens krav på det livslånga lärandet? Det finns inget förslag i det här svaret. Jag undrar: Vad avser ministern att göra på det här området?

Anf. 63 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Herr talman! Det var väldigt många frågor som Margareta Andersson tog upp i sin interpellation, och nu har hon lagt till ytterligare några. Jag försökte fänga upp de flesta i mitt svar, men jag ska återkomma till ett par som togs upp i interpellationen och där jag har ett par undringar.

Margareta Andersson säger att det finns ett utstationeringsdirektiv i EU och att det måste börja tillämpas så snart som möjligt för att tillgodose svenska behov av bland annat billiga bostäder. Hur menar Margareta Andersson att det blir billigare bostäder om man tillgodoser behovet av att utländska företag kommer till Sverige? Hur tänker ni då?

Sedan säger Margareta Andersson att jag säger ja och amen till att andra EU-länders företag stängs ute från den svenska marknaden samma dag som Ams efterfrågar mera resurser för att se till att svenskar ska utbildas till det arbete som ska utföras i Sverige. Vi har ingen som helst längtan efter att stänga ute företag från andra länder – tvärtom. Kom hit och arbeta, och konkurrera med svenska företag i Sverige! Men gör det på lika konkurrensvillkor när det gäller löne- och anställningsvillkor i varje fall!

Jag har tidigare försökt och försöker även nu förstå Margareta Andersson och Centerpartiet, men det finns en tvetydighet i deras budskap. Å ena sidan säger du både här och tidigare att vi är överens om att svenska avtal ska gälla i Sverige. Samtidigt säger Centerpartiet ofta ”men” – det ska bli möjligt att anlita billigare arbetskraft, eller det ska i varje fall inte vara avtal från första dagen. Då blir min fråga: På vilket sätt vill Centerpartiet underlätta för företag att arbeta i Sverige?

Anledningen till att jag återkommer till detta som Margareta Andersson har med i sin interpellation är att det finns en oro bland många tusentals löntagare i Sverige som tycker att Centerpartiet – och kanske alla de borgerliga partierna, men nu diskuterar jag med Centerpartiet – inte är pålitligt i frågan om just svenska kollektivavtal i Sverige.

På torsdag kommer både byggnadsarbetare, målare med flera för att manifesteras sin tro på det svenska kollektivavtalet och uppmärksamma

riksdagens partier på nödvändigheten av att vi inte tillåter social dumpning i Sverige.

Får jag då vara ofin nog att ställa frågan också till Margareta Andersson: På vilket sätt vill ni i förhållande till dagens regler underlätta för företag att komma hit? Kan vi lita på Centerpartiet när det gäller kollektivavtalsfrågan? Kan vi lita på Centerpartiet när det gäller att motsätta sig försämringar av konfliktreglerna, såsom andra borgerliga partier föreslår? Kan vi lita på Centerpartiet när det gäller arbetsmarknadsregelverket?

Anf. 64 MARGARETA ANDERSSON (c):

Herr talman! Det är ju ett sätt att debattera, att ställa motfrågor. Några ska jag försöka svara på.

Vad vi behöver i det här landet är också tydligare regler. Våra regler är inte riktigt anpassade till EU:s, eftersom vi inte har några fastställda minimilöner. Därför tror jag att det är viktigt att vi via de fackliga organisationerna och arbetsgivarorganisationerna hittar något sätt att fastställa lägstalöner. Många gånger innebär det att lägstalönerna i Sverige har en annan funktion än vad de har i andra länder, och vi behöver få regler som fungerar i samarbetet mellan andra länders företagare och arbetstagare, med tanke på hur det ser ut i Sverige. En social dumpning är definitivt ingenting som vi vill ha – det vill ingen ha.

Jag kan ställa en fråga till det. Det är många som är oroliga för sina jobb här i Sverige som kan utsättas för press. Men de som blir avskedade på grund av att företaget flyttar ut, vem ska trösta dem? Det är många människor – jag ser det inte minst hemma i Jönköpings län – som upplever att man lägger ut produktionen till andra länder. De får en konkurrens som är ännu värre än den som vi kan få här i Sverige. Det är klart att priserna skulle gå ned om vi hade en annan konkurrens än vad vi har. Vi har en oerhört stor konkurrens på många områden. Det är alltså tekoindustrin, men det finns ingen tekoindustri att tala om i Sverige. Vi kan se det även på jordbrukssidan men också på många andra områden.

De företag som måste ha sin verksamhet i Sverige, bland andra byggföretagen, är inte utsatta för samma prispress och samma konkurrensvillkor som till exempel bilindustrin. Vi ser vad som händer när Saab inte fick den tillverkning som vi alla hade hoppats på, eftersom man kunde förändra de tyska reglerna på ett annat sätt än de svenska.

Vi kan hantera de här frågorna på olika sätt. Vi kan gå in i framtiden med förbundna ögon och hoppas att det ska gå bra eller också kan vi se sanningen i vitögat. Sanningen är inte enkel. Sanningen är förmodligen att oavsett vad vi vill och vad vi hoppas måste vi anpassa våra regler och vårt system efter hur det ser ut i andra delar av Europa och andra delar av världen.

Det kanske är bättre att vi förbereder oss för det och hittar nya sätt att samarbeta och nya sätt att lösa problemen så att vi inte blir överraskade och plötsligt upptäcker att botten har gått ur den svenska arbetsmarknaden ännu mer än vad som sker i dag.

Jag fick inget svar på frågan om kompetensutveckling. Ett stort ansvar är lagt på länderna i Lissabonprocessen att komma vidare med det livslånga lärandet. Människor ska kunna ta ett eget ansvar. Om man ska ta ett eget ansvar måste man ha resurser. Man kan inte bara lägga på

människor ansvar, man måste också ge dem befogenheter. I dag har inte människor befogenheter i form av pengar, om man känner att man behöver vidareutveckla sig och skaffa sig ny utbildning under livets gång. Den möjligheten finns inte i dag.

Det vore bra om statsrådet kunde komma med en förklaring till hur man ska få det att fungera på ett bättre sätt än vad det gör i dag. Det finns många, både män och kvinnor, i 45–50-årsåldern som i dag inte har en chans att förnya sin utbildning eller göra något annat när man kanske är utsliten, inte trivs längre eller känner att det vore roligt att satsa på något annat och behöver en portion mer utbildning. Den möjligheten finns inte om man inte råkar vara arbetslös. Vi ska väl hoppas att färre människor blir det, inte fler än vad det är i dag.

Anf. 65 ANDERS G HÖGMARK (m):

Herr talman! Det brukar sägas att socialdemokratiska statsråd är stolta, men inte nöjda, på nästan alla områden. Det skulle vara intressant att inledningsvis få höra hur statsrådet Karlsson kommunicerar stolthetens budskap – om han nu är stolt. Han har ju möjlighet att tala om att han just på sitt fögderi inte känner någon stolthet. På något sätt skulle man tycka att det vore mer naturligt, men jag anar att han ändå är stolt, inte bara över att vara statsråd utan över att föra någon form av politik.

Hur kommunicerar statsrådet stolthetens budskap till de flera hundra tusen människor som nu inget hellre vill än att komma in på arbetsmarknaden och på något sätt försörja sig själva och genom skatt bidra till andras försörjning?

Det är ju en kuslig bild. Vi hade i dag i arbetsmarknadsutskottet en ganska intressant genomgång av framtidens arbetsmarknad. Försörjningskvoten är ju inga nyheter, inte ens för statsrådet. Förhållandet mellan dem som blir försörjda och dem som försörjer är ju en dramatiskt kuslig utveckling med mycket stora otäcka regionala variationer.

Det skulle vara intressant att höra hur man kommunicerar stoltheten över att möta och presentera detta för de flera hundra tusen människor som på goda grunder – det måste vi moderater säga, och jag tror att det är en allmän uppfattning hos de partier som ingår i alliansen – tycker att regeringen har ett gott uppsåt, vilket jag är övertygad om att man har, men skändligen misslyckas på det här området.

Margareta Andersson säger att det är märkligt att när vi i kammaren debatterar de här frågorna, liksom många andra frågor, är det ofta små detaljer vi nagelfar. Vi säger att det inte går att göra si eller så och att vi anslår det ena eller andra. De stora greppen och visionerna saknas. Statsrådet borde egentligen känna frustration över att flera hundra tusen människor – man kan summera det till miljonen, beroende på hur man räknar – står utanför arbetsmarknaden och tvingas bli försörjda av andra.

Var är de stora djärva greppen? Det gäller ju nu att diskutera outnyttjade resurser på arbetsmarknaden. Var är de stora djärva greppen för att dra nytta av de människor som faktiskt vill göra något? Det skulle vara utomordentligt intressant att höra.

Jag delar uppfattningen – Margareta Andersson var också inne på detta – att det är ett strategiskt misstag att med hänvisning till ett antal ganska komplicerade regelsystem och avtalssystem hänvisa till att vi inte

får ha social dumpning och inte får släppa in företag och arbetskraft på några andra villkor än de vi av tradition genom årtionden haft i Sverige.

Jag säger inte, statsrådet, att vi ska slopa något och skrota kollektivavtalen. Det har jag också gett uttryck för i den debatt vi hade om kollektivavtalen före juluppehållet. Jag tror att det är ett historiskt misstag om vi inte under de kommande åren bejakar de möjligheter och utmaningar som rörligheten över nationsgränserna innebär. Där kan vi inte bara dra nytta av likheterna utan också, vilket egentligen är mest charmigt, av vissa olikheter. Annars leder det fram till, precis som Margareta Andersson säger, att den produktion som praktiskt och rationellt kan flyttas utanför nationens gränser kommer att förläggas där. Verksamheter som av olika skäl inte kan flyttas kommer att bedrivas här, och vi får svårare och svårare att hävda oss kostnadsmässigt.

Jag tror att det är en utomordentligt farlig väg. Den är framför allt väldigt fantasilös och bejakar inte integrationens möjligheter. Det finns många exempel i historien på att man har försökt skydda sig med regelsystem där man i stället borde bejaka och öppna upp. Jag delar helt Margareta Anderssons uppfattning om fördelarna med öppenhet och större frihet och rörlighet över nationsgränserna där man också bejakar varandras olikheter.

Anf. 66 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Herr talman! Anders G Högmark överskattar vad man kan hinna svara på på fyra minuter, men underskattar vad vi utträttat i regeringsställning de senaste hundra åren. Jag ska göra ett försök.

Jag börjar med Margareta Anderssons frågor. Vi brukar beskylla varandra för att aldrig ge några svar. Jag vill ändå att Margareta Andersson säger något om på vilket sätt hon tycker att det finns hinder för utländska företag att komma till Sverige och konkurrera. Vilka hinder finns? Jag ser inte dem.

Jag vill också utveckla en annan fråga. Det gäller synen på våra regelverk i Europa. Enligt min och regeringens uppfattning innebär de regler vi har och omfattas av, som utstationeringsdirektivet som vi har implementerat här i Sverige, inte att det ska finnas en rättighet för företag att komma till Sverige och konkurrera med lägre löner och sämre anställningsvillkor än man har i Sverige.

Däremot innebär reglerna att det finns en skyldighet för Sverige att leva upp till att garantera skydd mot sämre villkor än vad man har i Sverige för arbetskraft som kommer från andra länder och jobbar i Sverige. Sverige har skyldighet att se till att de inte blir sämre behandlade än löntagare på den svenska arbetsmarknaden. Det är det som är innebörden av utstationeringsdirektivet.

Det är mycket prat om detta. Vi får debattera juridiskt-tekniskt svåra saker. Det finns två delar i utstationeringsdirektivet som man anvisar. Den ena är minimiregler. Den andra är allmängiltigförklaring. Vi har nu fått en debatt om huruvida det är tillämpligt i Sverige eller inte. Regeringen har redovisat sin uppfattning.

Låt mig komma med ett tankeexperiment. Allmängiltigförklaring anges som ett sätt att implementera och följa EU-regelverket. Det innebär att vi med lag skulle ha kunnat höja Byggnads avtal i den omtalade Vaxholmskonflikten till lag. Om vi hade gjort det innan företaget kom hit

från Lettland hade det lettländska företaget varit skyldigt att följa Byggnadsavtal – just det kollektivavtal som Byggnads med den svenska modellen, med stridsåtgärder, försökte förmå företaget att tillämpa. Det hade inte blivit något annat avtal om vi hade haft en allmängiltigförklaring av avtalen.

Det finns alltså inget hinder för Sverige att använda de regler vi har – så fick jag det sagt.

Individuell kompetensutveckling kallas ju IKU. IKU är nu i KU, om skämtet tillåts. Därför vill jag inte fördjupa mig i det. Låt mig bara säga att vi inte saknar politik när det gäller kompetensutveckling. Det är framför allt tre nivåer. Det är den individuella nivån, där utbildningsväsendet ska tillgodose möjligheten och rättigheten för människor att utbilda sig. Här finns studiestöden och komvuxutbildningen som individer kan använda sig av. Det är arbetsplatsen, med kollektivavtal och arbetsgivarens skyldigheter. Det är arbetsmarknadspolitiken, vilken vi också utvecklar.

Anf. 67 MARGARETA ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag tycker visst att man kan ha lite skämtsamheter i den här salen. Annars kan vi bli alldeles för allvarliga.

Jag kan respektera att vi inte får någon stor debatt om individuellt kompetenssparande, kompetensutveckling eller vad vi nu talar om. Men jag tycker ändå inte att jag har fått något bra svar på det här med svartjobben. Frågan om RUT-avdraget – som skulle öka kvinnors arbetsmarknad, som skulle se till att de hade möjligheter att starta fler företag, som skulle göra detta till en vit marknad – har ministern fortfarande inte svarat på.

Sedan var det detta med utstationeringsdirektiv och tjänstedirektiv. Mina frågor om tjänstedirektiv har ministern inte heller svarat någonting på.

Vad jag har upplevt är att andra länders företrädare, till exempel i de nya EU-länderna, är väldigt oroliga och tycker att det är väldigt flummiga regler. De är osäkra på vilka regler som gäller. De blir väldigt upprörda när de hör en del av de ställningstaganden som kommer från den svenska regeringen och undrar vad detta kommer att innebära för deras företag.

En fråga som kan vara värd att fundera över är vilken lönenivå som ska gälla. Är det medellönen, och ska det i så fall vara för hela Sverige eller för regionen där det händer? Medellönen i Stockholm är definitivt högre än medellönen i Jönköpings län; det vet jag. Det finns det statistik på. Det är likadant med lägstalönen. Är det den regeln som ska gälla?

Det finns fortfarande en hel del saker som man måste lösa för att detta ska fungera snabbt och bra i EU-samarbetet. De nya medlemsstaterna har också rätt att kräva att vi ska vara ganska tydliga. Sedan tycker jag fortfarande att kollektivavtal är ett väldigt bra sätt att lösa problem på arbetsmarknaden, men ibland får vi kanske hitta nya sätt även för hur människor ska få kollektivavtal att fungera.

Anf. 68 ANDERS G HÖGMARK (m):

Herr talman! Jag begärde inte av statsrådet att han skulle ge en fullödlig redovisning av hundra års politik. Inte ens denna kammare skulle känna någon större dragning till detta, tror jag. Däremot tycker jag fortfa-

rande att det skulle vara väldigt intressant om han på något sätt, om inte annat så för protokollets skull, kunde redovisa vad han speciellt är stolt över under denna mandatperiod med tanke på den målsättning man hade att kraftfullt reducera den öppna arbetslösheten och få betydligt fler människor i arbete.

Vi kan hålla på med detaljer, som jag sade i mitt förra inlägg, men den storstilade bilden av Sverige – både statistiskt och hur människor i olika delar av landet upplever det hela – är ju att Socialdemokraterna, som ändå haft ansvaret sedan 1994, inte har förmått skapa fler arbetade timmar som faktiskt är det som skapar välståndet.

Frågan är: Vad vill man förmedla att man är stolt över i dialog med de människor som står utanför? Har statsrådet någon idé om vad han har lyckats bäst med när det gäller avsikten att sänka arbetslösheten och få fler människor i arbete?

Jag fick ingen kommentar mer än att det var svårt att redovisa hundra års arbete, men jag vill också ytterligare markera det som Margareta Andersson säger: Jag är övertygad om att det är en historisk miss för Sverige, för svenskt välstånd och för svenska löntagare att inte kreativt försöka hitta nya former – gärna inom kollektivavtalets former, tankar och anda – så att man i vissa branscher, där vi bevisligen har flaskhalseffekter, kan dra större nytta av den arbetskraft som skulle kunna komma till Sverige och måhända få en väsentligt bättre försörjning här än i sina hemländer. Då kan man också tala om en relativ social dumpning. Det upplever man ju inte om man kan få det bättre här i Sverige än i sitt hemland. Vi gör här ett historiskt misstag, och jag är övertygad om att domen kommer att bli mycket hård på den punkten.

Anf. 69 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Herr talman! Jo, Anders G Högmark, jag är stolt som en tupp, men inte nöjd. Så är det. Jag är stolt därför att vi har en modell som fungerar bättre än de allra flesta modeller – trots allt.

Anders G Högmark har en poäng när han attackerar mig och den socialdemokratiska regeringen för en för hög arbetslöshet. Mandatperioden är dock inte slut än. Låt mig få summera den och redovisa hur stolt och nöjd jag är när den är slut!

Vi har en modell som möjliggör en stark omvandling av svensk arbetsmarknad och svenskt näringsliv som människor deltar i. Människor deltar i förnyelse av arbetsplatser och verksamheter. Vi har en förmåga att kombinera trygghet och utveckling på ett sätt som vinner respekt i andra länder. Jag är stolt över att vi har en modell som ger högre sysselsättning totalt sett än praktiskt taget något annat land i Europa, även om jag inte är nöjd med den vi har i Sverige just nu. Jag är stolt därför att vi har en ekonomisk tillväxt som är högre än i många andra länder. Jag är stolt därför att vi har en sysselsättningsgrad bland kvinnor som man bara trånar efter i många andra länder. Vi har ett samhälle som har byggts utifrån dessa grundprinciper och som har blivit ett av de allra mest jämlika samhällena i världen.

Detta är vi stolta över, men inte nöjda. Det kan bli mycket bättre.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 70 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Herr talman! Stefan Attefall har frågat mig

Svar på

interpellationer

- vilka åtgärder jag avser att vidta för att reformera Ams och Arbetsmarknadsverket så att organisationen på ett mer effektivt sätt blir ett instrument för den svenska arbetsmarknadspolitiken,
- vilka åtgärder jag kommer att vidta för att sätta fart på den svenska sysselsättningsutvecklingen,
- vilka åtgärder jag avser att vidta för att komma till rätta med den statistikpolitik som i dag styr den svenska arbetsmarknaden, samt
- vilka åtgärder jag avser att vidta för att ett nytt överordnat mål för sysselsättningen grundat på antalet arbetade timmar ska bli styrande för den svenska arbetsmarknadspolitiken.

Jag vill inledningsvis slå fast att arbetsmarknadspolitiken i stort fungerar väl utifrån det konjunkturläge vi befinner oss i. Sedan finns det alltid inslag som behöver förändras av olika skäl.

Det är viktigt att vara tydlig med vad arbetsmarknadspolitiken och i förlängningen arbetsförmedlingarna kan göra och bidra med. Verktøygen som arbetsmarknadspolitiken förfogar över ska bidra till att förenkla och snabba på matchningen mellan arbetssökande och arbetsgivare, utbilda arbetslösa så att de kan ta de arbeten som efterfrågas men också kunna bidra till att personer som av någon anledning inte efterfrågas av arbetsgivare kan få arbete till exempel genom anställningsstöd eller lönebidrag.

Det är utifrån denna inriktning som arbetsmarknadspolitikens mål har formulerats och dess bidrag till att öka sysselsättningen och antalet arbetade timmar. Jag ser därför ingen anledning till att arbetsmarknadspolitikens mål ska formuleras om enligt Stefan Attefalls förslag.

När det gäller arbetsmarknadsutbildningen är det riktigt att volymerna varit låga. Detta beror bland annat på att efterfrågan på arbetskraft har varit låg, och därmed har inga bristyrken på nationell nivå uppstått. När efterfrågan ökar måste givetvis fler arbetslösa få yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning.

Det finns kvalitetsbrister i aktivitetsgarantin. Det är naturligtvis inte acceptabelt. När kvalitetsbrister uppstår i programmen ska de korrigeras, vilket också Ams gör i sin kontinuerliga uppföljning med länsarbetsnämnderna.

Jag ser ingen som helst anledning till att reformera Arbetsmarknadsverket utifrån de tidningsartiklar som Stefan Attefall refererar till.

Stefan Attefall påstår att arbetsmarknadspolitiken endast är statistikpolitik. Detta tycker jag är mycket nedvärderande mot de arbetslösa, men också mot en hel yrkeskår av arbetsförmedlare. Dagligen bidrar arbetsförmedlingen till att många arbetslösa via till exempel utbildning eller anställning med anställningsstöd hittar en lösning på en svår situation, som ju arbetslöshet innebär.

Den som förringar arbetsförmedlarnas insatser till att endast vara av administrativ art bör besöka en arbetsförmedling. Besökaren kommer då att få en annan bild.

Bakom varje siffra i arbetslöshetsstatistiken finns en person med unika förutsättningar och behov. För att kunna ta till vara individens egenskaper måste insatserna granskas och ifrågasatts så att eventuella kvalitetsbrister kan rättas till. Sådan uppföljning och korrigering görs kontinuerligt.

Anf. 71 STEFAN ATTEFALL (kd):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Hans Karlsson för svaret. Jag noterade att statsrådet var stolt men inte nöjd i den förra interpellationsdebatten. I svaret säger statsrådet att arbetsmarknadspolitiken i stort fungerar väl utifrån det konjunkturläge vi befinner oss i. Vi befinner oss i en högkonjunktur. Ändå har vi 8,5 % av arbetskraften som är öppet arbetslösa eller i åtgärder. Vi är på elfte plats bland de gamla, 15, EU-länderna i förmåga att skapa nya jobb under Göran Perssons och Socialdemokraternas regeringsperiod. 1,3 miljoner svenskar i arbetsför ålder försörjs av bidrag på olika sätt. Bara fyra av tio har försörjning från heltidsarbete. Socialbidragen ökar. Man kan peka på många siffror, många kurvor.

Hur kan du säga, Hans Karlsson, att arbetsmarknadspolitiken i stort fungerar väl? Hade det varit en djup lågkonjunktur i vår omvärld hade jag bättre kunnat förstå detta. Men svaret säger just att utifrån det konjunkturläge vi befinner oss i fungerar det väl.

Vi vet att det finns omfattande kritik mot hur arbetsmarknadspolitiken fungerar. Och det är inte så att det är de enskilda arbetsförmedlarna som är problemet. Problemet är det regelverk och den politik som de tvingas förhålla sig till. Arbetsförmedlarna själva klagar på att det är för mycket krångel, för mycket blanketter, för mycket byråkrati. Man hinner inte besöka företag. Arbetet med friårsreformen beräknas sysselsätta 800 tjänstemän. Ett ärende tar mellan fem och tio timmar att bereda. Det är 60 000–120 000 arbetstimmar inom arbetsförmedlingen i Sverige. Och inte en enda person mer har blivit sysselsatt – jo, i statistiken. Men i praktiken har vi inte fått fler arbetade timmar.

Det är bland annat därför som vi kristdemokrater säger att vi måste ha ett mål som fokuserar på antal arbetade timmar i relation till befolkningen. Det är det som är intressant, inte olika statistiska kolumner att flytta människor mellan som alltför mycket har präglat arbetsmarknadspolitiken både under Hans Karlssons ledning och under tidigare arbetsmarknadsministrar.

Det är inte bara vi kristdemokrater som klagar. 13 fackavdelningar inom LO, som totalt sett samlar 70 000 LO-medlemmar, säger att arbetsmarknadspolitiken har havererat. I uppropet konstaterar man bland annat att behandlingen av de arbetslösa är förnedrande. Man kräver Amschefens avgång. Bo Bayard, ordförande i en Sekoklubb i Skaraborg, säger att det finns en växande kritik bland arbetsförmedlarna. Många är förtvivlade för att de inte kan hjälpa de arbetslösa. De är bakbundna. Om de sköter alla uppgifter de är ålagda finns ingen tid över för de arbetssökande.

Vittnesbörd på vittnesbörd visar att det system som Hans Karlsson är ansvarig för inte fungerar. Det är det vi menar med att det finns för mycket av statistikpolitik. Vi vill frigöra arbetsförmedlarna. Vi vill ge dem mer möjligheter att ha närkontakt med företagen. Vi vill pröva nya aktörer som hjälper till med att skapa jobb och förmedla jobb. Vi vill

flytta fokus från kolumnen ”öppet arbetslös” till ”antal arbetade timmar”. Sätter du ett sådant fokus på politiken, på myndigheterna, kommer du också att få fram förslag som faktiskt leder till arbetade timmar, vilket Sverige behöver, och inte till olika åtgärder. Det finns många exempel på att just statistiken får ta över framför konstruktiva lösningar. Det är det vi efterlyser svar på i den här interpellationen.

Prot. 2004/05:90

15 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 72 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Herr talman! Stefan Attefall får i gång mig på de här frågorna i interpellationen. På tre ställen i interpellationen kallar Stefan Attefall vår politik för statistikpolitik. Så här skriver han: ”Att regeringen, eller deras myndigheter, håller på med statistikpolitik är ingen nyhet. Det är dock allvarligt eftersom det går ut över de arbetslösa, de som är utslagna från den svenska arbetsmarknaden.” Det där, Stefan Attefall, är oförsämlt. Det är okunnt och det är oseriöst. Det säger jag. Jag har tagit fram några exempel, och jag ska plåga dig med dem. Lyssna en stund och begrund! Det är fingerade namn.

Det är Lisa. Hon har jobbat som assistent sedan hon slutade gymnasiet för tio år sedan. Hon behövde komplettera sin yrkeserfarenhet med arbetsmarknadsutbildning. Arbetsförmedlingen hjälper henne med en vägledande insats. Nu bättrar hon på sin yrkeserfarenhet med utbildning i ekonomi. I dag har Lisa och 17 000 andra personer förberedande utbildning och 10 000 har en yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning. Arbetsmarknadspolitiken ger över 27 000 människor möjlighet till utbildning och bättre möjligheter till jobb. Det är inte statistikpolitik.

Så tar vi exemplet Mustafa. Han har nyligen kommit till Sverige. Han har utbildning och yrkeserfarenheter från Irak som arbetsgivarna inte känner till. Arbetsförmedlingen hjälper Mustafa att få kontakt med arbetsgivare genom arbetsplatsintroduktion. Denna vecka har Mustafa och nio andra denna möjlighet till arbetsplatsintroduktion. Det är inte statistikpolitik.

Vi tar exemplet Karin. Hon har jobbat i många år. Hon har ryggproblem och svårt att få ett nytt jobb. Genom lönebidrag får Karin ett jobb med avtalsenlig lön. Nu har Karin och 55 000 andra personer ett jobb med lönebidrag. Det är individer som får en chans i livet. Det är inte statistikpolitik.

Vi har exemplet Mattias. Han har en färsk högskoleutbildning men ingen yrkeserfarenhet. Arbetsförmedlingen hjälper honom att få praktik. Under den här veckan har Mattias och 17 000 andra praktik. Det är inte statistikpolitik.

Så har vi exemplet Lena. Hon är 62 år. Hon har svårt att få ett jobb på grund av åldern. Genom aktivitetsgarantin får hon kontakt med en arbetsgivare som anställer henne. Genom anställningsstöd kan hon konkurrera med många andra och yngre. Den här veckan har Lena och 23 000 andra, yngre som äldre, fått ett jobb med just anställningsstöd.

Sedan är det exemplet Viktor. Han har jobbat som hantverkare på en liten firma som fått lägga ned. Nu vill han starta eget. Viktor och 6 800 personer får starta-eget-bidrag den här veckan. Det är inte statistikpolitik.

Arbetsmarknadspolitikens insatser omfattar den här veckan 130 000 personer. Jag tycker att det är förnedrande mot de arbetslösa att påstå att vår arbetsmarknadspolitik, som handlar om att rusta och stötta arbetslösa

till att få ett nytt jobb, handlar om statistisk. Vår arbetsmarknadspolitik, Stefan Attefall, ökar människors möjligheter att få jobb.

Anf. 73 STEFAN ATTEFALL (kd):

Herr talman! Jag har inte, som Hans Karlsson säger, påstått i interpellationen att allt endast är statistikpolitik. Jag har sagt att det är ett stort inslag av statistikpolitik i det som Hans Karlsson och hans företrädare sysslat med.

Det kan jag ge ett par bra exempel på. För det första: Hur kom aktivitetsgarantin till? Det var en stor reform som skulle genomföras med försöksverksamhet. Den 1 april drogs försöksverksamheten i gång. I april månad kom propositionen. Man permanentade systemet från den 1 augusti. I maj fattade vi beslutet om fullskaligt genomförande från den 1 augusti – med en månads försöksverksamhet som bakgrund.

Under fyra månader byggdes aktivitetsgarantin upp från nästan noll, från 2 000, till nästan 40 000 platser. Det var samma termin som Hans Karlssons regering sade att nu skulle de nå 4 % öppen arbetslöshet, och tack vare denna kraftiga uppbyggnad av en helt ny reform lyckades de precis klara den gränsen.

Sedan ökade arbetslösheten igen, och vi vet att om det finns något som lidit av stora kvalitetsproblem så är det just aktivitetsgarantin. Jag säger inte att idén var dum i sig, men jag säger att dess genomförande, dess kraftiga volymökning och dess offrande av just statistikhänsyn gjorde den till en i stora delar misslyckad reform. Där finns mycket goda inslag, men där finns också många misslyckanden.

Friåret som jag nämnde, som tar så oerhört mycket resurser från handläggarna, ska fullt utbyggt ge 12 000 platser. Det innebär att de som går på friåret registreras som sysselsatta eftersom de har tjänster som de är tjänstlediga från och vikarien får då en plats i deras ställe. Men det ger inga fler arbetade timmar, så visst är det också ett trollande med statistiken för att det ska se snyggare ut.

Om man tittar på olyckstalen, det vill säga lägger ihop kostnaden för arbetsmarknadspolitiken, a-kassan, sjukskrivningarna och förtidspensioneringarna, ser man att sedan Hans Karlsson och hans kamrater tog över regeringsmakten 1995 har den kurvan hela tiden stigit. Arbetslösheten har sjunkit något – i början mycket – och sedan ökat lite grann igen. Däremot har sjukskrivningarna stigit under samma period.

Människor har alltså gått mellan olika system, och den totala effekten är att vi har över en miljon människor som, omräknade på helårsbasis, är försörjda av bidrag i olika former. Det är ett gigantiskt misslyckande, men många av dem räknas som sysselsatta för att de är lediga från ett arbete. Sätt i stället fokus på antalet arbetade timmar så får du bort mycket av de avarter som ni hållit på med under åren i regeringsställning.

Om man tar bort många av de saker som ni hållit på med, och som definitivt kan hänföras till statistikpolitik eller statistikhänsyn, kommer det att skapa ett ökat utrymme för arbetsförmedlarna att syssla med det som de verkligen vill göra, nämligen hjälpa de arbetslösa. Om ni dessutom släpper in fler aktörer – nya idéer, nya grepp, nya arbetsmetoder – kommer ni att kunna hjälpa de arbetslösa mycket bättre.

Problemet är att Hans Karlsson och hans regering är fixerade vid siffran 4 % öppet arbetslösa, och för att nå det målet före valet 2006 kommer Hans Karlsson att offra ett antal arbetslösas väl och ve eftersom det viktigaste är att klara det politiska målet, inte att få människor i arbete. Det är det beklagliga, och det tycker jag inte att Hans Karlsson ska vara stolt över.

Prot. 2004/05:90
15 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 74 ANDERS G HÖGMARK (m):

Herr talman! Som framgick av mina inlägg i den förra interpellationsdebatten är jag djupt oroad över att vi i ett läge med en gedigen högkonjunktur, mitt uppe i en sådan, har en så utomordentligt hög arbetslöshet och så många människor som av olika anledningar står utanför arbetsmarknaden.

Jag kan ställa frågan om statsrådet själv funderat på ett scenario som innebär att vi inom ett halvår eller ett år ser tecken på nedgång i konjunkturen och vi om ett år noterar att det finns en minskad efterfrågan inom vissa sektorer. Då kunde man blicka tillbaka och säga att någon gång på våren eller sommaren 2005 nådde vi höjdpunkten i konjunkturen och ändå stod en miljon människor utanför arbetsmarknaden. Jag tror inte att man skulle kunna vara stolt då.

Jag är alltså genuint orolig över att vi i ett sådant här läge har en så hög arbetslöshet som vi har. Om man ser sig omkring lite grann, statsrådet, och lyssnar på debatten blir frågan: Vad är det som gör att så många uttalar sitt missnöje med Ams? Stefan Attefall har tidigare beskrivit mångfalden av kritiker. De har lite olika infallsvinklar, men det gemensamma temat är att den stora mängden önskemål de har på Ams inte uppfylls.

Nu tillhör som bekant inte jag ett parti som vill slänga ut Ams, och även det man inte älskar vill man gärna vårda. På samma sätt har vi inställningen att det behövs många aktörer när det gäller den viktigaste av alla uppgifter, nämligen matchningsfunktionen mellan arbetsutbudet och dem som efterfrågar arbete. Ams behövs och arbetsförmedlingarna behövs i konkurrens och fruktbar samverkan med andra. Det behövs en mångfald av andra aktörer där man kan dra nytta av varandras specialkompetens så att man kan erbjuda de arbetssökande en mycket bred palett av tjänster.

Därför vill jag fråga: Vad är det som inte fungerar? Varför är så många kritiska? Det kan ju inte vara så att alla har orealistiska förväntningar på arbetsförmedlingarna och Ams? Vad är det som är fel i grunden? Är det ett systemfel? Är det ett konstruktionsfel? Några finner alltid tröst i att man kan hålla in mer pengar i systemet. Man kan jämföra detta med motorkonstruktörerna i dag. De har aldrig krav på att använda mer bensin i motorn, utan man brukar tala om att det gäller att hitta en högre verkningsgrad i systemet.

Om man överför det resonemanget till Amsdebatten kan man fråga sig: Vad är det som saknas i verkningsgrad? Hur kan man få en högre verkningsgrad? Måhända kan inte alla kritiker bli lika nöjda, men kritiken kan åtminstone dämpas något. Det är nämligen påtagligt att alla känner en frustration och ett växande missnöje med Ams.

Arbetsmarknadsutskottet har vid ett antal tillfällen givetvis träffat gd:n för Ams, Anders L Johansson. För honom framstår möjligheten att

organisera om genom att införa enmyndigheten som en modell. Ser statsrådet några givna fördelar med att organisera om Ams på det sättet? Frågan är, som sagt: Vad är det som är fundamentalt fel och som gör att verkningsgraden i systemet upplevs som så dålig? Eller tror Hans Karlsson att det är mer pengar som ska lösa detta?

Självfallet, herr talman, kan mer pengar för olika typer av upphandling av arbetsmarknadsutbildning vara en tillgång om det fungerar väl. Då är det viktigt att de åtgärder man kan erbjuda är av hög klass och har hög verkningsgrad gentemot de sökande.

Anf. 75 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Herr talman! Ja, hög klass, hög kvalitet och hög verkningsgrad är vi överens om.

Stefan Attefall talar om kurvan som hela tiden stiger, kurvan som visar den sammanlagda arbetslösheten, förtidspensionen, sjukpenningen, socialbidragen. Vet ni när kurvan var som högst? Jag nämnde det i min första interpellationsdebatt i kväll. Det var 1994. Det var åren efter det att ni hade regerat. Då var den som högst.

Ni frågar vad det är för fel med dagens arbetsmarknadspolitik. Det skulle väl ni kunna svara på som var ännu sämre på det. Vad var det som var så kapitalt fel den gången?

Ja, Anders G Högmark, om det värsta händer då blir det inte bra. Nu tror vi inte att det värsta händer. För bara några timmar sedan kom Riksbanken med en väldigt optimistisk rapport om utvecklingen på arbetsmarknaden framöver. Den var så optimistisk att de inte tycker att de behöver sänka räntan. De tror att jobben kommer och att det blir ytterligare tryck i svensk ekonomi. Det finns anledning att reflektera över det.

Herrarna blir väldigt uppgigade av fackens och Aftonbladets kritik. Ni blir så uppgigade att ni glömmer vad de egentligen säger. Ni glömmer vad de kritiserar. Kritiken mot Ams och regeringen är att det är för lite av traditionell socialdemokratisk arbetsmarknadspolitik. De vill ha mer. Facken skriver inte i tidningarna att det är Kristdemokraternas politik de vill ha, de vill säga att lägga ned Ams. De vill ha mer stöd till arbetslösa. De vill ha fler förmedlare. De vill ha fler människor i utbildning. De vill ha bättre och mer Amspolitik. Det är vad de frågar efter.

De frågar inte efter Kristdemokraternas förslag som är att lägga ned eller att förstatliga a-kassorna. Det är inte det som de vill ha. De frågar inte heller efter att vi ska försämra lagen om anställningsskydd och anställningstryggheten eller att inskränka konflikträtten, som är vad Kristdemokraterna vill. Det är inte det som de frågar efter. De frågar efter mer socialdemokratisk politik.

De är stolta men inte nöjda, och det förstår vi. Men, *sorry*, Stefan Attefall, det var inte mer av kd:s politik de ville ha utan mer av socialdemokratisk politik.

Dessutom vet vi inte, herr talman, vad det är vi får, om det är kd:s politik vi får eller om det är Moderaternas politik vi får. Då blir det ännu tyngre för många på arbetsmarknaden. Inte nog med att man då kan vara arbetslös. Dessutom kommer man att ha bara 65 % ersättningsnivå plus en borte parentes och ytterligare en karensdag. Det frågar de inte efter, och jag träffar dem ofta – men mindre ofta Aftonbladet och oftare de fackliga organisationerna.

Anf. 76 STEFAN ATTEFALL (kd):

Herr talman! Hans Karlsson undrade vad vi får med en borgerlig regering. Ja, vi vet i alla fall vad vi nu har. Vi har tydligen Miljöpartiets friårspolitik, inte socialdemokratisk arbetsmarknadspolitik som dina vänner tydligen efterlyser. Hans Karlsson administrerar tydligen en icke socialdemokratisk arbetsmarknadspolitik. Det kan ju vara intressant att veta.

När man läser kritiken från de fackliga organisationerna ser man att det bland annat handlar om fler förmedlare, det vill säga om mera tid för de arbetssökande. Jag menar att en del av problemet är just att man låser fast arbetsförmedlarna. Man lägger över på dem för mycket av regelverk och också onödiga saker, till exempel friåret så som detta har utformats. Man skapar mycket av sådant som låser förmedlarna och lägger för lite fokus vid att vara ute och ha närkontakt med företagen.

Det finns många fantastiskt fina projekt inom Ams ram där sådant görs – Vaggerydsmodellen etcetera – men de förblir just projekt och positiva inslag i ett system som inte förmår att ta till vara den här typen av arbetssätt.

Vad säger då Aftonbladet? Ja, Aftonbladet säger precis det jag har sagt: att de arbetslösa flyttas mellan olika kategorier, klassificeras om och får kort praktik eller aktivitet så att de kan räknas in i måluppfyllelsen. De blir alltså offer för statistikpolitik, inte för reella, riktiga, åtgärder.

Vad som de facto hänt är att vi i dag har ungefär lika många som försörjs genom olika typer av bidrag – a-kassa, sjukförsäkring och socialbidrag – som vi hade under den värsta lågkonjunkturen, ungefär år 1993. Det är det dystra. Vi har flyttat om mellan olika kolumner. Det klassificeras olika i dag. Detta är ett gigantiskt misslyckande från Hans Karlssons och Socialdemokraternas sida.

Jag tror att Hans Karlsson får jättesvårt att summera sin tid som arbetsmarknadsminister och att vara stolt, men vi får utvärdera det när vi närmar oss valrörelsen. Jag är rädd att alltför många arbetslösa kommer att uppleva sig icke hjälpta fram till dess.

Anf. 77 ANDERS G HÖGMARK (m):

Herr talman! Tänk om Hans Karlsson, med tanke på att statsrådet har väldigt mycket bekymmer med vilken politik som vi i alliansen framöver ska driva, kunde ägna en hel del av tiden åt att konstruktivt försöka hjälpa de hundratusentals människor som står utan jobb, åt att kunna få en bättre fungerande matchning mellan sökande och dem som behöver arbetskraft! Jag är alldeles övertygad om att han då skulle kunna känna viss stolthet när han möter just de stora grupperna. Sedan ska vi klara att redovisa vår politik som vi kontinuerligt gör.

Statsrådet säger att herrarna blir så uppgigade av kritiken från olika håll. Ja, uppgigade, men man kan ju konstatera att den kritik som vi av tradition från lite olika utgångspunkter har riktat identifieras nu från ett otal aktörer – från enskilda arbetssökande som av olika skäl och mer eller mindre berättigat känner ett främlingskap, från organisationer och från avnämare, sådana som efterfrågar arbetskraft. Det måste väl ligga någonting i detta.

Prot. 2004/05:90

15 mars

Svar på
interpellationer

Eftersom jag vill ha kvar slagkraftiga och riktigt effektiva arbetsförmedlingar i samverkan med privata aktörer är jag intresserad av att ta fasta på kritikerna. Vad har de att anföra? Vad är det som inte fungerar, och vad är det som kunde fungera bättre?

Är man beredd att raljera över kritikerna kan man aldrig räkna med att dra till sig någonting av den kritiken och rimligtvis aldrig kunna reformera systemen på ett väl fungerande sätt. Jag tror att det finns anledning för statsrådet att noga fundera på just detta.

I en tidigare interpellationsdebatt sade statsrådet att Moderaterna vill se skrämda arbetstagare, rädda arbetstagare. Nej, Moderata samlingspartiet vill se både stolta företagare och stolta löntagare som med sin kompetens möter framtiden. Då är det också väl och viktigt att ha ett utbildningssystem – det gäller framför allt ungdomarna – som är sådant att de stolta kan gå från skolan med kunskaper, aptit på livet och en vilja att göra en insats för det framtida Sverige. Det är inte att bejaka detta med att ha rädda löntagare. Vi vill ha glada och stolta löntagare som känner en stolthet över sin kompetens.

Anf. 78 Statsrådet HANS KARLSSON (s):

Herr talman! Jag börjar med att tacka för debatten. Också jag blir uppgiggad av uppgiggade motdebattörer.

Anders G Högmark, jag har inga bekymmer med er politik, men jag tror att många människor får bekymmer med er politik. Ni däremot blir bekymrade varje gång jag påminner om er politik: sänkta ersättningsnivåer i a-kassan samt sjukförsäkringen och förtidspensioneringarna. Läger man ihop er två, som ju är en del av maktalliansen, handlar det om att försämra anställningstryggheten och om att försämra konfliktreglerna. Så är det. Jag kommer att fortsätta med att påminna om det. Jag är bekymrad å medborgarnas och löntagarnas vägnar.

Om jag sade att jag tror att Moderaterna vill se skrämda löntagare tar jag tillbaka det. Nej, det tror jag inte, Anders G Högmark. Jag tror inte att ni vill det. Men ni kommer att få se rädda, skrämda, löntagare med den politik som ni vill införa. Men det återstår väl att se.

Jag får tacka herrarna för en trevlig debatt.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 2004/05:434 om ursprungsmärkning av kött

Anf. 79 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Viviann Gerdin har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att konsumenterna ska få en fullständig information om köttets ursprung.

Jag delar Viviann Gerdins åsikt att dagens regler om ursprungsmärkning kan förbättras och att det är viktigt dels att konsumenterna får information om livsmedlens ursprung, dels att informationen som ges inte är vilseledande.

Förbättringsarbetet har redan påbörjats. I vitboken om livsmedelssäkerhet ingår ett förslag om en översyn av de generella märkningsreglerna. Kommissionen har nu påbörjat denna översyn och avser bland annat att se över reglerna om ursprungsmärkning där ett formellt förslag väntas i slutet av år 2006.

Medlemsstaterna har haft möjlighet att komma med inspel till kommissionen. Eftersom märkning av livsmedel är en viktig fråga har Sverige utnyttjat denna möjlighet att inkomma med synpunkter. Den svenska linjen går ut på att vi vill att översynen inte ska gälla enbart märkningsdirektivet utan all lagstiftning där regler om märkning ingår. Även i fråga om ursprungsmärkning är vi för ett horisontellt synsätt, det vill säga att samma regler ska gälla för samtliga livsmedel i stället för att det finns särskilda regler för nötkött, svinkött, kycklingkött och så vidare.

Ursprungsmärkning är en komplex frågeställning. Konsumenterna efterfrågar information om livsmedlens ursprung av många olika skäl. Jag anser därför att det är viktigt att först utarbeta precisa kriterier för hur ursprung ska anges, så att informationen inte vilseleder utan vägleder.

Sammanfattningsvis kan jag säga att jag delar Viviann Gerdins åsikt att dagens regler om ursprungsmärkning kan förbättras och att detta arbete redan har påbörjats. Jag anser att märkning av livsmedel är en viktig fråga, och Sverige kommer att delta aktivt i arbetet med att förbättra reglerna.

Anf. 80 VIVIANN GERDIN (c):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka för det positiva svar som jag har fått från jordbruksministern. Det gläder mig att fler och fler inser att ursprungsmärkning av livsmedel är viktigt. Men fortfarande återstår en hel del att göra.

Jag har valt att i min interpellation fokusera på ursprungsmärkning av kött.

Anledningen är den senaste tidens larmrapporter om importerat salmonellasmittat kött men även oklarheter om varifrån olika köttpartier har kommit och antydning om att fusk förekommer.

Vi äter mer kött än någonsin tidigare. Enligt Jordbruksverket har köttätandet ökat med hela 42 % sedan Sverige gick med i EU. En ökad konsumtion av kött och en ökad handel över nationsgränserna har medfört även ökad import av kött, och det från hela världen. Ju längre bort från oss konsumenter som djuren föds upp, desto mindre information känner konsumenterna att de får om både uppfödningmetoder och tillsatser som har brukats. Utebliven märkning alternativt otydlig märkning om varifrån livsmedlen kommer har skapat oro och misstro.

I en Temoundersökning under hösten 2004 framkom att endast två av tio konsumenter litar på sin matbutik. Det främsta skälet anges vara den bristande ursprungsmärkningen i livsmedelsbutikerna. Konsumenternas brist på förtroende för handeln spiller även över på oss beslutsfattare. Engagemang och ansvar för bättre märkningssystem är inte bara en konsumentfråga, det är också en politisk fråga. Det finns goda förutsättningar för att verkligen gå vidare då det gäller ursprungsmärkningen.

Vi har redan i dag regler för ursprungsmärkning av nötkött, regler som mycket väl kan ligga till grund för att även ursprungsmärka svin- och fårkött med mera. Dagens konsumenter vill veta varifrån kött kom-

mer, vilka uppfödningmetoder som använts, och medvetna konsumenter vet också att djurens hälsa är en del i livsmedelskvaliteten. Hur våra livsmedel produceras påverkar den värld vi lever i, och det påverkar också vår hälsa.

Jag vill därför ställa några ytterligare frågor till jordbruksministern och knyta an till det vi har i dag. Vi har ursprungsmärkning redan införd på nötkött, och jag vill fråga ministern om regeringen kan tänka sig att följa den linjen så att det inom rimlig tid ska vara möjligt att utvidga ursprungsmärkningen till att omfatta även annat kött än nötkött. Den ursprungsmärkningen ska naturligtvis komma till stånd inom en rimlig tid, så att vi inte överlåter det till fortsatt översyn och ytterligare utredningar. Den frågan skulle jag mycket gärna vilja ha ett svar på.

Anf. 81 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Herr talman! Som påpekats här vill konsumenterna ha säkra och trygga livsmedel. Man vill veta vad man stoppar i magen, varifrån det kommer och vad det innehåller. Viviann Gerdin för fram på ett bra sätt i sin interpellation den viktiga frågan om just ursprungsmärkning av kött, något som vi kristdemokrater lyft fram i motioner, interpellationer och frågor, inte minst i ljuset av att hundratals ton salmonellasmittat kycklingkött väller in över gränserna året runt. Man kanske ska säga: salmonellasmittad kyckling så att det inte blir en diskussion om vilket begrepp vi använder. Här handlar det om beredningar.

När vi ställt frågor och har fått svar har jag fått intrycket att vi jobbar åt samma håll i syfte att få en ursprungsmärkning av allt kött. Det är väl en ton av det också i det här interpellationssvaret. Men jag blev lite fundersam ändå när jag läste svaret, och det var därför jag tog till orda.

Det här glöder ju inte av het vilja att få till stånd snabba förändringar på området, som är nödvändiga. Det talas om att reglerna kan förbättras. Ja, visst kan de det. I slutet av 2006 förväntas ett förslag från kommissionen. I det här arbetet ska Sverige delta med ett horisontellt synsätt där alla livsmedel ska märkas. Det är väl bra. Men hur lång tid kommer det att ta? Är jordbruksministern beredd att medverka till att köttet prioriteras när det gäller ursprungsmärkning? På vilket sätt kan Sverige gå före i arbetet med ursprungsmärkningen? Finns det skäl att utifrån hälsa och säkerhet, inte minst i salmonellaperspektivet och med folkhälsoaspekter, försöka få till stånd en märkning av den typ av köttberedningar som det här handlar om? Måste det ta så lång tid? Är ministern beredd att prioritera köttet innan hela systemet är på plats? Finns det möjligheter att gå före och snabba på, inte minst när det gäller områden där salmonellasmittade köttberedningar kommer in i vårt land?

Anf. 82 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Vi har en stolt tradition i Sverige när det gäller säker mat. Vi har jobbat mycket för att se till att vi är salmonellafria. Vi har mervärden i den svenska produktionen både när det gäller matsäkerheten och när det gäller miljö, djurskydd och etik. Där har vi arbetat för att kunna behålla våra svenska regler. Vi har särregler i Sverige för bland annat salmonellakontrollen. Vi har arbetat för att påverka EU i övrigt och har lyckats i vissa stycken.

Jag vill vända mig mot bilden av att ton av smittat kött väljer in över gränserna. Vi har ett bra system inom EU för kontroll av import och mat från tredjeland. Livsmedel med animaliskt ursprung kontrolleras alltid. Vi har speciella kontrollstationer för import. Om vi hittar mat som på olika sätt inte håller måttet från säkerhetssynpunkt kan vi stoppa import och se till att den maten inte kan saluföras.

Samtidigt håller jag med om att det finns ett behov av att hjälpa konsumenterna att göra bra val. Vi vet att konsumenterna vill ha information om ursprung särskilt när det gäller kött.

Jag vill dock påminna om att det här är ett område som är harmoniserat inom EU. De bästa lösningarna finner vi ändå om vi undviker handelshinder samtidigt som vi lägger ribban väldigt högt för matsäkerheten. Det är så som vi i första hand vill arbeta.

Det lite byråkratiska uttrycket att vi vill jobba horisontellt innebär att vi vill ha en ursprungsmärkning inte bara för nötköttet utan också för andra köttslag. Men jag vill i sammanhanget understryka att vi måste göra det enkelt för konsumenterna att välja. Det får inte bli krångliga system. Vi måste finna system som sammanfattar ganska komplicerade förhållanden på ett enkelt sätt, och konsumenterna måste känna en god vägledning.

Vi kan känna oss tämligen trygga med maten inom EU. Vi *kan* göra avsevärda förbättringar när det gäller märkningen av livsmedel, och det vill jag arbeta för, och jag vill i första hand arbeta för det på EU-nivå.

Anf. 83 VIVIANN GERDIN (c):

Herr talman! Jordbruksministern nämnde att vi ska göra det enkelt för konsumenterna. Då vill jag ställa en fråga. Vi har redan i dag en ursprungsmärkning – jag upprepar det jag sade tidigare – för nötkött. Kan det ligga till grund, för då kan man vinna tid, för att utvidga märkningen till att gälla även andra köttslag? Det finns många skäl för att verkligen komma framåt på det här området. Det vill vi poängtera från Centerpartiets sida. Vi har under flera år i våra motioner påpekat vikten av att ursprungsmärka kött.

Det är upprörande att se att det, trots att det finns en märkning och förekommer kontroller, kommer in salmonellasmittat kött. Ganska nyligen uppdagades det att några importörer har för avsikt att manipulera med ursprunget genom att märka om importerat kött och ange att det är av svenskt ursprung. När man tar del av detta inser man att märkningen och kontrollen av köttet borde bli bättre. Man borde också förbättra och förfina metoderna för att komma till rätta med fusket och för att konsumenterna ska känna sig trygga när de väljer livsmedel.

Ett särskilt ansvar har naturligtvis regeringen som ska företräda Sverige inom EU. Ansvar för att stärka konsumentmakten vilar väldigt tungt på regeringen när den agerar i Bryssel. Det som jag kan känna en viss tveksamhet inför är detta som konsumentministern hänvisar till, att det inte enbart är märkningsdirektivet som ska ses över, utan det gäller all lagstiftning där regler om märkning ingår.

Jag skulle vilja ha ett förtydligande där, om regeringen avser att arbeta för att man ska ta ett steg i taget eller om avsikten är att all översyn ska ske först innan vi kan gå vidare med ursprungsmärkningen. Jag befa-

rar att det kommer att göras en hel del översyn. Sedan kanske man skjuter på förslaget, och då ligger inte detta inom överskådlig tid.

Man ska ha ett horisontellt synsätt på ursprungsmärkning. Jag har tidigare påpekat att samma regler naturligtvis ska gälla, och jag hade inte alls någon tanke på något annat. Det är klart att det underlättar för konsumenterna om vi har samma regler för alla köttslag. Där bör tydligt ingå både uppfödning och eventuella tillsatser.

Det kanske är en tillfällighet att interpellationsdebatten om ursprungsmärkning hålls i dag eftersom det är världskonsumentdagen. Visserligen var temat ett annat än temat i dagens debatt, men det är värt att lyfta fram konsumentfrågorna och våra livsmedel inte bara när det är internationella konsumentdagar, utan vi bör diskutera dem kontinuerligt så att vi kan hjälpas åt i arbetet inom EU så att vi kan skicka med regeringen att vi måste komma längre och att det måste ske inom överskådlig tid.

Anf. 84 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Herr talman! Jag tycker att det är bekymmersamt att jordbruksministern verkar vara nöjd med den takt som det här sker i. Det kommer ett förslag till beslut från kommissionen i slutet av 2006. Sedan ska Sverige behandla detta med sitt horisontella synsätt, det vill säga att samma regler ska gälla för samtliga livsmedel – och jag uppfattar inte att jordbruksministern vill prioritera kött framför andra livsmedel – och då lär det ta en hiskeligt lång tid.

Jag är också bekymrad över att jordbruksministern känner sig föranlåten att vända sig mot bilden av att det kommer in mycket dåligt kött i landet. Vill jordbruksministern förneka att det sker import av stora mängder – hundratal ton – av kyckling till det här landet som är salmonellasmittat?

Dessutom är jag bekymrad över att jordbruksministern mer verkar rädas att det ska betraktas som handelshinder än att verka för ett snabbt införande av ursprungsmärkning av allt kött som konsumenterna efterfrågar.

Detta är också en demokratifråga. Jordbruksministern, jag och Viviann Gerdin kan välja och vraka i affärerna. Vi har råd att köpa naturbeteskött från Kvismaren och andra bra ställen. Men människor på institutioner och barn i skolan är hänvisade till storköksberedda maträtter. Det är där som vi hittar den typen av importerade köttberedningar som jordbruksministern inte verkar särskilt angelägen om att stoppa från att de ska komma in i Sverige, och det tycker jag är bekymmersamt.

Anf. 85 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Det förefaller inte som att Sven Gunnar Persson har noterat vad jag har gjort när det gäller bland annat kyckling som kan vara salmonellasmittad. Vi har hävdat de svenska salmonellagarantierna. Vi har gjort omfattande insatser för att se till att garantierna kan utökas.

Jag har sagt att om man vid de provtagningar som görs upptäcker salmonellasmittat kött kommer vi att stoppa importen från den anläggningen. Jag kommer inte att lägga fingrarna emellan i de situationerna.

Vi har också gett ett särskilt uppdrag till Livsmedelsverket att utöka kontrollerna. Vid det senaste tillfället, när vi fick redovisningen från

Livsmedelsverket, kunde vi konstatera att utvecklingen hade gått åt rätt håll. Man hade påträffat betydligt färre salmonellasmittade partier.

Jag vill återigen framhålla att det inte bara handlar om märkning. Inom EU har man, med stark argumentation också från svensk sida, nyligen fattat beslut om att förändra regelverket. Vi ska få ett hygienpaket som ska genomföras från den 1 januari 2006. Det innehåller både bättre hygienregler och ett system för kontroll från jord till bord. Vi ska ha säkra livsmedel.

Vi har också fattat beslut om en ny zoonoslagstiftning. Vi arbetar på gemensamma regler mot campylobacter. Där har Sverige varit ett pilotland eftersom vi har haft förmånen att utveckla regler som kommissionen har som förebild när den nu tar fram nya, gemensamma regler.

Vi har också fattat beslut om att vi inte ska använda antibiotika i tillväxtfrämjande syfte inom unionen.

Det finns ett antal bra saker att peka på som förbättrar matsäkerheten och som ökar konsumenternas förtroende. Vi har lagt ribban betydligt högre inom unionen.

Jag är för att vi också arbetar med märkningsreglerna. Jag kommer att arbeta för att vi ska få fram tydliga regler så snabbt som möjligt. Samtidigt ska man ha respekt för att det är ganska svårt att få fram regler som inte är vilseledande.

Vi kan se svårigheterna redan med nötköttet. Även om vi har en bra märkning av var djuret är slaktat och uppfött och av var köttet har hantlerats hamnar man i ett läge där man vill gå vidare. Man vill veta var olika typer av förädlade produkter är hanterade. Har skinkan gjort en liten tur och blivit rökt i ett annat land, var är då ursprunget? Så det är inte alltid helt enkelt.

Sedan vill jag också erinra om att vi kan förmedla de svenska mervärdena via en annan väg. Det kommer näringen själv att göra, och det har regeringen ett utrymme för att hjälpa till med inom ramen för den jordbruksreform som vi nu genomför från den 1 januari.

Jag kommer att göra vad jag kan för att påskynda utvecklandet av bättre märkningssystem. Jag kan direkt säga till Viviann Gerdin att jag tycker att nötköttet kan vara en förebild. Vi vet att konsumenterna är väldigt intresserade av märkning just av kött, och jag tycker att vi ska gå vidare med de andra köttslagen.

Anf. 86 VIVIANN GERDIN (c):

Herr talman! Till jordbruksministern vill jag säga att det gläder mig att höra att hon kan tänka sig att kriterierna för nötkött kan ligga till grund för att utvidga och ursprungsmärka även andra köttslag.

Grunden till hela diskussionen är för oss centerpartister just frågan om att dagens kött och över huvud taget livsmedel innehåller många fler tillsatser och att djuruppfödning sker på helt andra villkor än tidigare. Det är också många oprövade tillsatser som vi i dag i efterhand upptäcker. Det är inte heller fel att tro att det ligger i producenternas intressen, för det är ju många tillsatser som konsumenterna över huvud taget aldrig har efterfrågat.

Ska vi visa färg här och visa vilken sida vi står på ska vi naturligtvis hela tiden arbeta målmedvetet och höja kraven på information, så att vi verkligen vet vad det är vi äter. Säker mat efterfrågas av konsumenterna.

Prot. 2004/05:90
15 mars

Svar på
interpellationer

Utöver att det behövs en tydlig märkning vill jag instämma i konsumentministerns svar att det också behövs andra insatser för att följa upp det här. Det räcker inte med bara en ursprungsmärkning, utan det behövs också kontrollåtgärder och uppföljning. Vi behöver också se till att ansvariga får stå till svars när det har förekommit oegentligheter.

Jag tror att vi kommer att återkomma till den här frågan framöver, därför att vi naturligtvis har ett intresse av att bevaka vad som kommer att hända med anledning av det som står i svaret, att det ska komma ett förslag nästa år.

Anf. 87 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Jag tycker att jag kan se att det händer en hel del positiva saker inom EU just när det gäller matsäkerheten och etiska frågor kring maten, djuromsorg och djurvelfärd. Från svensk sida ska vi givetvis driva på här och också bidra konstruktivt med all den erfarenhet som vi har.

När det gäller märkning finns det redan ett antal regler inom unionen. Vi fattade förra året bland annat beslut om att sådant som kan ge allergier ska anges väldigt tydligt på förpackningar. Det finns ett dilemma med det, och det är att det inte alltid blir tydligt för den enskilde. Det blir också väldigt mycket information på förpackningen. Det kan därför vara svårt att få den tydlig, och den får inte bli vilseledande. Vi måste klara av att hitta ett system som sammanfattar komplicerade förhållanden på ett enkelt sätt, så att konsumenten får en god vägledning och inte blir vilseledd.

Jag skulle vilja avsluta med att säga att jag tycker att det var väldigt roligt att få debattera en konsumentfråga på internationella konsumentdagen, därför att för mig är konsumentfrågorna välfärdsfrågor och också på olika sätt demokratifrågor. Det handlar om tillväxt, det handlar om rättvis fördelning och det handlar om hållbar konsumtion och hållbar utveckling.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellation 2004/05:380 om Sveriges undertecknande av DohadeklARATIONEN

Anf. 88 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Tuve Skånberg har återigen frågat mig på vilken grund jag och Sveriges regering tar avstånd från att tillsammans med nu 149 av världens nationer underteckna deklarationen samt implementera den i svensk lagstiftning, samt varför varken jag eller Sveriges regering deltog i firandet av FN:s internationella familjeår.

Frågorna om den så kallade DohadeklARATIONEN anser jag att vi klarade av i den debatt som ägde rum i denna kammare den 3 februari. Jag beklagar om Tuve Skånberg inte är nöjd med de svar jag gav. Jag kan bara upprepa att Sverige tillsammans med andra EU-länder valde att ta avstånd från DohadeklARATIONEN för att den baseras på en snäv och konservativ familjesyn och inte för frågorna framåt.

Jag blir dock lite oroad över varför Tuve Skånberg och Kristdemokraterna lyfter fram denna deklaration i stället för att uppmärksamma antagna FN-deklarationer såsom Köpenhamnsdeklarationen, handlingsplanerna från Kairo och Peking, toppmöten, konventionen om barnets rättigheter och konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor.

Jag blir också bekymrad om det är så att Kristdemokraterna i familjepolitiska frågor menar att Sverige ska välja andra allianspartner än övriga Europa och likasinnade stater.

Tuve Skånberg ifrågasätter också att ”regeringen inte ens deltog i FN-konferensen i Sveriges riksdag den 14 maj”. Trots efterforskningar via riksdagens utredningstjänst har vi inte lyckats hitta att det skulle ha ägt rum någon sådan FN-konferens. Om man läser Dohadeklarationen upptäcker man att det refereras till mötet i Stockholm som ett regionalt möte kopplat till Dohakonferensen.

Anf. 89 TUVE SKÅNBERG (kd):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka socialministern för svaret. Jag noterar att socialministern inte i detta svar förnekar att Dohakonferensen var en FN-konferens öppen för alla intresserade länder. Jag noterar också att socialministern inte heller förnekar att generalförsamlingen antog FN-resolutionen 59/L.29 med Dohadeklarationen den 8 december, och det är bra.

Men jag noterar också att socialministern inte med ett ord kommenterar det faktum att Sveriges regering inte någon gång uppmärksammade eller firade FN:s familjeår år 2004. Det är däremot inte bra. Nu finns det ett tillfälle för socialministern att förklara varför.

Socialministern och den svenska regeringen tar avstånd från Dohadeklarationen. Den skulle ”inte föra frågorna framåt”, menar hon. Detta säger Dohadeklarationen: Familjen är den naturliga fundamentala gruppen i samhället och äger rätt till största möjliga skydd och stöd från samhället och staten. Man och hustru ska vara jämlika parter i äktenskapet. Kravet att tillhandahålla en kvalitetsutbildning för alla gäller, inklusive lika rätt till utbildning. Dohadeklarationen kräver att vi ska stärka politik och program som gör det möjligt för familjen att bryta fattigdoms cyklerna. Vidare krävs stöd för familjen i åtgärder mot sjukdomar som hiv/aids, malaria, tuberkulos. Man kräver att äktenskapet upprätthålls, bevaras och försvaras som institution och vill stärka äktenskapets stabilitet genom att uppmuntra till fullt och jämlikt partnerskap mellan man och hustru. Vad, socialministern, är det i detta som man skulle kunna anmärka mot?

Min fråga blir: Vad vill Socialdemokraterna ersätta familjen med?

Anf. 90 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Låt mig först och främst säga att Dohakonferensen inte var en FN-konferens. Den var inte heller öppen för deltagande från samtliga länder. Enligt min och regeringens uppfattning, och inte nog med det utan också enligt den uppfattning som finns inom EU, är innehållet i Dohadeklarationen baserat på en mycket konservativ familjesyn. Den innehåller bland annat, precis som jag har sagt, en mycket snäv syn på familjedefinitionen. Den motsätter sig fria aborter och syftar till att bevara och försvara en konservativ syn på äktenskapet.

Den här deklarationen har inte antagits av FN. Man har noterat att den här konferensen har genomförts. Att man i FN-sammanhang använder begreppet notera innebär att man förhåller sig helt och hållet neutral till innehållet i den deklaration som gjordes i Doha.

I samband med att den här frågan var uppe gjordes det en deklaration från det land som just då förde EU:s talan. Det innebar att samtliga EU-länder och andra likasinnade länder valde att ta avstånd från resolutionen och inte begära en omröstning eftersom det hade skett en del förändringar i deklarationen. Förutom EU-länderna fanns det andra länder som avgav en röstförklaring. Det var länder som Schweiz, Norge, Nya Zeeland, Australien, Island, Kanada och Liechtenstein. Dessa länder valde också att formellt ta avstånd från denna resolution.

Vi är i gott sällskap. Jag beklagar att Tuve Skånberg och Kristdemokraterna inte delar regeringens och EU:s uppfattning i denna fråga.

Anf. 91 TUVE SKÅNBERG (kd):

Herr talman! Till att börja med måste det grundläggande vara att man är överens om vad som har ägt rum och inte har ägt rum. Jag stöder mig på FN:s dokumentation som finns tillgänglig på FN:s offentliga *web site*. Det var förvisso en FN-konferens. Den var öppen för alla. Jag var själv närvarande vid den.

Sedan måste jag säga att socialministern blir svaret skyldig när hon säger att den är baserad på en konservativ familjesyn. Men hon tar inga exempel. Välkommen att göra det! Och kommentera gärna det som jag läste upp ur Dohadeklarationen. För säkerhets skull fanns den faktiskt fogad till min interpellation den här gången, så att det inte skulle råda någon tveksamhet om vad vi diskuterar. Vad är det, socialministern, som skulle vara emot den syn som Socialdemokraterna och regeringen vill förorda och, jag upprepar det, med vad vill Socialdemokraterna ersätta familjen om inte familjen kan stödjas?

Anf. 92 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Jag måste nog säga att jag inte tror att Tuve Skånberg och jag kommer särskilt mycket längre i den här debatten. Det är nu andra gången vi diskuterar frågan om huruvida Dohamötet var ett FN-möte eller inte. Den uppfattning som jag har, som regeringen har, och den information som vi har inhämtat är att Dohakonferensen inte var någon FN-konferens.

FN har i en resolution noterat att konferensen har ägt rum. I samband med att resolutionen där detta noterades var uppe till behandling valde EU tillsammans med en rad andra länder rent formellt att ta avstånd från detta.

Jag vidhåller mitt omdöme när det gäller Dohadeklarationen. Inte heller när det gäller denna fråga tror jag att Tuve Skånberg och jag kommer att bli överens.

När det sedan gäller Tuve Skånbergs fråga vad vi socialdemokrater vill ersätta familjen med vill jag försäkra Tuve Skånberg att vi inte vill ersätta några familjer med någonting annat. Jag anser att familjen har en oerhört viktig funktion i vårt samhälle. Familjer kan se olika ut. Det är väl i den frågan som Tuve Skånberg och jag har väldigt olika uppfattningar.

Anf. 93 TUVE SKÅNBERG (kd):

Herr talman! Vår interpellationsdebatt går mot sitt slut, och det är öppet för var och en att gå in på de ”siter” som jag hänvisar till och själv försäkra sig om att socialministern har dåligt underlag för det hon påstår.

Man kan inte vifta bort att 149 länder faktiskt har undertecknat, eller med FN-språk *co-sponsored*, den här deklarationen.

Sedan har vi frågan om att stödja familjen. Inte en enda gång under 2004 fann regeringen och socialministern anledning att uppmärksamma FN:s internationella familjeår. Eller förnekar socialministern också att vi har haft ett familjeår i FN:s regi?

Anf. 94 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Jag kan bara göra den noteringen att vi befinner oss i mycket gott sällskap i vår uppfattning. EU tillsammans med en rad andra länder har exakt samma uppfattning som Sverige när det gäller Doha-deklarationen, och vi har formellt tagit avstånd från denna.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på interpellation 2004/05:391 om klyftorna mellan fattiga och rika

Anf. 95 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Christina Andersson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att minska klyftorna mellan rika och fattiga barn samt vilka åtgärder jag avser att vidta för att minska sårbarheten hos barn med utlandsfödda föräldrar.

Alla barn har rätt till bra livsvillkor, oavsett bakgrund och inkomst.

Stödet till barnfamiljerna är en grundläggande del i den socialdemokratiska politiken. Barnets bästa är utgångspunkten för familjepolitikens utformning.

I augusti 2004 presenterade Socialdepartementet en rapport som bland annat visar att barn till ensamstående föräldrar och barn till föräldrar som är födda utomlands är mest drabbade av ekonomisk utsatthet. Orsaken är oftast att föräldrarna saknar arbete. Därför kommer kampen mot arbetslösheten alltid att stå högst på regeringens dagordning. För barnfamiljer med utsatt ekonomi görs dessutom särskilda satsningar. Från och med 2006 avsätts 1 miljard kronor för höjt underhållsstöd, barn-tillägg för studerande och förbättring av den del av bostadsbidraget som utgör särskilt bidrag till barnfamiljer. Därtill kommer barnbidraget och flerbarnstillägget att höjas från 2006. Flerbarnstillägg införs redan från andra barnet.

En studie som har genomförts på uppdrag av EU-kommissionen visar entydigt på att de länder som har en välfärdspolitik med ett stort inslag av generella åtgärder är de länder som har lägst andel barn i ekonomisk utsatthet. Studien visar också betydelsen av en allmän skola och förskola av hög kvalitet för att kompensera ojämlikheter och ge alla barn goda förutsättningar i livet.

Prot. 2004/05:90

15 mars

Svar på
interpellationer

Den rapport som jag tidigare nämnde ligger till grund för ett fortsatt beredningsarbete i Regeringskansliet. Jag vill se trygga familjer som har råd att leva ett gott liv tillsammans med sina barn. Därför värnar jag om den generella välfärden, ett helt fantastiskt system som betyder mest för dem som behöver det bäst.

Anf. 96 CHRISTINA ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Berit Andnor för svaret på min interpellation. Det är ingen lätt fråga att svara på.

Orsaken till klyftorna mellan rika och fattiga barn finns inom många olika områden och på olika nivåer i samhället. Vi ser ett splittrat Sverige med ökade klyftor växa fram. Den utvecklingen är oroande och riskerar att skapa allt större avstånd mellan människor. En fortsatt utveckling där socialt utslagna, invandrare, arbetslösa och ensamstående föräldrar halkar efter kan vi aldrig acceptera. Redan i dag har vi i många bostadsområden två världar när det handlar om ekonomisk standard, bostadssituation, social tillhörighet och utbildningsnivå.

En ny rapport från FN:s barnfond Unicef visar att när det gäller barn och barnfamiljer ökar klyftorna i Sverige. Det är oroande och måste tas på största allvar, även om Sverige hör till de rika länder som klarar sig bäst i FN-rapporten och det på ett sätt kan kännas fel att tala om fattigdom. Men när klyftorna mellan de allra rikaste och de allra fattigaste barnfamiljerna i landet växer signalerar det att någonting är fel.

Det var Rädda Barnens rapport om barnfattigdom i Sverige som fick mig att skriva den här interpellationen. Där konstateras att det framför allt är barn till ensamstående föräldrar och barn med utländsk bakgrund i familjen som har det sämst. Och här har tyvärr skillnaderna ökat. Det är fyra gånger vanligare att barn med utländsk bakgrund lever fattigt än att svenska barn gör det.

Unicef lyfter i sin rapport fram regeringens fördelningspolitik som en av orsakerna till ökad barnfattigdom. När klyftorna ökar bland de svenska barnen är det inget gott betyg för den familjepolitik som vänstermajoriteten för.

I sitt interpellationssvar säger statsrådet att "stödet till barnfamiljerna är en grundläggande del i den socialdemokratiska politiken". Socialministern berättar också om de generella satsningar som ska göras på barnfamiljerna från 2006.

Jag tycker att det är bra att ytterligare 1 miljard kronor ska tillföras landets barnfamiljer, även om jag som centerpartist har en annan uppfattning om hur man ska stötta landets barnfamiljer. Centerpartiet vill förnya och förändra familjepolitiken så att den utgår mer från barnens behov och ger ett ökat självbestämmande åt barnfamiljerna. Barnbidrag och flerbarnstillägg ska också i fortsättningen vara ett konsumtionsstöd. Den stora utmaningen för familjepolitiken är att ge alla föräldrar bättre möjlighet att förena familje- och yrkesliv på ett bra sätt så att alla föräldrar och barn får mer tid tillsammans.

Trots de generella satsningar som statsrådet nämner inför 2006 tror jag inte att det räcker för att utjämna skillnaderna mellan landets barnfamiljer. Det behövs insatser på flera andra områden, den höga arbetslösheten är ett område som måste prioriteras. Här får regeringen kritik, inte bara av de borgerliga partierna utan också av LO. I en debattartikel i

förra veckan kritiserade LO:s ordförande Vanja Lundby-Wedin regeringen för att inte satsa tillräckligt. Arbetslöshet drabbar indirekt barnen. Segregation är ett annat område som också drabbar barnen. Därför blir min nästa fråga: Vilka konkreta åtgärder utöver de föreslagna budgetförstärkningarna 2006 anser statsrådet är nödvändiga att genomföra för att få mer jämlika förhållanden mellan barnen i vårt land?

Prot. 2004/05:90

15 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 97 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Vi socialdemokrater har som högsta prioritet kampen mot arbetslösheten. Det har varit, och är, en av de prioriterade uppgifterna just därför att det finns ingenting som skiljer människor så mycket åt som just detta att inte ha ett arbete. Att inte ha ett arbete innebär inte bara att inkomsterna blir låga utan det handlar också om att mista sitt sammanhang i samhället. Därför är det prioriterat för oss socialdemokrater.

Barn som lever i familjer drabbade av arbetslöshet drabbas hårt av de låga inkomsterna. Därför är det absolut viktigaste att se till att öka sysselsättningen och minska arbetslösheten för att komma till rätta med den ekonomiska utsattheten.

Till skillnad från Christina Andersson har vi socialdemokrater ett genomtänkt program som syftar till att minska orättvisorna, till att minska klyftorna, till att satsa på barnfamiljerna. Med hjälp av generella åtgärder – vilket vi vet har den absolut bästa effekten när det handlar om att minska klyftorna mellan grupper och mellan enskilda personer – har vi ett program där vi går vidare.

Jag hade också i det här interpellationssvaret mycket väl kunnat redogöra för vad vi har gjort under den gångna mandatperioden och också tidigare. Jag har avstått från det eftersom jag vill blicka framåt. Vi är inte nöjda. Det finns ytterligare saker som vi vill genomföra för att öka jämlikheten och för att minska klyftorna och skillnaderna mellan barnfamiljer som har olika ekonomisk standard. Det är högt prioriterat för en socialdemokratisk regering.

Mot detta står det borgerliga alternativet dit Christina Andersson med sitt parti hör. Det är en helt annan politik, som absolut inte syftar till att utjämna klyftor mellan människor. Tvärtom. Det alternativ som finns när det gäller familjepolitiken från Centerpartiets sida syftar inte heller till att minska klyftorna. Det är inte en politik som kommer de ensamstående föräldrarna till del. Det är inte heller en politik som kommer de utlandsfödda föräldrarna med många barn till del. Christina Andersson är mig svaret skyldig när det gäller vad som är alternativet. Hur ser ett borgerligt familjepolitiskt alternativ ut? Ska ni lägga er platt för Moderaterna även i denna fråga?

Anf. 98 CHRISTINA ANDERSSON (c):

Herr talman! Kampen mot arbetslösheten är viktig, säger socialministern. Men det finns tydliga tecken på att vi har för hög arbetslöshet. Det finns så många människor utanför arbetsmarknaden, så många som måste förlita sig på stöd och bidrag och som inget hellre vill än att komma in på arbetsmarknaden.

I debatten i kammaren för en liten stund sedan sade statsrådet Hans Karlsson att han inte var nöjd med den situation som finns på arbetsmarknaden i dag.

Jag fick inget svar på min fundering när det gäller segregationen. När det handlar om barn i familjer med utländsk bakgrund är det utan tvivel föräldrarnas svårigheter att ta sig in på arbetsmarknaden som orsakar de stora problemen. Att inte ha ett arbete innebär att man har svårare att bli delaktig i samhället. Språkkunskaper och att ha ett arbete är den bästa grunden för integrering och deltagande i samhället.

Tyvärr har vi inte tagit till vara de kunskaper och den kompetens som våra nya svenskar har. Det finns otaliga exempel på både kvinnor och män med utländsk bakgrund som söker arbete efter arbete utan att få något, trots att de har bra utbildning från sina hemländer. Det drabbar barnen, Berit Andnor.

Rädda Barnens rapport visar på att en stor del av de utsatta barnen i familjer med utländsk bakgrund bor i våra storstäder, i Stockholm, Göteborg och Malmö. I Rosengård i Malmö räknas över 70 % av barnen med utländsk bakgrund till fattiga barn. Det är något lägre i Göteborg och i Stockholm. Men variationerna är stora inom storstadskommunerna och också mellan landets kommuner. Självklart har kommunpolitikerna också ett stort ansvar. Det är där barnen har sin vardag, och det är där många beslut fattas som påverkar barnens vardag. Det kan handla om samhällsplanering. Det kan handla om valfrihet i barnomsorgen. Det kan handla om en bra skola, goda fritidsmöjligheter. Det är några exempel som påverkar barns vardag.

Det handlar också om att ha rätt fördelningspolitik när man beslutar om taxor av olika slag. De barn som av ekonomiska skäl inte kan följa med på skolresan, som tvingas stanna hemma när kompisarna går på olika aktiviteter, eller inte har råd att skaffa sig kläder som är inne, de kan hamna i många svåra situationer, framför allt om barnet är ensamt och avviker från sin omgivning.

I rapporten från Rädda Barnen säger en flicka att till exempel i fotbollen har alla fått nya skor och alla har betalat sina kläder utom hon. Då känner hon sig onormal.

Samtidigt som vi aldrig får acceptera ökade klyftor är det ändå värt att påpeka att barn är små kloka varelser som också värderar annat än pengar. När Rädda Barnen frågar de unga vad som är viktigt för att må bra säger de flesta: bra familjerelationer, ett hem, vänner och kläder.

Den utveckling vi nu ser i många bostadsområden utanför storstäderna men också i många andra städer i vårt land ser jag som en tickande bomb. Om vi inte lyckas med integration har vi många barn och ungdomar som inte känner sig behövda i vårt samhälle. Att inte känna sig behövd, att känna sig utanför, att inte ha samma möjlighet som andra, framkallar starka krafter. Tyvärr kan de leda fel. Det är bråttom.

Min sista fråga till statsrådet blir följande: Vilka åtgärder tänker regeringen vidta för att bryta den stora segregation som finns runtom i vårt land?

Anf. 99 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Jag delar Hans Karlssons uppfattning som Christina Andersson refererade till, att vi måste göra mer för att få ned arbetslösheten. Det är därför kampen mot arbetslösheten står allra högst på regeringens dagordning. Det är så vi kan minska ojämlikheten i samhället. Utöver detta är det naturligtvis oerhört viktigt vilken familjepolitik som

bedrivs, men också vilka insatser vi i övrigt gör för att minska klyftorna i samhället och öka jämlikheten.

Att genomföra reformer som har en fördelningspolitisk, enligt min uppfattning, rätt utformning är naturligtvis oerhört centralt och viktigt. De förslag som jag refererade till, och som är socialdemokratins förslag till hur vi ska förbättra situationen för de ekonomiskt utsatta barnen, är exempel på åtgärder som på ett positivt sätt kommer att förbättra situationen just för dem som vi nu debatterar.

Christina Andersson har gjort en lång uppräkningslista av de problem som finns, som jag också ser, som vi naturligtvis också vill åtgärda. Målet är naturligtvis att alla barn ska ha rätt till bra livsvillkor, trygga och goda uppväxtvillkor. Det ska omfatta alla barn. Men då krävs en politik, Christina Andersson, som är genomtänkt och som har den profilen. Jag vill nog hävda att Christina Andersson i den här debatten borde säga någonting om vad Centerpartiet, tillsammans med de övriga borgerliga partierna, egentligen står för. Vad är det för politik? Enligt min uppfattning finns det föga att hitta, för att inte säga ingenting, som syftar till att utjämna klyftor mellan grupper i samhället, mellan ekonomiskt utsatta barn och de barn som har det bättre.

Jag är inte nöjd, men jag ser att det finns möjligheter att påverka utvecklingen, att förändra den till det bättre. Jag är också ganska nöjd med att kunna konstatera att i den Unicefrapport som presenterades för någon vecka sedan ligger Sverige bra till. Det konstaterades också av Barnrättskommittén i Genève. Man sade att barn i Sverige har det ganska bra, för att inte säga väldigt bra. Vi är det land i världen som leder implementeringen av barnkonventionen.

Vi är ett land som ligger främst när det gäller att skapa goda villkor för våra barn. Vi ska bli ännu bättre, för detta omfattar inte alla barn. Jag är mycket väl medveten om det, och därav de förslag till reformer som vi har presenterat, just därför att vi vill minska klyftorna och skapa ett samhälle som består av större mått av jämlikhet och trygghet för alla.

Den politiken, Christina Andersson, är jag väldigt väldigt stolt över. Christina Andersson har inte särskilt mycket att sätta emot när det gäller en fördelningspolitik som just syftar till att minska klyftorna mellan grupper av människor. Eller hur, Christina Andersson?

Anf. 100 CHRISTINA ANDERSSON (c):

Herr talman! Ministern pratar om kampen mot arbetslösheten som en viktig faktor, om familjepolitiken som en annan viktig faktor och om jämställdheten. Men hon undviker en väldigt viktig fråga, nämligen segregationen, där vi har de största skillnaderna, som jag ser det och som rapporten visar.

Visst har Centerpartiet en genomtänkt familjepolitik, en politik som handlar om mer av valfrihet, mer av möjligheter för familjen att själv välja.

Barn har det bra i Sverige, säger ministern. Ja, det är väl kanske inte helt sant.

Jag sade i min inledning att det inte var en lätt fråga och att det finns väldigt många olika områden som vi måste titta på för att kunna lösa den här frågan. Jag tror också att det är viktigt att politiker på alla nivåer utgår från de förutsättningar som finns i den närmaste omgivningen, för

Prot. 2004/05:90

15 mars

Svar på
interpellationer

vi måste alla hjälpas åt, Berit Andnor, om vi ska kunna skapa ett klimat som gynnar stabila och trygga familjer. Familjen, oavsett hur den ser ut, är ändå det viktigaste för våra barn och ungdomar. Det visar inte minst de intervjuer som man har gjort och som presenteras i Rädda Barnens undersökning.

Än en gång: Tack för svaret på min interpellation! Vi har mycket kvar att göra innan vi lever upp till barnkonventionens krav.

Jag kan till slut citera ur artikel 2 och artikel 4: "Alla barn har samma rättigheter och lika värde. Ingen får diskrimineras." Alla stater "ska sträva efter att till det yttersta av sina tillgängliga resurser söka förverkliga barnets sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter".

Anf. 101 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Ja, de raderna förpliktat, Christina Andersson, och jag tar dem på allra största allvar – det gör även regeringen och det socialdemokratiska partiet. I praktisk politik försöker vi ta steg för steg för att minska orättvisorna och öka jämlikheten i vårt samhälle.

Det står utom allt tvivel att de länder som har valt gemensamma lösningar, som ser till att ha en skola som är av god kvalitet, en barnomsorg som är till för alla barn, som dessutom har generella insatser som omfattar alla, inte bara några, dessutom är mest framgångsrika när det gäller att minska klyftorna mellan olika grupper, mellan barnfamiljer och mellan dem som har det bra och dem som har det mindre bra ekonomiskt. Det är en framgångsrik politik. Om detta kan man läsa i en rad olika internationella forskningsrapporter. Titta på EU-kommissionens rapport, där man kan konstatera just detta.

Jag är lite funderad på vad valfriheten har att erbjuda och vad valfriheten som Christina Andersson använder sig av ska ha att erbjuda de ekonomiskt utsatta barnen. Vad är det för valfrihet som förbättrar deras situation, Christina Andersson?

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på interpellationerna 2004/05:406 och 419 om bidragsfusk

Anf. 102 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Inger René har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta dels för att stärka möjligheterna att stoppa fusk på sätt som inte kränker människors integritet, dels för att klarlägga omfattningen av bidragsfusk.

Magdalena Andersson har frågat arbetslivsminister Hans Karlsson

- om han avser att verka för att regeringens passiva linje med att "noga följa utvecklingen" ersätts av en mera handlingskraftig linje,
- vilka åtgärder han avser att vidta för att ta reda på omfattningen av hur stort fusk i försäkringssystemen är,

- vilka åtgärder han avser att vidta för att förstärka kontrollen av att fusk inte förekommer i försäkringssystemen och
- vilka åtgärder han avser att vidta för att förebygga att fusk i försäkringssystemen uppkommer.

Frågan om fusk inom sjukförsäkringsområdet faller inom både mitt och arbetslivsministrarnas ansvarsområde. Då interpellationerna berör samma frågeställning, fusk i socialförsäkringssystemet, och ska besvaras vid samma tillfälle besvarar jag denna gång även arbetslivsministrarnas interpellation genom detta samlade svar.

Jag vill först poängtera att regeringen ser mycket allvarligt på fusk och missbruk inom förmånssystemen. Det är av fundamental betydelse att förmåner av olika slag utbetalas endast till den som är berättigad till det och då till rätt belopp för att inte systemens legitimitet ska äventyras. Fusk måste beivras för att inte ge grund för framtida försämringar i välfärden.

Regeringen har formulerat det övergripande målet att socialförsäringen ska administreras rättssäkert och effektivt så att tilltron till den ska vara hög. Detta innebär bland annat att fusk och missbruk av olika slag ska minimeras. I regeringens regleringsbrev för Försäkringskassan 2005 står angivet som ett generellt mål att fusk inte ska förekomma.

Försäkringskassan bedriver i linje med regeringens mål ett arbete mot fusk och har under det senaste året bland annat infört en ny kontrollstrategi för detta arbete. Den nya kontrollstrategin bygger på att i högre grad återanvända information som myndigheterna har tillgång till. Huvudstrategin är att bekämpa fusk med den ordinarie handläggningen – att göra alla de kontroller som behövs så att det blir rätt från början. Försäkringskassan har också utfört riktade kontroller, inom förmånerna tillfällig föräldrapenning, sjukpenning, tandvård till äldre och aktivitetsstöd, utbildat handläggare och använt sig av risk- och väsentlighetsanalyser för att få vetskap om inom vilka förmåner det finns störst risk för fel eller läckage. Analyserna ger myndigheten möjlighet att rikta sina kontroller till de förmåner där risken för fusk bedöms vara som störst.

Sedan en tid tillbaka pågår även ett forskningsprojekt mellan Försäkringskassan, Brottsförebyggande rådet, Lunds universitet och Försäkringsförbundet i syfte att bland annat studera hur fusk kan förebyggas.

För 2005 har Försäkringskassan tilldelats en halv miljard kronor extra för att minska ohälsan. Regeringen har särskilt uttryckt att en del av dessa resurser ska användas för förstärkta insatser för sjukkontroll.

Sedan den 1 juli 2002, då ett antal författningsändringar trädde i kraft, finns utökade möjligheter till ett elektroniskt informationsutbyte mellan Försäkringskassan, arbetslöshetskassorna och CSN. Informationsutbytet sker bland annat via så kallad direktåtkomst och syftar till att stärka kontrollen av statens medel och att förebygga fusk. Den reform som genomfördes 2002 har slagit väl ut. Under hösten 2004 har därför ett arbete inletts på Finansdepartementet för att undersöka om det finns behov av att i olika avseenden utöka det befintliga informationsutbytet. Arbetet har resulterat i en promemoria som måndagen den 7 februari 2005 remitterades från Finansdepartementet till ett antal berörda myndigheter. Syftet

Prot. 2004/05:90
15 mars

*Svar på
interpellationer*

med remissen är att erhålla synpunkter som kan tjäna som ytterligare underlag inför ett direktiv till en utredning på området.

I sammanhanget vill jag ta upp följande. Den reform som genomfördes 2002 beslutades med stor parlamentarisk enighet. Den enda reservationen mot förslaget i sak kom från Moderata samlingspartiet, som motsatte sig att myndigheterna skulle få direktåtkomst till uppgifter. Min åsikt i frågan är dock att man måste öka möjligheterna till direktåtkomst. Det är av stor vikt att antalet kontroller ökar, inte minst för att säkerställa kvaliteten i handläggningen och för att undvika fusk. All erfarenhet visar att antalet kontroller ökar markant när en myndighet får tillgång till information genom direktåtkomst. Jag vill också påpeka att det finns bestämda regler för vilka uppgifter som myndigheterna får byta med varandra via direktåtkomst. Med respekt för den försäkrades integritet lämnas endast ett begränsat antal uppgifter ut vilka betraktas som absolut nödvändiga för att mottagaren av uppgifterna ska kunna göra en bedömning huruvida ersättning från en annan myndighet utgår för en viss period eller inte.

Exakt hur omfattande fuskets är inom socialförsäkringssystemet kommer vi aldrig att få veta med tanke på att det handlar om brott som i regel sker i det fördolda. De riktade kontroller som Försäkringskassan låtit göra av några förmåner under det senaste året visar att fusk förekommer och att det förekommer i olika hög grad bland de olika förmåner. Det senare beror sannolikt på att förutsättningarna för att erhålla förmånerna är olika, och därmed är också möjligheterna att fuska olika. Alltmedan Försäkringskassans arbete mot fusk fortgår kommer vår kunskap om fuskets omfattning att öka, och vi kommer att få mera klarhet i om vilka belopp det kan röra sig om. Det är dock viktigt att inte glömma att även om fusk har uppdagats genom exempelvis riktade kontroller visar kontrollerna trots allt att de flesta mottagare av de olika förmåner inte bedrar systemet.

Anf. 103 INGER RENÉ (m):

Herr talman! Tack för svaret. Det var mångordigt, men tyvärr innehållslöst.

Jag vill börja med att slå fast att de flesta inte fuskar. Socialdemokraterna har länge förnekat att fusk över huvud taget existerar. Pär Nuder sade i en intervju i en tidningsartikel nyligen att skatte- och bidragsfuskets är på väg att utvecklas till ett gigantiskt samhällsproblem och att skattebortfallet för svartarbete uppgår till mellan 20 och 40 miljarder kronor per år. Det riskerar att underminera välfärdssamhällets finansiering. Så är det.

Det finns också undersökningar, bland annat en Temoundersökning. Den är beställd av Moderaterna, och därför brukar Socialdemokraterna svartmåla den. Det är lite oegentligt, om man inte ska svartmåla Temos hela verksamhet. Där säger man att knappt 20 % känner någon som överutnyttjar våra sociala system.

Riksförsäkringsverket och deras gd säger att respekten för socialförsäkringssystemet minskar. Det är farligt för ett samhälle. Det är inte farligt bara för att samhället ekonomiskt lider skada. Jag kan åter citera Pär Nuder. Han säger: Det håller på att bli socialt acceptabelt att fuska,

och då ringer en varningsklocka hos mig. Det borde det göra hos oss alla. Att samhället förlorar i legitimitet är allvarligt.

Vad gör då regeringen? Det är symtomatiskt att Berit Andnor tidigare i sitt svar har berättat vad som har hänt 2005. Man kan undra: Vad är det med 2005? Behövs det ett tv-program för att regeringen ska få fart när det gäller att göra något åt bidragsfusket?

Redskapen för att hantera detta har funnits länge, dels genom registerförfattningar dels genom att lagstiftningen – som Berit Andnor också sade – förfinades 2002 genom beslut här i riksdagen.

Det är sant att vi moderater hade några invändningar av integritets-skäl – samma skäl som andra socialdemokrater också har talat väl för i andra sammanhang. Vi ville ha en tydligare avgränsning när det gäller de integritetskänsliga uppgifterna, och vi ville framför allt att detta ska regleras genom lag och inte genom författningar, som Socialdemokraterna vill. Man ville sitta och förändra lagstiftningen på detta känsliga område i Rosenbad i stället för att ta en debatt här i kammaren. Det tyckte vi – och tycker fortfarande – är fel. De ändringar man gör när det gäller sekretesslagstiftningen ska ske här i huset och inte på andra sidan Helgeandsholmen.

Lagen gick igenom. Ändringarna finns, Berit Andnor. Det är snart tre år sedan. Vad har hänt? Hur många har lagförts? Regeringen och Berit Andnor talar om de nya redskapen och att man har använt dem och säger att det har fallit väl ut. Man talar om ett arbete som har satts i gång hösten 2004. Det är två år som ni inte har redovisat några åtgärder över huvud taget på detta område. Vad gjorde man då?

Anf. 104 MAGDALENA ANDERSSON (m):

Herr talman! Utbetalningarna från Försäkringskassan är ungefär 400 miljarder varje år. Vi får verkligen hoppas att de flesta inte fuskar. Om 98 % inte fuskar – precis som i Storbritannien – skulle de övriga 2 procenten betyda att 8 miljarder per år går till fuskanter personer.

Är det många som på allvar tror att vi har blivit dubbelt så sjuka i Sverige på sex år? Jag gör det inte. Det måste vara något fel när ett av världens medicinskt sett friskaste folk har en sjukfrånvaro som vida överstiger jämförbara länder.

Man kan fundera på den här debatten om fusk och överutnyttjande. Den väcker en del frågor. Hur har det kunnat bli som det är? Men också frågan: Hur ser det egentligen ut? Vi har fakta, men det är för lite. Vi kan se alldeles för många konkreta fall.

Herr talman! Socialdemokraterna har haft makten i 65 av de senaste 74 åren. Den stat som de har skapat har gett oss ett samhälle där det finns människor som fuskar alldeles för mycket på olika sätt. Regeringen har varit passiv i hela frågan. Först drev man linjen – precis som Inger René sade – att det inte finns något fusk alls. Sedan svängde man lite, men bara när man blev överbevisad om att Sverige inte är den bästa av världar i det här avseendet, utan ganska likt andra länder.

Jag funderar på socialministerns svar. Det står så här: Försäkringskassan har tilldelats en halv miljard extra för att minska ohälsan. Sedan står det: Regeringen har särskilt uttryckt att en del av dessa resurser ska användas för att förstärka insatser för sjukkontroll.

Prot. 2004/05:90

15 mars

Svar på
interpellationer

Jag fick läsa det ett par gånger, och måste säga: Det är väl ändå inte samma sak?

Att minska ohälsan är för mig att se till att människor blir rehabiliterade och friska från en sjukdom. Ökar kontroll gör man för att minska och komma åt fusk. Det vore väl ändå klädsamt om ministern kunde kalla barnet vid dess rätta namn och konstatera att den halva miljard som skulle gå till att minska ohälsan inte gör det. Det handlar om att öka kontrollen för att det inte ska fuskas. Hur mycket som ska gå till ohälsa och hur mycket som ska gå till åtgärder mot fusk framgår inte. Ministern säger inte det eftersom hon märkligt nog tror att det är precis samma sak.

Jag har ställt ett antal frågor. Ministern har inte svarat på dem. Vi har fått ett väldigt allmänt hållet svar. Jag nöjer mig då med att få svar på en enda av mina frågor: Vilka åtgärder avser statsrådet att vidta för att ta reda på omfattningen av fusket?

Det är klart att det finns fusk i systemet. Det har det alltid funnits och kommer säkert alltid att finnas. Det som är viktigt är att man kontrollerar, följer upp och granskar och ser till att det upptäcks och åtgärdas. Att upptäcka och sedan inte polisanmäla eller att ha bedrägeribrotten så lågt prioriterade att de avskrivs gör inte trovärdigheten bättre.

Det vore tacknämligt, herr talman, om statsrådet kunde svara på denna enda av mina frågor.

Anf. 105 LARS-IVAR ERICSON (c):

Herr talman! Den första gång jag stötte på bidragsfusk i praktiken var en morgon för ungefär 25 år sedan. Jag hade backat ut bilen ur garaget då grannen kom och ville prata. Han inledde vårt samtal med att säga: Du jobbar, du. Ja, sade jag. Det gör jag. Det behöver man inte, sade han. Man kan leva på bidrag.

Det var alltså för 25 år sedan. Mycket tyder på att bidragsfusket har accelererat under de år som gått. Det verkar som om till och med finansminister Pär Nuder nu har kommit till denna insikt. Tidigare har han sagt att det inte är så många som fuskar.

Västmanlands läns tidning gjorde en nätundersökning. Av den framkom att 57 % kunde tänka sig att fuska med bidrag. Vi har nyss hört om den Temoundersökning som visade att var femte svensk känner någon som bidragsfuskar.

Bidragsfusket kan vara av olika slag. Någon jobbar trots att han eller hon är sjukskriven eller får pension. Sjukdomar och skador kan hittas på. Man kan uppge felaktiga inkomster och därigenom få ut mer än man ska få.

Försäkringskassan luras på stora summor varje år. Men det händer ibland att fuskare avslöjas och tvingas betala tillbaka. Försäkringskassan gör även en bedömning från fall till fall om ärendet ska anmälas till polis och åklagare. Många av dessa anmälningar skrivs dock av och föranleder inte någon vidare åtgärd.

Benägenheten att åtala för bedrägeri skiljer sig från län till län. Statistik från Riksförsäkringsverket visar att 87 % av anmälningarna i Kronobergs län ledde till åtal, men det blev friande domar i 71 % av fallen. I Östergötland gick 33 % till åtal och samtliga ledde till fällande domar. I Stockholm drevs 5 % av anmälningarna till åtal och hälften dömdes.

Att bedrägeriärenden hanteras olika beroende på var bedrägerierna sker tycker jag är bekymmersamt. Det måste få negativa följder på samhällsmoralen. Jag undrar om ministern har några funderingar om varför det har blivit så att åtal vid bedrägerier mot Försäkringskassan inte sker på ett likvärdigt sätt i hela landet.

Prot. 2004/05:90
15 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 106 PETER DANIELSSON (m):

Herr talman! Frågan om bidragsfusk har varit tabu ganska länge i den svenska debatten. Vi är dock några som envist har hävdad att det förekommer fusk och att det behövs mer resurser för just kontroller.

Från regeringens sida har man, precis som Inger René och Magdalena Andersson har sagt, förnekat förekomsten av fusk. Inget fusk förekommer, och alla som hävdar att fusk förekommer har man i princip velat påstå är onda människor som misstror sjuka, arbetslösa och andra som är bidragsberoende. Jag är särskilt glad att den här debatten numera går att föra och att regeringen har vaknat och insett att fusk faktiskt förekommer.

Mot bakgrund av detta uppvaknande skulle jag vilja passa på att ge socialministern ett nytt perspektiv på hur staten utövar kontroll när det gäller intäkter och utgifter.

När det gäller statens intäkter har ju staten till uppgift att kontrollera att alla vi medborgare betalar skatt. Man kontrollerar att skatten betalas ordentligt och jagar skattefuskare och skattebrottslingar i allmänhet. Detta är också viktigt. Men när det gäller statens utgifter bör staten också utöva kontroll, inte minst när det gäller de 400 miljarder som årligen betalas ut via Försäkringskassan i olika former av stöd. Här bör man noga kontrollera alla ansökningar och också jaga bidragsfuskare. Det är minst lika viktigt som att jaga dem som fuskar på intäktssidan.

Frågan är då hur de här kontrollerna fungerar i praktiken och i vilken utsträckning regeringen prioriterar dem. Jag bad Rut, alltså vår utredningstjänst, att göra en jämförelse mellan statens kontroll av skattefusk och statens kontroll av bidragsfusk.

Om man börjar med att titta på antalet personer som är sysselsatta med den här verksamheten kan man berätta att vi har 179 personer som arbetar vid särskilda skattebrottsenheter på Skatteverket. De jobbar med skattebrott allihop. Dessutom har vi drygt 400 personer som jobbar på Ekobrottsmyndigheten med bland annat skattebrott. Utöver det finns det ca 150 ekopoliser och ett trettiotal ekoåklagare runt om i landet som arbetar just med skattebrott. Detta ska man jämföra med Försäkringskassans ungefär 50 kontrollanter som finns spridda över hela landet och som jobbar ett par eller några stycken i varje län.

Även resursmässigt ligger Försäkringskassan i lä med ungefär 29 miljoner kronor om året jämfört med Ekobrottsmyndighetens 109 miljoner kronor för skattebrottsbekämpning. Då har jag inte ens räknat med alla de skattebrottsenheter som finns på Skatteverket, för jag har inte fått fram deras budgetar.

Lika sned är balansen när det gäller antalet anmälda fall av skattefusk och bidragsfusk, där antalet anmälda fall av skattefusk är långt högre än antalet för bidragsfusk. Med tanke på resurserna för respektive brott är det å andra sidan kanske inte så konstigt att det finns fler anmälda skattefusksfall än bidragsfusksfall.

Även när man tittar på påföljderna ser man stora skillnader. Missar man att betala in skatt drabbas man ganska snabbt av påföljder och ganska kraftfulla sådana. På bidragssidan leder det ganska sällan till upptäckt om man fuskar. Om det gör det är det inte alltid det anmäls, och om det anmäls leder det ganska ofta till låga domar.

I regeringens regleringsbrev till Försäkringskassan för 2005 skriver man att fusk inte får förekomma, och det är ju en lofvärd önskan. Men jag är fortfarande inte riktigt nöjd med statsrådets svar. Min fråga till statsrådet är: Är statsrådet beredd att se till att man satsar lika mycket resurser på att jaga bidragsfuskare som det finns för att jaga skattefuskar?

Anf. 107 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Återigen vill jag understryka vikten av att vi vidtar åtgärder mot det fusk som förekommer. Det är oerhört viktigt att vi har fungerande kontrollstrategier, att vi vidtar de åtgärder som krävs och att vi ser till att det skapas möjligheter för dem som handlägger ärendena ute på försäkringskassorna att göra rätt från början, som jag säger i mitt interpellationssvar. Det är väldigt viktigt att man med en gång i handläggningen av ärendena har denna möjlighet.

En möjlighet som är viktig i det här sammanhanget är möjligheten till direktåtkomst av sådan information som är nödvändig för att komma till rätta med en del av det fusk som kan förekomma.

Vi planerar att gå vidare. Som jag också refererar i mitt interpellationssvar bereds för närvarande ett förslag som skulle innebära att direktåtkomsten från fler myndigheter skulle öka för att underlätta uppgiftslämnandet. Det tror jag är oerhört viktigt. Men det är också viktigt att utföra de riktade kontroller som har genomförts genom Försäkringskassan och att ha en kontinuitet i det, att man dessutom utbildar särskilda handläggare som tar vid när den typ av bedrägerier det här är fråga om har upptäckts liksom att man i det sammanhanget också använder sig av en form av risk- eller väsentlighetsanalys.

Det är viktigt att se att ska man åstadkomma rejäla förändringar och kunna vidta de åtgärder som krävs måste man också göra en bedömning av inom vilka förmåner detta kan förekomma. När ni i debatten refererar till de 400 miljarderna vill jag betona att en stor del av detta går till förmåner där risken för fusk är mycket liten. Det gäller till exempel ålderspensionerna och barnbidragen.

Det ser alltså olika ut. Det visar inte minst de riktade kontroller som har genomförts bland annat när det gäller den tillfälliga vården av barn. Vi kan konstatera att risken för att det ska förekomma någon form av bedrägeri ökar i de fall där man har ett högt utnyttjande av just den förmånen. Detta har också lett till att man nu har byggt in kontroller i systemet som gör att den här typen av kontroll med automatik genomförs.

Detta, Peter Danielsson, är betydligt mycket smartare, enklare och bättre. För de allra flesta handlar det dessutom om att kunna ge en förbättrad service till oss som enskilda personer. Vi är faktiskt alla någon gång i livet bidragstagare.

Att ha någon form av kontrollarméer, som Peter Danielsson verkar vara ute efter, är inte aktuellt, kan jag säga. Jag måste också säga att det känns smått absurt att höra den jämförelse som Peter Danielsson just har

gjort med de insatser som görs när det gäller människor som fuskar med skatten, till exempel ekobrottspoliser.

Svar på frågorna då – vad har vi gjort? Ja, till skillnad från Moderaterna har vi tillsammans med de andra partierna i Sveriges riksdag tagit steg när det gäller att vidta åtgärder för att komma till rätta med fusket. Omfattningen har jag redogjort för, Magdalena Andersson, i mitt svar. Den varierar med de förmåner som finns.

Anf. 108 INGER RENÉ (m):

Herr talman! Statsrådet understryker vikten av att vidta åtgärder. Hon säger att till skillnad från Moderaterna har regeringen vidtagit åtgärder. Vi sitter dessvärre inte i regeringen än, men det kommer att bli ändring efter nästa val, när vi kommer att sitta i regeringsställning.

Socialministern har till skillnad från oss möjligheter att se till att det vidtas åtgärder. Registerförfattningarna på socialförsäkringsområdet ger möjligheter till att kontrollera rätt utbetalningar. Det finns också förordningar på Skatteverkets område som ger denna möjlighet. Sanningen är att regeringen alltför länge har förnekat missbruk. Inte förrän tv händelsevis råkar ta upp det vaknar regeringen och börjar prata om att det är viktigt att vidta åtgärder.

Det är också så att 2002, den 1 juli, fick regeringen bättre redskap för att hantera de här frågorna. Det var en rad lagändringar som trädde i kraft, som vi har talat om tidigare. Det gällde informationsutbyte mellan socialförsäkringarna, arbetslöshetsförsäkringarna och studiestödet. De här ändringarna trädde i kraft – och jag läser innantill ur betänkandet – för att det skulle underlätta kontrollen av bidragsfusk så att man till exempel inte skulle kunna ta ut a-kassa och sjukpenning samtidigt. Det låter ju väldigt bra. Pär Nuder har citerats ett flertal gånger i dag, och jag kan inte låta bli att göra det en gång till. I Ekots lördagsintervju sade han att varje år provas några hundra fall av fusk med socialförsäkringar. Enligt vad finansministern sade då är det bara ett fåtal som fälls av domstolarna.

Statsrådet sade också att frågan bereds. Men det har gått mer än två år sedan det här beslutet fattades, och registerförfattningarna är ännu äldre. Redskapen finns. Varför har inte regeringen gjort något? Och varför får vi som svar på frågan om vad som kommer att göras att frågan bereds? Vi vill faktiskt ha mer handfasta, tydliga svar. Vad har regeringen gjort och vad avser regeringen att göra? Några hundra fall per år är inte tillräckligt. Det här fusket är, tyvärr, med största sannolikhet betydligt större än så.

Anf. 109 MAGDALENA ANDERSSON (m):

Herr talman! Jag tackar ändå för en öppnare och mer vid attityd till frågan den här gången, i den debatten, än senast. Men jag blev lite betänksam när ministern sade att vi nog skulle kunna räkna ned de här 400 miljarderna, för i dem finns det till exempel sådant som pensioner och barnbidrag, och där är det ingen risk.

Så säger jag bara: Har inte ministern sett på programmet Uppdrag granskning? Har inte ministern sett vad som kan hända med pensioner? Det gäller människor som inte finns längre men där ändå pensioner betalas ut år efter år. Jag bara ställer frågan så här öppet.

Jag tror att det är dags att vi börjar ställa oss frågan: Vad är det som håller på att hända i vårt land med det här med rätt och fel? Jag kan fuska för det gör alla andra också, var det någon som sade. Det är alldeles för många människor, företag och organisationer som inte föregår med gott exempel. Jag tror att det är det som behövs. Det behövs väldigt mycket mer goda exempel.

Det senaste tråkiga exempel som vi har hört är ju politiska ungdomsförbund som verkar ha en svajig moral och inställning till vad som är sant och falskt. Jag tror att det handlar om att vi måste försöka få till stånd ett helt förändrat beteende ned på individnivå. Vi politiker kan lagstifta, men om inte människor själva inser detta, att lura staten är att lura sig själv och någon man känner, blir det svårt att komma åt problematiken.

Men det finns också andra skäl och förklaringar, tror jag, till att moralen undergrävs. Försäkringskassan i Helsingborg sade att fusket ofta börjar när mannen i en socialbidragsberoende flerbarnsfamilj får arbete och upptäcker att det här nya heltidsarbetet inte skapar en enda ny krona till hushållet. Det enda han får är ökade kostnader som hör till när man börjar arbeta. Det tär så klart på både arbetsmoral och samhällsmoral.

Den inställning som Aina Erlander hade till rätt och fel när hon lämnade tillbaka de där berömda pennorna efter sin make, det är den som det skulle behövas lite mer av, tror jag.

Den Temoundersökning som Inger René hänvisade till tidigare, som visade att två av tio känner någon som fuskar, visade också att nio av tio ville att bidragssystemen skulle ändras så att det blev svårare att fuska. Och så ska det naturligtvis vara.

Jag frågade ministern vad hon avser att göra för att ta reda på omfattningen av fusket i Sverige och fick svaret att det har jag ju sagt i mitt interpellationssvar. Men så är det inte. Att säga att det beror på, det är olika på olika ställen, är ju inget svar. Kan ministern stå här i talarstolen och tala om för oss: Hur stort är fusket i Sverige? Och om inte: Vad avser ministern att göra för att ta reda på hur stor omfattningen av fusket i Sverige är? Det är den fråga jag önskar få svar på.

Anf. 110 LARS-IVAR ERICSON (c):

Herr talman! Jag vill upprepa frågan till ministern och undrar hur hon ser på domstolarnas varierande behandling av åtalerna vid bidragsfusk.

Så vill jag lyfta fram en viktig faktor när det gäller kampen mot bidragsfusk. Då tänker jag på vikten av en korrekt folkbokföring. Förr var det ju så att kyrkan i samarbete med lokala skattemyndigheten svarade för folkbokföringen. Jag tror att det fungerade bättre på den tiden. Men hur är det nu? Numera folkbokförs man på fastighet i stället för på bostad. 20 personer kan därför skriva sig i samma lägenhet utan att upptäckas. Det kan leda till orättmätiga bidragsförskott, avdrag i deklarationen för periodiskt understöd till hustrun, som verkar vara ensamstående med barn, bostadsbidrag för hustrun samt lägre skatt för mannen och så vidare.

Det är faktiskt så att redan 1991 lagstiftade riksdagen om lägenhetsadresser. Problemet är att Skatteverket har förhalat denna enkla, billiga och verkningsfulla åtgärd i snart 15 år. Jag undrar om ministern är beredd att driva den här frågan så att Skatteverket åläggs att verkställa riksda-

Anf. 111 PETER DANIELSSON (m):

Herr talman! Berit Andnor säger att hon inte vill ha kontrollarméer för att förhindra bidragsfusk. Jag har inte talat om några kontrollarméer. Jag har talat om vikten av att ha lika bra koll på statens utgifter i form av bidrag som på statens intäkter i form av skatt. Jag kan bara tolka Berit Andnors tal om kontrollarméer som att vi har just kontrollarméer på skatteindrivningssidan och att ministern tycker att det är okej. Annars vet jag inte riktigt var hon har fått det där med kontrollarméer från.

Herr talman! Avslutningsvis kan jag bara konstatera att staten lägger ned mycket mer tid och pengar på att kontrollera dem som vill behålla sina intjänade pengar än på att kontrollera dem som kräver pengar som andra har tjänat in. Den socialdemokratiska regeringen ser med rätta allvarligt på just skattefusk, men nu är det dags att regeringen ser till att bidragsfusk börjar betraktas som ett lika allvarligt brott. Min avslutande fråga till ministern är om hon är beredd att medverka till att så sker.

Anf. 112 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Låt mig först återigen understryka vikten av att vi vidtar de åtgärder som krävs för att komma till rätta med det fusk som finns. Regeringen ser mycket allvarligt på det fusk som förekommer och det missbruk som kan finnas inom förmånssystemen.

Det är oerhört viktigt när det gäller legitimiteten i våra gemensamma system att den typen av missbruk inte finns. Den här debatten kan leda till att vi underminerar förutsättningarna för vår gemensamma trygghet, och därför är det viktigt att vidta en rad olika åtgärder som gör att vi kan beivra det fusk som förekommer.

Jag har i debatten använt mig av begreppet nolltolerans. Det är ett ganska bra begrepp som säger en del om att vi är beredda att vidta de åtgärder som krävs för att se till att den handläggning som sker, den kontrollstrategi som upprättats av Försäkringskassan, också genomförs. Vi har tillsammans med de andra partierna i Sveriges riksdag, utom ett parti, vidtagit några åtgärder. Det gjorde vi vid halvårsskiftet 2002.

Ett parti ställde sig vid sidan om, nämligen Moderaterna. Det handlade inte om formella invändningar, som man kunde tro av det inlägg som Inger René gjorde inledningsvis, utan det var invändningar i sak. Som enda parti ställde sig Moderaterna vid sidan om. Jag kan bara konstatera att ett allmänt prat, där man utmålar nästan hela svenska folket som ett folk av fuskare och i moralupplösning, har ingen trovärdighet. Det har det inte. Det måste finnas proportioner i debatten.

Och vad blir det för ökad moral, Magdalena Andersson, av att sänka ersättningsnivåerna i socialförsäkringarna? Det är nämligen Moderaternas svar för att vidta åtgärder mot fusk. Det handlar inte om att förbättra direktåtkomsten, uppgiftsutlämnandet mellan myndigheter. Det handlar inte om att vidta åtgärder som innebär att vi kan förebygga fusk och genomföra de risk- och väsentlighetsanalyser som naturligtvis är viktiga för att komma åt det missbruk som finns. Svaret från Moderata samlingspartiet är sänkta ersättningsnivåer. Så ska vi höja moralen, säger Magdalena Andersson.

*Svar på
interpellationer*

Det är viktigt att fortsätta det arbete som regeringen tillsammans med samarbetspartierna påbörjat genom att vidta de åtgärder som kan krävas för att se till att vi kan komma åt det fusk och det missbruk som finns. Det är vi beredda att göra eftersom vi tycker att det är viktigt att slå vakt om våra gemensamma system.

Moderaterna har inget svar på detta. Jag kan bara notera att det går an att stå här och tycka att vi ska göra något åt fusk, men vad vill Moderaterna egentligen, förutom att sänka ersättningsnivåerna i socialförsäkringarna?

Anf. 113 INGER RENÉ (m):

Herr talman! Det är lite genant att behöva tala om för statsrådet att det här inte är något torgmöte. Det här är en interpellationsdebatt. Interpellationsdebatt innebär att det är fråga om en granskning av regeringen. Torgmöten kan vi ha så småningom när vi kommer till den perioden. Nu är det vi som granskar regeringen, inte statsrådet som granskar Moderaterna.

Jag kan konstatera att statsrådet sade fyra gånger att hon understryker vikten av att vidta åtgärder. Men visa det då, och berätta om de åtgärder som regeringen faktiskt vidtagit. Jag har beskrivit att regeringen sedan länge har registerförfattningar. Jag har beskrivit den lagstiftning som vi fick i juli 2002. Det är sant att Moderaterna ville ha en annan ordalydelse eller begränsning när det gäller integritetskränkande uppgifter. Det är sant att vi ville att besluten skulle fattas i riksdagen och inte i Rosenbad. Men regeringen fick igenom sin vilja. Regeringen fick ett redskap. Och hur har regeringen använt det?

Regeringen och statsrådet talar om vikten av att vidta åtgärder. Jag har inte fått svar på någon av mina frågor. Jag har frågat: Vilka åtgärder har vidtagits? I två och ett halvt år har regeringen haft redskapen. Jag har också frågat: Vilka åtgärder avser man att vidta framöver? Statsrådet har inte svarat på den frågan heller. Jag begär att statsrådet svarar på den frågan i sitt sista inlägg och inte idkar torgmöteshantering, för det är regeringen som granskas – inte Moderaterna. Det kommer efter nästa regeringsskifte. Då är statsrådet välkommen till den debatten.

Anf. 114 MAGDALENA ANDERSSON (m):

Herr talman! Jag har ungefär samma uppfattning som Inger René. I stället för att diskutera det ämne som interpellationen handlar om byter ministern till ett annat. Det är ett gammalt retoriskt knep som också jag lärde mig när jag gick på tal- och debattkurs. Men nu ber jag att herr talman ser till att ministern ägnar sig åt ämnet under debatten och bryter om hon skulle ägna sig åt något annat. Det är nämligen fusk, och ingenting annat än fusk, vi talar om i dag.

Herr talman! Jag har den uppfattningen att vi inte ska leta efter syndabockar. Vi ska jaga bidragsfuskare. Den som är kriminell och gör något otillåtet ska straffas. Man kan fråga sig vad skillnaden är mellan dem som snattar i en butik för några hundralappar och ställs inför rätta och dem som genom fusk stjälar tusenlappar från alla andra. Vari ligger skillnaden mellan att stjäla en bil och att fuska sig till samma belopp från vår gemensamma välfärd? Gärningen är densamma.

Att någon stjäla från en annan betyder att någon annan får mindre kvar. Fuskare suger ut pengar ur systemet och förhindrar att de människor som verkligen behöver får det som de behöver. Det är att stjäla, det är straffbart och de som stjäla ska ställas inför rätta. Men de bedrägeribrott som man gör sig skyldig till vid försäkringssystemsbrott eller vid socialbidragsbedrägeri är inte prioriterade av regeringen. Man har inte prioriterat dem. Det kanske ministern ändå är beredd att arbeta för?

Jag har fortfarande inte fått reda på vad omfattningen av fuskets är. Ministern svarar inte på det. Vi får se om hon svarar i sitt sista inlägg. Annars får vi utgå från att ministern inte vet och inte heller är intresserad av att ta reda på det.

Anf. 115 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Jag har i mitt interpellationssvar gett en mycket omfattande redogörelse för det arbete som gjorts, det läge vi är i och det vi kommer att göra från regeringens sida. Jag sade också att det finns tillgängligt för den som är intresserad. Man kan gå in och ta reda på hur Försäkringskassan genom sin kontrollstrategi arbetar med att komma till rätta med det fusk som förekommer. Det är en uppgift för myndigheten Försäkringskassan. Där kan man följa vilka typer av riktade kontroller som genomförs. Man kan också följa vilka risk- och väsentlighetsanalyser som ligger till grund för det arbete som genomförs – om man är intresserad.

I det regleringsbrev som jag också vet är tillgängligt för intresserade kan man läsa hur regeringen uppfattar frågan och vilken linje vi anser att Försäkringskassan ska följa i det arbetet. Jag har mycket noga redogjort för detta, och den som är intresserad kan även läsa det i protokollet.

Det är klassiskt att höra företrädare för Moderaterna angripa mig som socialdemokrat när jag vill lyfta upp och tydliggöra de skillnader som finns mellan våra två partier när det gäller synen på de gemensamma försäkringar vi har och hur vi vill komma till rätta med det fusk vi har. Vi har helt olika värderingar som ligger till grund för den politik som vi vill utforma. Att kalla det för torgmöte är, Inger René och Magdalena Andersson, mycket märkligt.

Det är som vanligt. Moderaterna vill inte diskutera politik. Men det är det vi gör i riksdagen. Det är därför vi är här.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på interpellation 2004/05:381 om mäns våld mot kvinnor

Anf. 116 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Herr talman! Gudrun Schyman har ställt följande frågor till statsministern:

- Delar statsministern den analys som kommer till uttryck i *Utredningen om kvinnofridsuppdragen* (SOU 2004:121) och Amnestys rapport *Har ej prioriterat frågan?*

- Vilka initiativ har statsministern vidtagit med anledning av nämnda rapporter?
- Tänker statsministern verka för att rekommendationerna i rapporterna blir verklighet?
- Hur avser statsministern att arbeta för att stärka kvinnojourernas verksamhet i den kommande vårbudgeten?

Arbetet inom regeringen är fördelat så att jag ska svara på frågorna.

I skrivelsen *Jämt och ständigt* (2002/2003:140) som innehåller regeringens jämställdhetspolitik för mandatperioden konstateras att arbetet måste ha en feministisk inriktning, vilket innebär att vi måste vara medvetna om att det råder en könsmaksordning. Vidare klargörs det att alla statliga myndigheter, inklusive Regeringskansliet, ska jämställdhetsintegrera sin politik och sina verksamheter utifrån ett könsmaktsperspektiv.

År 2003 tillsatte regeringen en särskild utredare för att följa upp och utvärdera kvinnofridspropositionens myndighetsuppdrag ur ett könsmaktsperspektiv. I december 2004 överlämnades betänkandet med förslag om hur arbetet för att motverka mäns våld mot kvinnor ska kunna förbättras. Förslagen är nu ute på remiss, och svar ska lämnas senast den 31 mars 2005. Regeringen kommer därefter att planera hur det fortsatta arbetet ska gå vidare.

Amnesty lämnar i sin rapport *Mäns våld mot kvinnor i nära relationer* synpunkter och rekommendationer till regeringen. En del av dessa rekommendationer har genomförts. När det till exempel gäller besöksförbudslagstiftningen har Brottsförebyggande rådet, Brå, fått regeringens uppdrag att under en treårsperiod utvärdera tillämpningen. Enligt en av uppdragets tre delar ska Brå ta fram underlag för bedömning av möjliga och lämpliga åtgärder för att minska antalet överträdelser av förbudet och därmed skapa ett effektivt skydd för de utsatta. Rikspolisstyrelsen och riksåklagaren har på regeringens uppdrag tagit fram riktlinjer och rutiner för polisens arbete med ärenden om besöksförbud.

Regeringen har också givit en särskild utredare i uppdrag att bland annat föreslå strategier och åtgärder som kan öka benägenheten att anmäla sexuella övergrepp och ge förslag om vad som kan göras för att minska påfrestningarna för målsäganden i förhållande till rättsprocessen med bibehållna krav på rättssäkerhet.

Domstolsverket, riksåklagaren och Rikspolisstyrelsen har även i samverkan med Brottsoffermyndigheten genomfört utbildningar av personalen. Utbildningarna har fokuserat på bemötande- och informationsfrågor.

Under de senaste åren har Domstolsverket, riksåklagaren och Rikspolisstyrelsen tagit fram handlingsplaner för brottsofferarbete och metoder för att kvalitetssäkra arbetet på brottsofferområdet.

Regeringen har också givit Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram en kunskapssammanställning om verkningsfulla metoder och arbetssätt i socialtjänstens arbete med våldsutsatta kvinnor.

Kvinnojourerna besitter värdefull erfarenhet och kompetens när det gäller mäns våld mot kvinnor. De har under lång tid arbetat för att synliggöra detta våld. Kvinnojourernas arbete vilar på en ideell grund, och så bör det fortsättningsvis också vara. År 2004 fick de båda riksorganisationerna tillsammans 15 miljoner kronor i statligt stöd för sitt arbete. Det

huvudsakliga samhällsansvaret för mäns våld mot kvinnor vilar dock på kommunerna.

Nyligen togs direktiven till en utredning som syftar till att göra en översyn av socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor. Utredaren ska kartlägga och analysera vad kommunernas ansvar för våldsutsatta kvinnor enligt socialtjänstlagen innefattar. Förslag ska sedan lämnas om hur stödet till våldsutsatta kvinnor och deras barn kan stärkas och förbättras.

Anf. 117 GUDRUN SCHYMAN (-):

Herr talman! Jag ber att få tacka för detta svar, som jag hade förväntat mig att få från statsministern. Skälet till att jag ställde frågorna till statsministern var att statsministern hade uttalat sig i sammanhanget i höstas när det var en mycket intensiv debatt om de här frågorna.

Jag förstår fortfarande inte varför inte statsministern kan svara; det måste jag säga. Också det kan jag kanske få ett svar på.

De frågor som jag har ställt och som jag inte har fått svar på från statsministern har jag inte heller fått svar på från jämställdhetsministern, tycker jag.

Utifrån den situation som vi väl bägge två vet är, nämligen att mäns våld mot kvinnor är ett otroligt stort problem – det är inte ett kvinnoproblem utan ett samhällsproblem – tror jag att vi är överens. Och att vi måste göra något för att få ett stopp på det här och att staten har ett stort ansvar för detta är vi tydligen också överens om.

De här frågorna aktualiserades ju för *många* år sedan. Regeringen fattade en rad beslut som så småningom ledde fram till en rad förslag som det så småningom fattades beslut om här i riksdagen i form av en kvinnofridsproposition som just skulle leda fram till att något hände på området. När detta sedan utvärderas efter fem sex år visar det sig i den utvärderingen, som kom strax före jul, att det som gjorts betecknades som ett slag i luften. Det som hade gjorts var alltså inte det som hade behövt göras, utan det står stilla – det står och stampar. Kunskapen är dålig. Myndigheterna har inte förstått uppdraget och så vidare.

Jag utgår från att jämställdhetsministern har läst denna lunta. Där kommer man också med en rad förslag om vad som behöver göras på en mängd olika nivåer i samhället. Det gäller då myndighetsinsatser, myndighetsansvar, samarbete mellan myndigheterna, vad kommunerna ska göra och så vidare – en mängd konkreta förslag som inte är tagna ur luften utan som är baserade på en gedigen kunskap som har vuxit fram och som har tagits fram både genom praktik och genom olika vetenskapliga undersökningar som har gjorts. Det finns alltså en väldigt massa kunskap.

Såvitt jag förstår utifrån de här svaren är det sammanfattande svaret ungefär: Vi ska utreda frågan – det är väl det som kan utläsas här – och har tillsatt några till utredningar.

Jag måste säga att jag tycker att detta rimmar väldigt illa med den intensitet som fanns i den här debatten så sent som i höstas då många var ute och talade om att detta var väldigt viktigt.

Statsministern svarade så här på en fråga: Det finns all anledning för samhället att ta ett samlat ansvar för finansieringen av dessa viktiga verksamheter och göra det på ett sådant sätt att vi får täckning i hela landet och kvaliteten bibehålls. Det är oerhört viktigt.

Prot. 2004/05:90
15 mars

Svar på
interpellationer

Hälsominister Morgan Johansson tyckte att detta borde vara en fråga där det sätts en grund för vad man som medborgare i Sverige ska kunna kräva, nämligen att få stöd och hjälp om man blir utsatt för våld och hot oavsett var man bor. I det avseendet är jag statssocialist.

Det svar jag nu får från jämställdhetsministern är: Vi utreder frågorna, och detta är kommunernas ansvar.

Det här går inte ihop. Det för mig återigen till frågan: Hur har ni det egentligen med det här arbetet i regeringen? Ni verkar inte tala med varandra, och ni verkar inte ha samma uppfattning ifall ni möjligen gjorde det.

Och vilken är egentligen jämställdhetsministerns roll? Är det att följa frågan?

Anf. 118 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Herr talman! Jag ska kanske inleda med att berätta lite om den jämställdhetsintegrering som vi har i regeringen och som vi har arbetat fram tillsammans med bland andra Ulla Hoffmann, om Gudrun Schyman kommer ihåg henne. Det är ett unikt samarbete där regeringen tar ett brett och samlat grepp om jämställdhetsarbetet i Regeringskansliet. Delvis trampar vi på nya stigar. Det här är ett unikt arbete om man också tittar ut över världen.

Alla departement har utsett jämställdhetssamordnare som koordinerar och driver arbetet med jämställdhetsintegrering i respektive departement. Över hundra tjänstemän är i olika grad involverade i arbetet. Särskilt fokus riktas mot jämställdhetsintegrering av budgetarbetet. Departementen ska genomföra jämställdhetsanalyser inom respektive politikerområde. När jämställdhetsanalyserna är färdiga ska jämställdhetspolitiska mål och indikatorer identifieras för politikerområdena. Samtidigt genomförs omfattande utbildningsprogram inom Regeringskansliet. En utredning har också nyligen tillsatts för att titta på samma jämställdhetsintegrering i statliga verksamheter.

Jag har tidigare debatterat det här med Gudrun Schyman. Gudrun Schyman vill ha *en* att tala med. Men jag tror inte på en jämställdhetspolitik där en person sitter ensam i ett rum eller i ett torn och bestämmer om all jämställdhet inom varje sakpolitiskt område. Det vore att ha ett diktatoriskt system. Då skulle jag vara minister i varenda sakfråga. Jag tycker att det är bra att Gudrun Schyman talar med *en*, med *två*, med *fem* om de här frågorna. De här frågorna, till exempel sjukskrivningar som vi ska tala om i nästa interpellation, berör väldigt många sakområden. De berör arbetsmarknad, och de berör socialförsäkring. Att tala med *en* som skulle vara ansvarig för alla politikområden skulle vara att bara ha *en* enda politiker. Jämställdhetsfrågorna griper in i nästan varenda fråga, och det borde Gudrun Schyman veta. Skulle hon tala med bara *en* enda person, ja, då är det en diktator, och det vet jag att Gudrun Schyman inte gillar.

Det görs ingenting, säger Gudrun Schyman. Får jag frågan en gång till ska jag ta fyra minuter och berätta om allt som görs, allt som har gjorts och allt som kommer att göras. Vi har en skärpt lagstiftning när det gäller kvinnofriden. Att säga att kvinnofridspropositionen är ett slag i luften är ett hån mot det arbete som gjorts i denna kammare. Det finns en sexköpslag som är världsunik, och det fanns väldigt många andra förslag som också fungerar väldigt bra, något som man säger i den utredning

som Gudrun Schyman refererar till. Däremot var vi angelägna om att följa upp arbetet ute på myndigheterna. Det var bra att vi gjorde det. Där kom det en hel del kritik, och så fungerar ett politiskt arbete. Politiskt arbete fungerar också på det sättet att man låter en utrednings förslag gå ut på remiss, man lyssnar på remissinstanserna, låter dem tala fritt, och därefter fortsätter arbetet. Så fungerar det demokratiska arbetet. Så vill jag ha det också.

Jämställdhetsintegreringen är en svår sak att jobba med, men jag står för den. Det arbetet måste göras, och det måste göras på det här sättet. Detsamma gäller till exempel integrationspolitiken. Innan den kommer ut på varje departement blir det ingenting av det. Men med varje minister ska du kunna tala om jämställdhetsfrågor. Det sker ett stort arbete i Regeringskansliet. Det är unikt, och jag är stolt över det.

Anf. 119 GUDRUN SCHYMAN (-):

Herr talman! Jag vet vad som pågår i regeringen. Jag vet att det pågår ett integrationsarbete, att alla ska hålla på med det här. Visst är det bra om alla gör det. Men vem är det som ska ha ansvar för att driva politikutvecklingen framåt? Vem är det som ska se till att den nya kunskap som ständigt kommer också kommer in i den politiska diskussionen och inte bara kommer in där och stannar där i Regeringskansliets interna seminarier utan också kommer ut i praktisk handling? Det är det som är frågan.

Då trodde väl jag att en jämställdhetsminister skulle ha funktionen att se till att det också händer någonting och att driva på i arbetet med dem som är ministrar för andra fackområden. Det är det som jag saknar i svaren. Det är på något sätt som att jämställdhetsministern står bredvid och tittar på och kanske säger till att de ska sköta sig och inte glömma det här. Detta är ju ett område som kräver sin egen kunskap, sin egen analys och sin egen utvecklade politik i handling.

Kvinnofridspropositionen är ett slag i luften. Ja, så stod det i tidningarna, om jämställdhetsministern kommer ihåg, när rapporten lades fram. Regeringen står handfallen inför våldet mot kvinnorna. Ministrarna har bara gamla förslag att komma med, fastslår regeringens egen utredning. 90-talets kvinnofridsreform är den största satsningen som har gjorts mot mansvåldet, men reformen har blivit ett slag i luften.

Det är vad utredarna själva har skrivit. Det är inte jag som hittar på det här. I Aftonbladet kunde man läsa att nu krävs det krafttag, Orback. Det är dem som jag efterlyser – krafttagen mot detta.

Det kom många förslag i utredningen som heter *Slag i luften*. En nationell expertgrupp vill man ha. Man vill ha specialenheter på varje berörd myndighet. Man vill ha kommunala enheter som ska driva det praktiska arbetet med mäns våld mot kvinnor. Man vill ha ökade resurser till kvinnojourerna, som fortfarande är de som drar det tyngsta lasset. Det här säger jämställdhetsministern ingenting om. Om det ska bli ökade resurser till kvinnojourerna, om de inte ska behöva arbeta enbart ideellt, om de inte ska bli behandlade som en frimärksklubb eller en schackklubb av de instanser i kommunerna som delar ut bidrag måste vi göra någonting åt det nu. Det måste i så fall visa sig i budgeten, som nu håller på att förhandlas. Tänker jämställdhetsministern se till att det kommer resurser till det här? Det gäller naturligtvis också kommunernas möjligheter att

Prot. 2004/05:90

15 mars

Svar på
interpellationer

gripa sig an detta. Det gäller en lagstiftning i kommunerna, något som rapporten tog fram och sade att lagen absolut måste skärpas. Det ska inte stå i socialtjänstlagen att kvinnor *bör* få hjälp, utan det ska stå att de *ska* få hjälp. Tycker jämställdhetsministern att det är ett bra förslag? Ha någon mening om någonting konkret och driv på i arbetet med de andra ministrarna!

Visst är det bra att prata med flera, och jag står här och pratar med väldigt många ministrar. Det som är mycket bekymmersamt är att ni alla hänvisar till varandra. Det är inte mitt bord, det är någon annan, det är hälsoministern, arbetsmarknadsministern eller familjeministern. Ni tycker alla olika i alla frågor. Intressant! Det tycker inte jag att det är. Jag tycker att det är pinsamt.

Anf. 120 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Herr talman! Jag refererar delvis till mitt förra svar där jag försökte förklara hur jämställdhetsintegreringen ser ut. Jag är samordnare för jämställdhetsfrågorna. Jag driver på frågorna. Jag har en feministisk analys i botten på detta, och det har också de andra statsråden.

Jag har lite problem just nu med Gudrun Schyman's demokratisyn. Jag vet inte om Gudrun Schyman, som hänvisar till den här utredningen, tycker att man inte ska skicka den ut på remiss. Ska vi inte utreda? Jag tycker att det var väldigt bra att vi utredde det här. Vi har fått en del förslag. Jag hade efterlyst flera konkreta förslag från den utredningen. Men det kommer säkert fler förslag från remissinstanserna. Ska vi inte lyssna på dem innan vi själva har en uppfattning?

Det klingar hos Gudrun Schyman som att hon vill ha en stark ledare som ska säga precis hur allting är. Jag tror inte på det. Jag tror på det kollektiva arbete som utförs i den här riksdagen och som utförs i en regering. Jag tror att det är bra att Gudrun Schyman träffar många ministrar som är engagerade i den här frågan. Vi tycker inte speciellt olika. Någon gradskillnad kan vi ibland ha. Jag tycker att det är bra att man går ut och tydligt säger att det inte är tillständigt att det ska bero på var i landet man bor om man ska ha rätt till ett skyddat boende. Det ser väldigt olika ut i landet. Därför tycker jag att det är väldigt bra att man har en översyn av socialtjänstlagen. Det kommer säkert också att innebära ökade kostnader för staten. Det är bra att kommunerna får en bättre styrka för att se till att alla kvinnor har samma rätt till ett skyddat boende var de än bor. Där råder inga tveksamheter.

Det vore intressant om Gudrun Schyman hade några egna förslag. Gudrun Schyman har jobbat i den här kammaren i många år, har haft ett stort inflytande som partiledare och inte sällan varit med i regeringsunderlaget. Nu säger hon gång på gång att ingenting görs. Jag ska komma tillbaka till min lista om jag får tid. Då frågar man sig: Vad har Gudrun Schyman hållit på med under den här tiden? Har hon inte haft något inflytande alls? Har ingenting hänt?

Jag tror att mycket har hänt. Kanske har även Gudrun Schyman bidragit lite till det. Nu talar Gudrun Schyman om att feministiska frågor spänner över alla partigränser. Det som i grunden stärker kvinnors makt och möjlighet att ta sig från våldsamma män och möjlighet att känna frihet och skapa frihet är en stark offentlig sektor, och det är möjligheten till egen försörjning. Det är någonting som vi på vänsterkanten slår vakt

om. En stark offentlig sektor har visat hur generation efter generation tar sig framåt. Ändå upprepar Gudrun Schyman att ingenting har hänt. Mer och mer börjar det låta som om det är någon form av missnöjesparti där man bara ska säga att ingenting händer men man ska inte komma med egna konkreta förslag.

Jag tycker att vi ska en debatt här i riksdagen där vi också kan se på möjliga skiljelinjer. Därför vore det bra om Gudrun Schyman kom med några egna förslag. Men om Gudrun Schyman har respekt för demokratin vet hon att om det har gjorts en utredning bör man låta även remissinstanser titta på den.

Men det borde finnas några andra förslag från Gudrun Schyman än till exempel mansskatt.

Anf. 121 GUDRUN SCHYMAN (-):

Herr talman! Visserligen börjar det att bli sent, men att börja tala om mansskatt var väl ändå torftigt.

Vi talar om en mycket allvarlig fråga. Misshandel av kvinnor – flera stycken om dagen – pågår dagligen och stundligen i detta land. Dessa kvinnor får inte den hjälp och det skydd som de behöver. De har inte någonstans att ta vägen. De blir inte bemötta av socialtjänsten, av polisen eller av sjukvården. Det finns kanske inte någon kvinnojour i kommunen där de bor. Detta är allvarliga saker, och jag utgår ifrån att vi är överens om det.

Det är inte någonting som händer någon annan dag, någon annanstans, något annat år utan det pågår här och nu, dagligen och stundligen. Och vi vet om det, och vi vet ganska mycket i dag om vad det är för mekanismer som sätter detta våld i rörelse. Vi vet också hur sambanden ser ut med andra delar av samhället, om kvinnors situation på arbetsmarknaden, om flickors situation i skolkorridorerna och om det våld som finns bakom hemmets stängda dörr.

Det är dags att omsätta denna kunskap i praktisk handling, och det kommer att kräva politiska beslut. Jag kan inte förstå vad det är som gör att jämställdhetsministern tvekar att till exempel ställa sig bakom alla de mycket konkreta förslag som utredningen har presenterat. Det är jättebra att den går ut på remiss, men det behöver väl inte förhindra att jämställdhetsministern har en uppfattning i frågan och driver på den så att det som har budgeteffekt kommer upp redan nu, när det ska antas en ny budget. Vi vet att kommunerna inte klarar detta ensamma. Så ser det ut.

Ska vi vänta ett år till? Ska kvinnor vänta på att utredningsmaskineriet ska mala färdigt och remissinstanserna ska bli klara? Jag tror inte det.

I höstas stod justitieministern på ett torgmöte och sade: Gör det till en valfråga. Ja, det är kanske det som vi måste göra.

Anf. 122 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Herr talman! Det är bra att vi uppmärksammar mäns våld mot kvinnor. Jag har gjort det så många gånger jag har kunnat i den här kammaren. Det är den yttersta kränkningen av mäns överordning som tar sig det uttrycket. Det tar sig också uttryck i prostitution, misshandel och hot om våld. Även trakasserier och det lilla våldet är en del av det stora våldet. Det behöver inte Gudrun Schyman upplysa mig om.

Prot. 2004/05:90

15 mars

Svar på
interpellationer

Jag samarbetar gärna med Gudrun Schyman i de här frågorna så länge det inte inskränker sig till retorik och konfrontation. Att tala om könsmaktsordningen är inte speciellt svårt, men att komma fram med konkreta förslag till vad vi ska göra åt det är svårare.

Det finns en del förslag i utredningen som Gudrun refererade till, men det behövs mycket mer. Mycket görs också. Därför skulle jag välkomna att du i nästa debatt kommer med egna förslag till vad vi kan göra.

Vi från regeringen säger att vi snabbt måste se över stödet till kvinnojourer så att det inte ska spela någon roll var i landet man bor för att man ska få stöd. Därom råder det inget tvivel. Men för att vi ska få en konstruktiv debatt måste vi också komma med konstruktiva förslag. Det gör vi så gott vi kan tillsammans med de andra samarbetspartierna. Det vore också trevligt om Gudrun Schyman kunde vara med och bidra till den debatten.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på interpellationerna 2004/05:382 om könsdiskriminering i föräldraskap och arbetsliv och 384 om kvinnors sjukskrivningar och arbetsfördelningen mellan kvinnor och män

Anf. 123 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Herr talman! Gudrun Schyman har i två interpellationer frågat mig

- om jag delar hennes analys att höga sjukskrivningstal och ohälsa är direkt kopplade till den rådande könsmaktsordningen,
- på vilket sätt jag samordnar åtgärderna mot könsdiskriminering inom arbetsliv och sjukvård med övriga berörda ministrar,
- på vilket sätt jag konkret arbetar för att män ska öka sitt obetalda arbete i syfte att utjämna arbetsfördelningen mellan kvinnor och män,
- vilket konkret arbete jag avser att vidta för att diskrimineringen av kvinnor på arbetsmarknaden, som den framkommer i JämO:s rapport *Föräldraskap Kunskaps- och nulägesrapport*, ska elimineras,
- vilket konkret arbete jag avser att vidta för att anpassa mäns föräldraledighet till föräldraskapets behov, i stället för till arbetslivets behov samt
- när jag kommer att genomföra åtgärder som ger föräldralediga ett förstärkt juridiskt skydd på arbetsmarknaden.

Eftersom dessa frågor delvis berör varandra svarar jag på båda interpellationerna i ett gemensamt svar.

Jag börjar med frågan om kvinnors höga sjukskrivningstal. Fram till 1980 stod kvinnor för en lägre andel av sjukskrivningarna än män. Under senare år har sjukfrånvaron ökat dramatiskt samtidigt som kvinnornas andel har ökat. Sjukfrånvaron har därmed i allt högre grad kommit att uppmärksammas i jämställdhetspolitiken.

Det finns inga enkla förklaringar till den ökade sjukfrånvaron. Forskare har pekat på flera olika samband. Många har att göra med bristen på jämställdhet mellan kvinnor och män. Det kan handla om fördelningen av det betalda och det obetalda arbetet. Det kan handla om den könsuppdelade arbetsmarknaden etcetera.

Med andra ord påverkas kvinnors sjukfrånvaro av den könsmaktsordning som underordnar kvinnor och överordnar män. Därför vill jag på Gudrun Schymans första fråga svara att jag tror vi har ungefär samma syn vad gäller orsakerna till kvinnors sjukskrivningar även om jag inte helt kan skriva under på alla formuleringar i interpellationen.

Den andra frågan gäller hur jag inom regeringen samordnar åtgärder som syftar till att stoppa könsdiskriminering inom arbetsliv och sjukvård.

I den handlingsplan för jämställdhetspolitiken som regeringen, i samarbete med Vänsterpartiet och Miljöpartiet, utarbetade för ett och ett halvt år sedan, ingick som en viktig punkt att intensifiera arbetet med jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet. Detta arbete pågår nu i alla departement. Många tjänstemän är involverade. En omfattande utbildningsinsats genomförs. Det är enbart på detta breda sätt, genom att involvera alla politikområden, som jämställdhetsarbetet på sikt kan bli effektivt och verkligen påverka samhällsutvecklingen.

Behovet av att anlägga detta helhetsperspektiv illustreras väl av frågan om ohälsa. Vi behöver genomföra genusanalyser av frågans alla aspekter – arbetsmarknad, arbetsmiljö, sjukvård, rehabilitering, lönediskriminering, socialförsäkringar etcetera.

Jämställdhetsintegrering är ett svårt och omfattande arbete som kan ta tid men som likafullt är nödvändigt. Jämställdhetsarbete kan inte bedrivas i slutna rum utan måste ta plats i alla rum där politik formas.

Som jämställdhetsminister har jag ett ansvar för detta arbete.

Gudrun Schymans tredje fråga gäller hur jag arbetar konkret för att män ska öka sitt obetalda arbete i syfte att utjämna arbetsfördelningen mellan kvinnor och män. Jag håller med om att detta är en viktig fråga. Den senaste tidsanvändningsundersökningen visar visserligen att kvinnors och mäns fördelning av tid på olika aktiviteter tenderar att bli alltmer lika. Men väldigt mycket återstår. Och det är hög tid att männen ändrar sitt beteende. Det är fortfarande kvinnorna som utför det mesta obetalda arbetet. Det är huvudsakligen kvinnor som deltidsarbetar. Och följaktligen får kvinnor lägre inkomst, lägre sjukersättning och lägre pension. Och barnen har fortfarande inte lika tillgång till mamma och pappa.

En strategiskt viktig fråga i detta sammanhang är fördelningen av föräldraledigheten, som Gudrun Schyman också frågat mig om. Den utredning, som nu undersöker hur barn bättre ska kunna få tillgång till båda sina föräldrar, lämnar sitt betänkande i höst. Jag ser med stort intresse fram emot resultatet, men eventuella konkreta åtgärder som rör konstruktionen av föräldraförsäkringen ligger inom statsrådets Berit Andnors ansvarsområde. Jag kommer dock givetvis att noga följa frågan.

Gudrun Schyman och jag är nog överens om att det finns samband mellan det faktum att kvinnorna tar ut merparten av föräldraledigheten och diskrimineringen av kvinnor på arbetsmarknaden. Då är vi inne på de två återstående av Gudrun Schymans frågor.

När det gäller diskriminering av gravida arbetstagare finns det i dag ett gott skydd i svensk lagstiftning. Enligt jämställdhetslagen får en gravid arbetstagare eller arbetssökande inte missgynnas av skäl som har samband med graviditeten. I ett sådant fall gör sig nämligen arbetsgivaren skyldig till diskriminering på grund av kön eftersom bara kvinnor kan vara gravida.

Ett visst skydd för föräldralediga kvinnor och män finns i föräldraledighetslagen, till exempel i fråga om uppsägningar och försämrade arbetsvillkor. I dessa fall krävs dock att missgynnandet närmast uteslutande beror på föräldraledigheten för att det ska vara otillåtet. Arbetslivsinstitutet har i utredningen *Hållfast arbetsrätt – för ett föränderligt arbetsliv* konstaterat att det nuvarande skyddet i föräldraledighetslagen är alltför svagt. ALI har därför föreslagit att ett skydd införs för föräldralediga som motsvarar det som gäller för gravida arbetstagare. Det skulle alltså vara nog att ett missgynnande har något som helst samband med föräldraledigheten för att det ska vara otillåtet. Vidare har ALI föreslagit att uppsägningstiden för en arbetstagare som är föräldraledig inte ska börja löpa förrän arbetstagaren till någon del har återupptagit sitt arbete.

ALI:s förslag i dessa delar bereds för närvarande inom Regeringskansliet, och regeringen har ambitionen att presentera förslag angående ett förstärkt skydd för föräldralediga arbetstagare. Detta ingår i statsrådet Hans Karlssons ansvarsområde, men jag kommer givetvis att följa även denna fråga.

Anf. 124 GUDRUN SCHYMAN (-):

Herr talman! Detta svar innehåller flera följande av frågan. Frågorna är intressanta och ska följas av den minister som har ansvaret för samordningen. Och vad tycker då ministern själv? Det är naturligtvis min fråga.

Här handlar det om ett område som har att göra både med arbetsmarknaden – då är det arbetsmarknadsministern som är ansvarig – och med familjefrågor – då är det familjeministern som är ansvarig.

Föräldraförsäkringen kan man inte diskutera om man inte också diskuterar arbetsmarknaden och vice versa. De hänger ihop. Vem som gör vad och varför och hur det värderas är intimt förknippat med varandra. Den kunskapen har vi. Ändrar man på ett ställe måste man ändra på det andra.

Det som jag har frågat om är på vilket sätt jämställdhetsministern tänker sig att arbeta för den förändring som jämställdhetsministern här talar om. Det är hög tid att männen ändrar sitt beteende, står det i svaret. Det tycker jag också. Det måste innebära att också kvinnor ändrar sitt beteende, vilket måste innebära att också arbetsgivaren ändrar sitt beteende, vilket förmodligen måste innebära att regelsystemen i föräldraförsäkringen också måste ändras. Allt detta hänger ihop. Hur tycker jämställdhetsministern mycket konkret att vi ska komma fram till detta förändrade beteende? Hur ska detta gå till? Jag har avsiktligt ställt frågan vad jämställdhetsministern konkret anser att vi ska göra.

Lagen om skydd mot uppsägningar vid föräldraledighet är vi, vad jag förstår, överens om måste skärpas. Då är min fråga: Varför har inte regeringen gjort det tidigare? Förslagen har funnits i flera år. I det parti som jag tidigare tillhörde skrev vi motioner om detta. Det har bromsats av regeringen, vilket också några företrädare för Vänsterpartiet skriver om på DN Debatt i dag. De säger ganska upprört att Göran Perssons ledning av regeringen är antifeministisk, och då tar man just det här som exempel. Varför har regeringen inte gjort detta när förslagen har legat i flera år? Vem i regeringen är det som ser till att saker inte blir gjorda? Den frågan ställer de i artikeln. Jämställdhetsministern, som är samordnare och, förmodar jag, vet vad alla gör och varför, borde kunna ha ett svar på detta.

Jag tycker att detta är en organisering av arbetet som är väldigt olycklig. Den innebär en fragmentisering av jämställdhetsarbetet. Man lägger ut det på olika områden. Sedan ska jämställdhetsministern gå omkring som en lärare och kolla att de andra statsråden verkligen löst uppgifterna, vilket de uppenbarligen inte gjort. Den diskussion som vi hade alldeles nyss visade på det. Jämställdhetsarbetet förs inte ut. Inte vet jag hur mycket ni pratar med varandra i regeringen. Jag får aldrig något svar på det.

Hur går det till rent konkret när jämställdhetsministern, arbetsmarknadsministern, familjeministern, hälsoministern och inte vet jag vilka fler ministrar sätter er ned och diskuterar hur ni ska göra med detta komplexa system av makt som rymms inom ramen för könsmaktsordningen, hur ni ska hitta nyckelfrågorna som bryter upp och desarmerar den manliga dominansen. Sitter ni och diskuterar på det viset? I alla fall har inte jag sett någonting som tyder på detta. Det som jag menar att en jämställdhetsminister skulle ha ansvar för är att driva fram politiken.

Anf. 125 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Herr talman! Tack, Gudrun Schyman, för förslagen om hur jag ska arbeta. Jag arbetar ungefär så som Gudrun Schyman säger. Jag ser till att flera av oss ministrar träffas. Jag försöker att putta på arbetet. Jag försöker att ta ett helhetsansvar och få ett helhetsgrepp på jämställdhetspolitiken. Och det går framåt.

Det skulle vara intressant att höra hur Gudrun Schyman tycker att man skulle organisera arbetet på ett annat sätt, eftersom jag utifrån en rätt lång erfarenhet av jämställdhetsarbete ser att jämställdhetsaspekter går att lägga på i stort sett varje fråga. Om en enda person skulle ha ansvaret för jämställdhetsarbetet, skulle vi bara behöva en enda person i regeringen. Det är ett system som jag inte tror fungerar.

Däremot ser jag att det fungerar bättre och bättre med det system vi har. Jag ser att Hans Karlsson driver jämställdhetsfrågor. Jag ser att Morgan Johansson driver jämställdhetsfrågor. Jag ser att Berit Andnor driver jämställdhetsfrågor. Så måste det gå till. Sedan får vi träffas också mellan departementen och se hur vi ska samordna komplexa frågor. Men om vi skulle ha *en* minister som bara arbetade med de komplexa frågorna kring till exempel sjukförsäkringen, skulle det vara en minister som hade alla departement hos sig. I så fall vore det ett annat system än det som jag vill ha.

Jag tror att det är bra att Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna är överens. Sedan kan det ibland finnas vissa skiljelinjer. Någon kan tycka att den ena frågan skulle gå lite fortare än den andra, men vi kommer överens rätt bra i den gruppen.

Eftersom jag är inne i alla dessa frågor som Gudrun Schyman tar upp och hon frågar mig vad jag tycker, kanske jag ändå kan få svara att jag tycker att föräldraförsäkringen är en av de allra viktigaste frågorna som vi har att jobba med. Det är en socialförsäkringsfråga, men det är också en fråga som i hög grad angår arbetsmarknaden.

Jag skulle vilja att män tog ut lika mycket föräldraledighet som kvinnor gör. På den socialdemokratiska kongressen drev jag och fick igenom en skrivning om att vi ska se över systemet för att få ett system som gör att man kan knyta mer av föräldraförsäkringen till pappan. Det driver jag. Därför har regeringen också tillsatt en utredare som ska titta på de här frågorna. Man häcklar ibland utredningar, men det här är en bra utredning. Jag följer den och tittar på alla aspekter, hur de olika förslagen drabbar kvinnor och hur de drabbar barn. Så måste vi arbeta. När vi får förslaget måste vi sätta ned fötterna, men låt det inte finnas något tvivel om att regeringen vill ha en föräldraförsäkring som gör att papporna tar ut mer från föräldraförsäkringen. När vi har kommit fram till ett förslag ska vi stå för det, och då kan vi också ta strid för det.

Gudrun Schyman var inne på andra frågor, till exempel om ökad trygghet vid visstidsanställning. Det är något som jag hoppas ska genomföras. Det driver vi på. När det gäller rätten till heltid delar jag Hans Karlsson uppfattning, och han har själv klargjort att detta ska vara klart inom mandatperioden. Ibland kan det gå ett halvår fortare än vad de andra partierna tycker, men det ska vi hinna med inom mandatperioden. Det står också i 21-punktsprogrammet.

Jag tror på den arbetsfördelning som vi har. Den är delvis ny och den är unik i världen, men det är så vi måste jobba. Med det förslag som Gudrun Schyman skissar på skulle en person vara ansvarig för alla sakfrågorna, för jämställdhetsaspekter finns i varje sakfråga. Eller är det bara i några sakfrågor som jämställdheten berörs? I så fall har vi helt olika syn på den könsmaktsordning som jag talar om.

Anf. 126 GUDRUN SCHYMAN (-):

Herr talman! Jag vet inte varför jämställdhetsministern hänger upp sig på att det ska vara en enda person som man ska prata med om det skulle bli jämställdhetsministern som hade fullt ansvar för att också driva och utveckla politiken. Jag tycker att det är utmärkt om alla ministrar har en kunskap om könsmaktsordningen och förstår att göra feministiska analyser av sitt ansvarsområde. Det tycker jag är utmärkt. Det är väl den utbildningen som har pågått under lång tid. Men det vi ser i praktiken är ju att de här frågorna tappar mark. Det är vad vi ser i praktiken.

Jämställdhetsministern tycker att det går framåt och att det går bra. Jag delar inte den uppfattningen. Jag tycker att vi kan se att vi har precis samma tillbakagång i Sverige som vi ser över hela världen. Jag vet att jämställdhetsministern var på den konferens som hölls i New York för några veckor sedan och som var uppföljningsmöte efter Peking 95. Det var så skakigt att man inte ens visste om man vågade öppna dokumenten, för man var beredd på att de kanske skulle försämrats, för att den regress-

ion som går över världen också pressar tillbaka kvinnor i varje land, inklusive Sverige. Vi står inte utanför detta som något jämställdhetens paradys. Också i Sverige har det gått bakåt.

Kvinnor i dag har en sämre ställning på arbetsmarknaden än för tio år sedan, mer av ofrivilliga deltider, mer av otrygga anställningar, mer av sjukskrivningar, fler frågor om planerade graviditeter vid anställningsintervjuer, trots att det inte är tillåtet, mer av uppsägningar och förflyttningar under föräldraledigheten. Det vet vi. Vi vet att mäns våld mot kvinnor ökar. Vi vet att brutaliteten, sexualiseringen av språket och av de offentliga rummen ökar, och det går längre ned i åldrarna. Sjuåringar ska ha stringtrosor och *push-up*-behå. Vi vet att det ökar, och kvinnor kläms mellan olika krav, att vara 130 % på jobbet och dessutom vara hemmafru och därtill sexobjekt. Kvinnor går sönder. Kvinnors kroppar går sönder. Och sjukvården är blind och dövd, eftersom den är organiserad utifrån mäns krämpor. Detta är Sverige, inget undantag från världen i övrigt.

Det är möjligt att ni har bra seminarier i Regeringskansliet, men det hjälper inte situationen särskilt mycket. Jag menar att när vi har en sådan tillbakagång globalt, och Sverige också finns med i denna tillbakagång, räcker det inte med seminarier. I ett sådant läge måste man ta stora kliv framåt. Och det är det som jag efterlyser.

För att ta stora kliv framåt i en radikal politik måste man utveckla politiken. Då krävs det att det finns en minister som har detta ansvar, detta och inget annat. Miljöpolitiken hade inte utvecklats som den har gjort om det hade varit en minister som hade haft fyra andra ansvarsområden. Det krävs en som håller på med detta och som kan omge sig med människor som har kunskap och drivkraft. Och det krävs ett departement som kan ha politiskt sakkunniga som utvecklar politiken och driver på också i det internationella samarbetet.

Det krävs ett utskott i riksdagen där vi kan få den här diskussionen, som kan analysera könsmaktens ordningens olika mekanismer och hur de griper in i varandra även om de ligger på olika politikområden. Det är det jag skulle vilja se. Det är det som är svaret på ministerns fråga hur jag skulle vilja organisera arbetet. Så skulle jag vilja organisera det. Och jag skulle vilja ha en myndighet som har ansvar för att detta också genomförs i praktiken, precis som vi har på alla andra områden. För att det ska bli verklighet av den politiska retoriken krävs det krafttag.

Anf. 127 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Herr talman! Den politiska retoriken har vi här. Nu gäller det att gå från retorik till handling.

Den här diskussionen med Gudrun Schyman om hur ansvaret ska organiseras tycker jag är intressant. Gudrun Schyman säger att hon vill ha en person som har fullt ansvar. En person ska alltså ha fullt ansvar för de jämställdhetspolitiska frågorna. Jag säger att de jämställdhetspolitiska frågorna griper in i varje politikområde. Då måste en person ha ansvar för alla politikområden. Det är inte det system som jag tror att vi ska ha. Jag tror att vi ska välja ett system där alla politikområden har ansvar för jämställdhetsfrågorna.

Prot. 2004/05:90
15 mars

Svar på
interpellationer

Jag tycker att det är riksdagens sak att diskutera ett jämställdhetsutskott, och det finns argument för och det finns argument mot det. Men det skulle också vara intressant att veta hur man inte bara utifrån de olika politikområdena utan också från de olika politiska partiernas sida ska enas i jämställdhetsfrågor när man inte kan enas om det ute i de olika utskotten. Men kring det tycker jag också att det finns positiva tankar. Jag ville bara delta i den debatten lite kort.

Gudrun Schyman hänvisar till vad som händer i världen, och jag håller med henne. Jag var själv på mötet i New York och hade möjlighet att tala inför generalförsamlingen. Jag satt i ett ministermöte tillsammans med andra europeiska ministrar och tittade ut över Manhattan när vi diskuterade kvinnans rätt till sexualupplysning, kvinnans rätt till preventivmedel, kvinnans rätt till säkra aborter. Det var en absurd diskussion. För vilken annan än kvinnan själv kan ha rätt till hennes egen kropp?

Det går bakåt på sina håll i världen. Därför är Sveriges röst viktig. Sverige har också en väldigt lång tradition av att driva jämställdhetsfrågorna i världen. Det var bra att Sverige var på det mötet. Det var bra att Sverige stod tillsammans med de europeiska länderna i det motstånd som finns när det gäller kvinnors rättigheter i världen.

Vi anordnar också ett seminarium kring den kriminalisering av köp av sexuella tjänster som väckte stor uppmärksamhet i New York och som jag hoppas att vi kan exportera ut i världen.

Jag delar uppfattningen i Gudrun Schymans analys, att vi i Sverige också är en del i världen. De patriarkala strukturer som vi ser på andra håll kan vi också se här, och vi kan också se dem förstärkas i vårt land. Därför är jag också rädd för en marknad som tar över och sprider sig in i vårt land med en stark sexualisering av det offentliga rummet. Därför är jag också mån om att slå vakt om att inte allt ska tillåtas på den marknaden.

Därför finns det också för mig en höger- och vänsterskala i politiken. Precis som jag tidigare talade om är det för mig viktigt när det gäller kvinnors möjlighet att växa, att komma ut på arbetsmarknaden, att få frihet att söka sig bort från det som också är en dålig relation, att det finns en stark offentlig sektor. Därför blir jag ibland orolig när jag hör Gudrun Schyman tala om en framtid där höger och vänster inte längre ska finnas till utan de feministiska frågorna går över alla partier.

Det finns sådana element. Även i de fina rummen blir kvinnor slagna. I näringslivet är kvinnorna inte representerade. Men det finns också en väldigt stark höger- och vänsterprofil där jag hoppas att också Gudrun Schymans kraft ska gå till att försvara en stark offentlig sektor.

Anf. 128 GUDRUN SCHYMAN (-):

Herr talman! På de två minuter som nu återstår kan vi inte ha några större seminarier om könsmaktsordning och de patriarkala strukturerna. Men det här tjtandet om en person, jämför med miljöpolitiken! Hur kom miljön in i politiken? Hur tog den plats? Vad hände? Jo, en ganska aktiv miljörelse som jobbade med olika saker på olika håll, en del med träden, en del med havet och en del med sälarna, gick ihop och bestämde sig för att nu får det vara nog. De här frågorna ska in i politiken, och man formerade sig i en politisk kraft som utgjorde en makt som tog plats.

Sedan blev det ett miljömedvetande. Alla partier spottade upp sig och sade: Ojoj, vi kan redan det här. Vi är bra på det här. Sedan var man tvungen att leva upp till det. Då fick man lära sig, kunskap kom in! Vad hände? Jo, politiken förändrade sig. Det blev en miljöminister, jaha, och ett miljödepartement, jaha. Och samtliga andra ministrar och ansvarsområden ska hela tiden tänka på miljön.

Oavsett om det gäller bostadspolitik eller om det är transportpolitiken eller vad det är så ska det finnas ett miljötänkande med. Men det fråntar inte miljöministern ett kraftfullt ansvar för att driva politiken framåt både nationellt och internationellt. Det är ju så det går till. Det handlar inte om något antingen–eller utan det handlar om att göra många saker på en gång och att dessutom ligga före och vara kraftfull i att markera vad som är viktigt. Det är det som jag efterlyser.

Visst finns det en höger–vänster-skala. Jag tror inte att jämställdhetsministern behöver vara så ängslig. Jag har förstått att många är ängsliga nuförtiden. ”Men herregud, det finns en höger och en vänster. Glöm inte det!” Tänk vad många är nervösa. Vi kan plötsligt säga att vi är många kvinnor som har erfarenheter av och kunskaper om det patriarkala förtrycket och vi tänker nu använda kunskaperna för att föra upp frågorna högst på den politiska dagordningen. Då blir det nervöst hos jämställdhetsministern och andra, har jag förstått. Det är mycket spännande.

Tänk på vad det kan innebära att en minister kan vara kraftfull och driva på andra.

Anf. 129 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Herr talman! Jag vill inledningsvis tacka för samtalet. Det har varit intressant. Kanske kan det för den som läser debatten visa på en del skillnader när det gäller att arbeta med jämställdhet. Jag tror att jämställdhetsfrågorna har kommit betydligt längre än vad miljöfrågorna hade gjort när man tog in ett miljöparti. Det vore en tillbakagång i tiden att säga att det ska finnas ett speciellt parti eller en speciell person som är ansvarig bara för detta. Detta ska ligga hos alla. Så har det också blivit med miljöfrågorna.

Miljökonsekvensbeskrivning ska göras på alla områden. De områdena har också de enskilda ministrarna ansvar för. Sedan har vi en pådrivande miljöminister som har klart definierade miljöuppgifter, men så är det inte med jämställdhetsfrågorna. Jämställdheten, Gudrun Schyman, griper in i allt. Den griper även in i miljöfrågorna. Det måste Gudrun Schyman lära sig! Den griper in i allt. Där ska man inte, och kan man inte, ha en person som är ansvarig för allt. Däremot kan man ha en person som ser till helheten och som driver på utifrån den helhetssynen. Men vi ska ha olika ministrar som har ansvar för sina sakområden.

Så ser det ut. Så arbetar vi tillsammans med inte minst Vänsterpartiet. Och så tror jag att framtiden kommer att te sig. Därför röner svensk jämställdhets- och integreringspolitik stor uppmärksamhet internationellt. Det hade vi också uppe i New York för två veckor sedan. Så vill framtidens progressiva regeringar arbeta. Att göra på det sätt som Gudrun Schyman föreslår är inget annat än en tillbakagång.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2004/05:FPM47 Allmänna tullförmåner för utvecklingsländer
KOM(2004)461 till näringsutskottet

20 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämnds-sammanträde

Förste vice talmannen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens sammanträde fredagen den 25 februari inkommit.

21 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Framställning
2004/05:RB1 till finansutskottet

22 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Sammansatta utrikes- och socialutskottets betänkande 2004/05:USoU1
Näringsutskottets betänkande 2004/05:NU10
Lagutskottets betänkande 2004/05:LU20
Konstitutionsutskottets betänkanden 2004/05:KU29, KU15, KU27 och KU17
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2004/05:SfU9

23 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Propositioner
2004/05:121 Skatteavtal mellan Sverige och Polen
2004/05:123 Stärkt rättssäkerhet och vårdinnehåll i LVM-vården m.m.

Skrivelser
2004/05:90 Nordiskt samarbete 2004
2004/05:93 Redovisning av regeringens insatser för barn och unga i statsbudgeten för år 2005

Motioner
med anledning av prop. 2004/05:74 Ändring i lagen om åtgärder för att
förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor
2004/05:Fö40 av Allan Widman m.fl. (fp)

Prot. 2004/05:90
15 mars

med anledning av skr. 2004/05:103 Kommittéberättelse 2005
2004/05:K12 av Mats Einarsson m.fl. (v)
2004/05:K13 av Gudrun Schyman (-)

Trafikutskottets betänkanden
2004/05:TU7 Sjösäkerhet m.m.
2004/05:TU6 Fordonsfrågor

Lagutskottets betänkanden
2004/05:LU12 Associationsrättsliga frågor, m.m.
2004/05:LU13 Namnlagen

Arbetsmarknadsutskottets betänkande
2004/05:AU4 Arbetslöshetsförsäkringen

24 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställts

den 14 mars

2004/05:458 av *Ulrik Lindgren* (kd) till justitieminister Thomas Bodström
Krigsförbrytare i Sverige
2004/05:459 av *Allan Widman* (fp) till försvarsminister Leni Björklund
Kostnadsutvecklingen för svenska soldater utomlands
2004/05:460 av *Kalle Larsson* (v) till statsrådet Barbro Holmberg
Amnesti i asylprocessen
2004/05:461 av *Linnéa Darell* (fp) till socialminister Berit Andnor
Handläggningen och bemötandet i handikappomsorgen

den 15 mars

2004/05:462 av *Luciano Astudillo* (s) till utrikesminister Laila Freivalds
Demokratin i Colombia
2004/05:463 av *Jan Lindholm* (mp) till utrikesminister Laila Freivalds
Situationen i Colombia
2004/05:464 av *Birgitta Sellén* (c) till utrikesminister Laila Freivalds
Sveriges och FN:s roll i Colombia
2004/05:465 av *Christer Winbäck* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Situationen med lätta vapen i Colombia
2004/05:466 av *Alice Åström* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Kvinnors situation i krigets Colombia

2004/05:467 av *Björn Hamilton* (m) till utrikesminister Laila Freivalds
Sveriges stöd till fredsprocessen i Colombia

2004/05:468 av *Sven Brus* (kd) till statsrådet Barbro Holmberg
Den svenska asylpolitiken

2004/05:469 av *Ewa Thalén Finné* (m) till samhällsbyggnadsminister
Mona Sahlin

Lokalisering av vindkraftverk i Öresund

2004/05:470 av *Chatrine Pålsson* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Nya tåg till Kalmar och Östergötland

2004/05:471 av *Nyamko Sabuni* (fp) till statsrådet Morgan Johansson
Pandemi

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabb-
protokoll tisdagen den 22 mars.

25 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 14 mars

2004/05:1219 av *Margareta Pålsson* (m) till utbildnings- och kulturmi-
nister Leif Pagrotsky

Dramatiska institutets verksamhet

2004/05:1220 av *Margareta Pålsson* (m) till statsrådet Sven-Erik Öster-
berg

Kommuners informationsansvar

2004/05:1221 av *Anna Lilliehöök* (m) till statsrådet Morgan Johansson
Sjukskrivningsproblematiken

2004/05:1222 av *Torsten Lindström* (kd) till utrikesminister Laila Frei-
valds

Sveriges arbete i eutanasifrågan

2004/05:1223 av *Torsten Lindström* (kd) till utrikesminister Laila Frei-
valds

Sveriges agerande i FN angående kloning

2004/05:1224 av *Anita Brodén* (fp) till statsrådet Barbro Holmberg
Kunskap och humanitet i flyktingpolitiken

2004/05:1225 av *Conny Fogelström* (s) till statsrådet Ulrica Messing
Blockering av sajter med barnpornografi

den 15 mars

2004/05:1226 av *Hans Backman* (fp) till jordbruksminister Ann-Christin
Nykvist

Distriktsveterinärerna och konkurrensen

2004/05:1227 av *Jeppe Johnsson* (m) till jordbruksminister Ann-Christin
Nykvist

Svenskt ålfiske

2004/05:1228 av *Hans Backman* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Konkurrensutsättning av SJ på tågsträckan Gävle–Uppsala/Stockholm
2004/05:1229 av *Gunnar Axén* (m) till utrikesminister Laila Freivalds
Kinas hot mot Taiwan
2004/05:1230 av *Anita Brodén* (fp) till statsrådet Hans Karlsson
Långsiktiga arbetsmarknadspolitiska åtgärder
2004/05:1231 av *Anita Brodén* (fp) till statsrådet Hans Karlsson
Indraget aktivitetsstöd till folkhögskolor
2004/05:1232 av *Solveig Hellquist* (fp) till socialminister Berit Andnor
Rättssäkerheten vid personsador

Prot. 2004/05:90
15 mars

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 22 mars.

26 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 11 mars

2004/05:1029 av *Johan Pehrson* (fp) till justitieminister Thomas Bod-
ström
Personalminskningar av akademiker i kriminalvården
2004/05:1030 av *Johan Pehrson* (fp) till justitieminister Thomas Bod-
ström
Handling och konsekvens i kriminalvården
2004/05:1039 av *Cecilia Widegren* (m) till justitieminister Thomas Bod-
ström
Polisutbildning i Skaraborg
2004/05:1040 av *Peter Althin* (kd) till justitieminister Thomas Bodström
Förskotterat skadestånd
2004/05:1041 av *Peter Althin* (kd) till justitieminister Thomas Bodström
Preskriptionstider
2004/05:1042 av *Peter Althin* (kd) till justitieminister Thomas Bodström
Brottsofferstatus
2004/05:1043 av *Cecilia Magnusson* (m) till justitieminister Thomas
Bodström
Kriminalisering av familjevåld
2004/05:1044 av *Torkild Strandberg* (fp) till justitieminister Thomas
Bodström
Tullens befogenheter att utföra nykterhetskontroll
2004/05:1048 av *Cecilia Wigström* (fp) till utrikesminister Laila Frei-
valds
Översyn av svensk säkerhetspolitik
2004/05:1081 av *Gustav Fridolin* (mp) till utbildnings- och kulturmi-
nister Leif Pagrotsky
Remissbehandling av översyn av icke-kommersiella etermedier
2004/05:1085 av *Johan Pehrson* (fp) till justitieminister Thomas Bod-
ström
Kriminella ungdomar i skolan

2004/05:1086 av *Bengt-Anders Johansson* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Information på polisens utryckningsfordon
2004/05:1102 av *Eva Arvidsson* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Ny varumärkeslag
2004/05:1103 av *Cecilia Magnusson* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Konsekvenserna av kriminalvårdsbesparingar
2004/05:1104 av *Ola Sundell* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Brottsutvecklingen i Östersund
2004/05:1106 av *Maria Hassan* (s) till statsrådet Jens Orback
Bostadssegregation
2004/05:1107 av *Annika Carlsson* (c) till statsrådet Jens Orback
Integration i praktiken
2004/05:1114 av *Heli Berg* (fp) till statsminister Göran Persson
Firandet av Sovjetunionens seger över Nazityskland
2004/05:1115 av *Jan Ertsborn* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Förbud mot återvinning av skatter och avgifter
2004/05:1116 av *Jan Ertsborn* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Utredning om ett samlat insolvensförfarande
2004/05:1117 av *Tobias Billström* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Översynen av fastighetsmäklarlagen
2004/05:1118 av *Maud Ekendahl* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Byte av registreringsskyltar på spaningsfordon
2004/05:1119 av *Cecilia Widegren* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Ansvar för pass- och körkortsfotografier
2004/05:1125 av *Gunilla Carlsson* i Tyresö (m) till utrikesminister Laila Freivalds
Ambassadörsutnämningar
2004/05:1126 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Situationen för politiska fångar i iranska fångelser
2004/05:1136 av *Christer Nylander* (fp) till statsrådet Ibrahim Baylan
100-årsminnet av *Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige*
2004/05:1137 av *Ulf Sjösten* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Resurser till polisutbildningen
2004/05:1138 av *Johan Linander* (c) till justitieminister Thomas Bodström
Färre antagna till polisutbildningarna
2004/05:1139 av *Maria Öberg* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Uthämtning av nya pass
2004/05:1140 av *Johan Pehrson* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Översyn av häkttningsreglerna
2004/05:1146 av *Cecilia Wigström* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Oberoende gränsövervakning mellan Georgien och Ryssland

2004/05:1155 av *Jonas Wikström* (v) till justitieminister Thomas Bodström

Kameraövervakning och integritet

2004/05:1156 av *Sten Tolgfors* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Information till skolan om elevers brott

Prot. 2004/05:90
15 mars

den 15 mars

2004/05:1158 av *Solveig Hellquist* (fp) till statsrådet Barbro Holmberg
Asylsökande barn vars föräldrar håller sig gömda

2004/05:1159 av *Christina Axelsson* (s) till statsrådet Sven-Erik Österberg

Komplettering till kommunernas upphandlingsregler

2004/05:1175 av *Åsa Torstensson* (c) till näringsminister Thomas Östros
Saabfabriken i Trollhättan

2004/05:1182 av *Per Landgren* (kd) till statsrådet Barbro Holmberg
Förföljelse av kristna irakier i hemlandet

2004/05:1183 av *Anita Sidén* (m) till statsrådet Barbro Holmberg
Riksrevisionens rapport om asylmottagandet

2004/05:1187 av *Eva Arvidsson* (s) till statsrådet Sven-Erik Österberg
Lika lön för lika arbete

Svaret 2004/05:1081 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 mars.

Övriga svar redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 22 mars.

27 § Kammaren åtskildes kl. 22.04.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början till ajourneringen kl. 15.58 och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL CARPELAN

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om ändringar i kammarens sammanträdesplan.....	1
3 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
4 § Svar på interpellation 2004/05:372 om hotade vittnen	2
Anf. 1 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	2
Anf. 2 PETER ALTHIN (kd)	2
Anf. 3 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	3
Anf. 4 PETER ALTHIN (kd)	4
Anf. 5 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	5
5 § Svar på interpellation 2004/05:389 om polisens gänginsatser.....	5
Anf. 6 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	5
Anf. 7 LUCIANO ASTUDILLO (s)	6
Anf. 8 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	7
Anf. 9 LUCIANO ASTUDILLO (s)	8
Anf. 10 HILLEVI ENGSTRÖM (m)	9
Anf. 11 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	10
Anf. 12 LUCIANO ASTUDILLO (s)	11
Anf. 13 HILLEVI ENGSTRÖM (m)	11
Anf. 14 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	12
6 § Svar på interpellationerna 2004/05:432 om Polishögskolan i Växjö och 433 om Polishögskolan i Umeå	13
Anf. 15 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	13
Anf. 16 ANDERS G HÖGMARK (m)	13
Anf. 17 ULLA LÖFGREN (m).....	14
Anf. 18 GUNNAR NORDMARK (fp)	15
Anf. 19 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	16
Anf. 20 ANDERS G HÖGMARK (m)	17
Anf. 21 ULLA LÖFGREN (m).....	18
Anf. 22 GUNNAR NORDMARK (fp)	18
Anf. 23 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	19
Anf. 24 ANDERS G HÖGMARK (m)	20
Anf. 25 ULLA LÖFGREN (m).....	21
Anf. 26 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	21
7 § Svar på interpellation 2004/05:392 om hälsorisk av strålning från mobil.....	22
Anf. 27 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	22
Anf. 28 CHATRINE PÅLSSON (kd)	23
Anf. 29 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	24
Anf. 30 CHATRINE PÅLSSON (kd)	24
Anf. 31 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	25
Anf. 32 CHATRINE PÅLSSON (kd)	26
Anf. 33 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	27

8 § Svar på interpellation 2004/05:417 om Östersjöns

Prot. 2004/05:90

ekosystem..... 2815 mars

Anf. 34 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	28
Anf. 35 SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	29
Anf. 36 SVERKER THORÉN (fp).....	30
Anf. 37 CLAES VÄSTERTEG (c).....	30
Anf. 38 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	31
Anf. 39 SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	32
Anf. 40 SVERKER THORÉN (fp).....	33
Anf. 41 CLAES VÄSTERTEG (c).....	34
Anf. 42 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	34
Anf. 43 SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	35
Anf. 44 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	36

9 § Svar på interpellation 2004/05:413 om blyhagel vid**sportskytte 37**

Anf. 45 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	37
Anf. 46 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m).....	37
Anf. 47 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	38
Anf. 48 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m).....	39
Anf. 49 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	39
Anf. 50 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	40
Anf. 51 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m).....	40
Anf. 52 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	40
Anf. 53 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	40

Ajournering..... 41**Återupptagna förhandlingar 41****10 § Svar på interpellation 2004/05:414 om bidragsfusket 41**

Anf. 54 Statsrådet HANS KARLSSON (s)	41
Anf. 55 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m).....	42
Anf. 56 Statsrådet HANS KARLSSON (s)	43
Anf. 57 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m).....	44
Anf. 58 Statsrådet HANS KARLSSON (s)	45
Anf. 59 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m).....	45
Anf. 60 Statsrådet HANS KARLSSON (s)	46

11 § Svar på interpellation 2004/05:426 om resursbrist på den**svenska arbetsmarknaden 46**

Anf. 61 Statsrådet HANS KARLSSON (s)	46
Anf. 62 MARGARETA ANDERSSON (c)	48
Anf. 63 Statsrådet HANS KARLSSON (s)	49
Anf. 64 MARGARETA ANDERSSON (c)	50
Anf. 65 ANDERS G HÖGMARK (m).....	51
Anf. 66 Statsrådet HANS KARLSSON (s)	52
Anf. 67 MARGARETA ANDERSSON (c)	53
Anf. 68 ANDERS G HÖGMARK (m).....	53
Anf. 69 Statsrådet HANS KARLSSON (s)	54

12 § Svar på interpellation 2004/05:431 om Ams 55

Anf. 70 Statsrådet HANS KARLSSON (s)	55
Anf. 71 STEFAN ATTEFALL (kd)	56

Anf. 72 Statsrådet HANS KARLSSON (s)	57
Anf. 73 STEFAN ATTEFALL (kd)	58
Anf. 74 ANDERS G HÖGMARK (m)	59
Anf. 75 Statsrådet HANS KARLSSON (s)	60
Anf. 76 STEFAN ATTEFALL (kd)	61
Anf. 77 ANDERS G HÖGMARK (m)	61
Anf. 78 Statsrådet HANS KARLSSON (s)	62
13 § Svar på interpellation 2004/05:434 om	
ursprungsmärkning av kött	62
Anf. 79 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN	
NYKVIST (s)	62
Anf. 80 VIVIANN GERDIN (c)	63
Anf. 81 SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	64
Anf. 82 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN	
NYKVIST (s)	64
Anf. 83 VIVIANN GERDIN (c)	65
Anf. 84 SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	66
Anf. 85 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN	
NYKVIST (s)	66
Anf. 86 VIVIANN GERDIN (c)	67
Anf. 87 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN	
NYKVIST (s)	68
14 § Svar på interpellation 2004/05:380 om Sveriges	
undertecknande av Dohadeklarationen	68
Anf. 88 Socialminister BERIT ANDNOR (s)	68
Anf. 89 TUVE SKÅNBERG (kd)	69
Anf. 90 Socialminister BERIT ANDNOR (s)	69
Anf. 91 TUVE SKÅNBERG (kd)	70
Anf. 92 Socialminister BERIT ANDNOR (s)	70
Anf. 93 TUVE SKÅNBERG (kd)	71
Anf. 94 Socialminister BERIT ANDNOR (s)	71
15 § Svar på interpellation 2004/05:391 om klyftorna mellan	
fattiga och rika	71
Anf. 95 Socialminister BERIT ANDNOR (s)	71
Anf. 96 CHRISTINA ANDERSSON (c)	72
Anf. 97 Socialminister BERIT ANDNOR (s)	73
Anf. 98 CHRISTINA ANDERSSON (c)	73
Anf. 99 Socialminister BERIT ANDNOR (s)	74
Anf. 100 CHRISTINA ANDERSSON (c)	75
Anf. 101 Socialminister BERIT ANDNOR (s)	76
16 § Svar på interpellationerna 2004/05:406 och 419 om	
bidragsfusket	76
Anf. 102 Socialminister BERIT ANDNOR (s)	76
Anf. 103 INGER RENÉ (m)	78
Anf. 104 MAGDALENA ANDERSSON (m)	79
Anf. 105 LARS-IVAR ERICSON (c)	80
Anf. 106 PETER DANIELSSON (m)	81
Anf. 107 Socialminister BERIT ANDNOR (s)	82

Anf. 108	INGER RENÉ (m).....	83	Prot. 2004/05:90
Anf. 109	MAGDALENA ANDERSSON (m).....	83	15 mars
Anf. 110	LARS-IVAR ERICSON (c)	84	
Anf. 111	PETER DANIELSSON (m).....	85	
Anf. 112	Socialminister BERIT ANDNOR (s)	85	
Anf. 113	INGER RENÉ (m).....	86	
Anf. 114	MAGDALENA ANDERSSON (m).....	86	
Anf. 115	Socialminister BERIT ANDNOR (s)	87	
17 §	Svar på interpellation 2004/05:381 om mäns våld mot kvinnor.....	87	
Anf. 116	Statsrådet JENS ORBACK (s)	87	
Anf. 117	GUDRUN SCHYMAN (-).....	89	
Anf. 118	Statsrådet JENS ORBACK (s)	90	
Anf. 119	GUDRUN SCHYMAN (-).....	91	
Anf. 120	Statsrådet JENS ORBACK (s)	92	
Anf. 121	GUDRUN SCHYMAN (-).....	93	
Anf. 122	Statsrådet JENS ORBACK (s)	93	
18 §	Svar på interpellationerna 2004/05:382 om könsdiskriminering i föräldraskap och arbetsliv och 384 om kvinnors sjukskrivningar och arbetsfördelningen mellan kvinnor och män	94	
Anf. 123	Statsrådet JENS ORBACK (s)	94	
Anf. 124	GUDRUN SCHYMAN (-).....	96	
Anf. 125	Statsrådet JENS ORBACK (s)	97	
Anf. 126	GUDRUN SCHYMAN (-).....	98	
Anf. 127	Statsrådet JENS ORBACK (s)	99	
Anf. 128	GUDRUN SCHYMAN (-).....	100	
Anf. 129	Statsrådet JENS ORBACK (s)	101	
19 §	Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	102	
20 §	Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämndssammanträde	102	
21 §	Hänvisning av ärende till utskott.....	102	
22 §	Förnyad bordläggning.....	102	
23 §	Bordläggning.....	102	
24 §	Anmälan om interpellationer.....	103	
25 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	104	
26 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	105	
27 §	Kammaren åtskildes kl. 22.04.....	107	

Elanders Gotab, Stockholm 2005